

Regeringens proposition med förslag till lagar om ändring och temporär ändring av lagen om smittsamma sjukdomar

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att lagen om smittsamma sjukdomar ändras så att giltighetstiden för de temporära bestämmelser i lagen om smittsamma sjukdomar som syftar till att förhindra spridning av utländsk covid-19-smitta i Finland förlängs från den 15 oktober till den 31 december 2021. Det föreslås att av personer som anländer till Finland krävs ett pålitligt intyg över att personen antingen har haft sjukdomen covid-19 under de sex senaste månaderna, har fått en godkänd vaccinationsserie mot covid-19 eller har genomgått ett tillförlitligt covid-19-test med negativt resultat före ankomsten till Finland. Alternativt ska den som anländer till Finland genomgå ett covid-19-test efter ankomsten till Finland och ett andra test inom 72–120 timmar. Det föreslås också att till lagen fogas en bestämmelse om skyldighet för staten att ersätta kommuners och samkommuners kostnader för kontroll av intyg och covid-19-testning.

I propositionen föreslås det också bestämmelser om nationell tillämpning av EU:s digitala covidintyg. Som ett alternativ till gällande ålägganden och begränsningar som meddelas genom myndighetsbeslut för att begränsa spridningen av coronavirusepidemin föreslås det att en verksamhetsutövare under vissa förutsättningar ska få kräva att de som deltar i en offentlig tillställning eller besöker utrymmen för kunder eller deltagare visar upp ett covidintyg.

Det föreslås att covidintyg ska kunna krävas bland annat vid restauranger och nattklubbar samt vid offentliga tillställningar, gym och andra utrymmen inomhus som används för idrott eller motion, simhallar och badinrättningar, dansplatser och utrymmen som används för hobbyverksamhet, nöjes- och temaparker, utrymmen inomhus vid djurparker, inomhuslekparker och inomhuslekplatser samt muséer, utställningsutrymmen och andra motsvarande kulturutrymmen.

Dessutom föreskrivs det om behandling av personuppgifter i samband med intyget, samt görs preciseringar i bestämmelserna om myndighetstillsyn till följd av de nya bestämmelserna. Propositionen har samband med den fjärde tilläggsbudgetpropositionen för 2021.

I propositionen föreslås det också att kompletterande bestämmelser om handräckning för Tullens del fogas till lagen om smittsamma sjukdomar.

Avsikten är att bestämmelserna i lagen om nationell tillämpning av EU:s digitala covidintyg ska träda i kraft så snart som möjligt, och bestämmelserna om förutsättningar för inresa i landet samt Tullen den 16 oktober 2021. De temporära bestämmelserna om inresa och covidintyg är avsedda att vara i kraft till den 31 december 2021.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL.....	1
MOTIVERING	3
1 Bakgrund och beredning.....	3
1.1 Bakgrund.....	3
1.2 Beredning.....	4
2 Nuläge och bedömning av nuläget.....	5
2.1 Den epidemiologiska och medicinska lägesbilden av coronavirussjukdomen	5
2.1.1 Det globala läget med avseende på covid-19 och vaccineringen av befolkningen ...	5
2.1.2 Covid-19-epidemiläget och vaccineringen av befolkningen i Finland	7
2.1.3 Muterade coronavirus.....	8
2.1.4 Smittfall av utländskt ursprung i Finland.....	8
2.2 Utvecklingen av covid-19-vaccin och vaccineringarnas effekter	8
2.3 Effekten av covid-19-screening	10
2.4 Covid-19-testning och vaccinationer vid gränsöverskridande trafik	11
2.5 Förutsättningar för inresa	12
2.6 Restriktioner vid trafik över inre och yttre gränser under covid-19-epidemin.....	12
2.7 Om transport- och passagerarvolymernas utveckling under covid-19-epidemin.....	12
2.8 Hälsosäkerhetsåtgärder i den gränsöverskridande trafiken.....	13
2.9 Digitala tjänster för resenärer som anländer till Finland under covid-19-epidemin ..	14
2.10 Gällande regionala restriktioner.....	15
2.11 Om de branscher som är föremål för restriktioner	16
2.12 EU:s covidintyg.....	18
3 Målsättning.....	18
4 Förslagen och deras konsekvenser.....	20
4.1 De viktigaste förslagen.....	20
4.2 De huvudsakliga konsekvenserna	20
4.3 Ekonomiska konsekvenser.....	21
4.4 Konsekvenser för myndigheterna	27
4.5 Samhälleliga konsekvenser	30
5 Alternativa handlingsvägar.....	37
6 Lagstiftning och andra handlingsmodeller i utlandet.....	39
7 Remissvar	43
8 Specialmotivering.....	45
9 Bestämmelser på lägre nivå än lag	57
10 Ikraftträdande.....	57
11 Verkställighet och uppföljning	58
12 Förhållande till andra propositioner.....	58
12.1 Samband med andra propositioner.....	58
12.2 Förhållande till budgetpropositionen	59
13 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning	59
LAGFÖRSLAG	85
Lag om ändring och temporär ändring av lagen om smittsamma sjukdomar	85
BILAGA	92
PARALLELLTEXT	92
Lag om ändring och temporär ändring av lagen om smittsamma sjukdomar	92

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

1.1 Bakgrund

Viruset SARS-CoV-2, som orsakar sjukdomen Covid-19, är en ny sjukdomsalstrare hos människan, och därför har befolkningen ingen sådan specifik immunologisk motståndskraft mot den som tidigare smitta ger. Sjukdomen har spritts i hela världen. I september hade globalt redan mer än 200 miljoner fall av sjukdomen covid-19 som orsakas av viruset SARS-CoV2 konstaterats, och 4,5 miljoner personer hade avlidit i sjukdomen.¹ I Finland hade mer än 130 000 fall av sjukdomen verifierats i laboratorium, och mer än 1 000 dödsfall relaterade till sjukdomen hade inträffat.²³ I september hade ca 40 % av världens befolkning fått åtminstone en dos covid-19-vaccin.⁴ I Finland hade 73 % av befolkningen fått en vaccindos och 53 % en full vaccinationsserie.⁵

I Finland har covid-19-epidemin hanterats genom lagstiftning på flera olika sätt. Restriktionerna och de befogenheter som tryggar social- och hälsovårdssystemets funktionsförmåga har baserat sig på beredskapslagen och temporär lagstiftning som utfärdats med stöd av 23 § i grundlagen (lagstiftning för undantagsförhållanden), ny vanlig lagstiftning och tillämpning av gällande lagstiftning.

Bekämpningen av smittor som kommer från utlandet är en viktig metod för att bekämpa spridning av covid-19-epidemin och risken för nya muterade coronavirus. Enligt EU:s smittskyddsmyndighet (ECDC) och en färsk forskningsöversikt kan spridning av covid-19-smitta bekämpas och hälsosäkerheten i gränsöverskridande trafik främjas genom testning av och karantän för

¹ WHO Coronavirus (COVID-19) Dashboard. Hänvisning 13.9.2021. Tillgänglig: <https://covid19.who.int/>.

² THL. Verifierade coronafall i Finland (COVID-19). Hänvisning 13.9.2021. Tillgänglig: www.thl.fi/coronakarta

³ THL. Lägesöversikt om coronaviruset. Hänvisning 13.9.2021. Tillgänglig: <https://thl.fi/sv/web/infektionssjukdomar-och-vaccinationer/aktuellt/aktuellt-om-coronaviruset-covid-19/lagesoversikt-om-coronaviruset>

⁴ Our World in Data. Coronavirus (COVID-19) Vaccinations. Hänvisning 13.9.2021. Tillgänglig: <https://ourworldindata.org/covid-vaccinations>

⁵ THL. Uppföljning av COVID-19-vaccinationerna. Hänvisning 13.9.2021. Tillgänglig: https://www.thl.fi/episeuranta/rokotukset/coronavaccination_uppfoljning.html

resenärer.^{6,7,8} Merparten av länderna i världen har tagit i bruk åtgärder baserade på trafikbe-
gränsningar, vaccinationer, testning eller karantän i den gränsöverskridande trafiken.⁹ I Finland
trädde ändringar i lagen om smittsamma sjukdomar, i vilka det anges vilka intyg och vilken
testning efter ankomsten till landet som krävs av dem som reser in i landet, i kraft den 12 juli
2021 och är i kraft till den 15 oktober 2021.

1.2 Beredning

Regeringens proposition har beretts vid social- och hälsovårdsministeriet. Vid beredningen av
bestämmelserna om hälsosäkerheten vid gränserna har sakkunniga vid justitieministeriet, inri-
kesministeriet, kommunikationsministeriet, Gränsbevakningsväsendet, Tullen samt Institutet
för hälsa och välfärd (nedan THL) hörts.

Den 13 augusti 2021 tillsatte social- och hälsovårdsministeriet en arbetsgrupp för beredning av
lagstiftning om covidintyget. Beredningen har letts av social- och hälsovårdsministeriet i sam-
arbete med arbets- och näringsministeriet, finansministeriet, undervisnings- och kulturministe-
riet och justitieministeriet. Också kommunikationsministeriet, Helsingfors stad, regionförvalt-
ningsverken samt Institutet för hälsa och välfärd är representerade i arbetsgruppen. Arbetsgrup-
pens mandattid är från den 13 augusti till den 30 september 2021.

Ett hörande om utkastet till regeringsproposition hölls den 10 september 2021. I hörandet deltog
kommunikationsministeriet, jord- och skogsbruksministeriet, justitieministeriet, inrikesministe-
riet, arbets- och näringsministeriet, Regionförvaltningsverket i Södra Finland, Regionförvalt-
ningsverket i Östra Finland, Regionförvaltningsverket i Lappland, Regionförvaltningsverket i
Sydvästra Finland, Regionförvaltningsverket i Västra och Inre Finland, Regionförvaltningsver-
ket i Norra Finland, Helsingfors stad, Birkala kommun, Siilinjärvi kommun, Torneå stad, Vanda
stad, Helsingfors och Nylands sjukvårdsdistrikt HUS, Samkommunen för social- och hälsovård
i Kajanaland, Kymmenedalens sjukvårdsdistrikt, Mellersta Finlands sjukvårdsdistrikt, Norra
Österbottens sjukvårdsdistrikt, Norra Savolax sjukvårdsdistrikt, Transport- och kommunika-
tionsverket Traficom, Gränsbevakningsväsendet, Tullen, Arbetshälsoinstitutet, Finlands Nä-
ringsliv EK, Finavia, Finland Festivals ry, Finnair Abp, Finnlines, Inari-Saariselkä Matkailu
Oy, Karelian Trains, Centralhandelskammaren, Kulttuuri- ja taidealan keskusjärjestö KULTA
ry, Lapplands handelskammare, Lapin matkailuelinkeinon liitto, Läkarförbundet, Turism- och
Restaurangförbundet rf, Servicefacket PAM, Arbetsgivarna för servicebranscherna PALTA rf,
Port of Helsinki, Santa Park, Suomen Filmikamari ry, Finlands Kommunförbund rf, Suomen

⁶ ECDC. Guidance for COVID-19 quarantine and testing options for travellers. 12 March 2021. ECDC:
Stockholm; 2021. Tillgänglig på nätet: <https://www.ecdc.europa.eu/en/publications-data/guidance-co-vid-19-quarantine-and-testing-travellers>

⁷ ECDC. Rapid risk assessment: Assessing SARS-CoV-2 circulation, variants of concern, non-pharma-
ceutical interventions and vaccine rollout in the EU/EEA, 15th update. Tillgänglig:
<https://www.ecdc.europa.eu/en/publications-data/rapid-risk-assessment-sars-cov-2-circulation-variants-concern>

⁸ Bou-Karroum et al. Public health effects of travel-related policies on the COVID-19 pandemic: A
mixed-methods systematic review. J Infect. 2021 Jul 24;S0163-4453(21)00360-1. doi:
10.1016/j.jinf.2021.07.017.

⁹ UNWTO. COVID-19 related travel restrictions – a global review for tourism. Tenth report as of 5 July
2021. Tillgänglig: <https://webunwto.s3.eu-west-1.amazonaws.com/s3fs-public/2021-07/210705-travel-restrictions.pdf>

RP 131/2021 rd

lentäjaliitto, Rederierna i Finland rf, Företagarna i Finland rf, Taksiliitto, Tapahtumateollisuus ry samt Tehy rf.

Det gavs också möjlighet att lämna utlåtanden om utkastet till proposition, med mycket kort remisstid. Sammanlagt kom det in 39 skriftliga utlåtanden. Utlåtanden lämnades av kommunikationsministeriet, justitieministeriet, finansministeriet, Transport- och kommunikationsverket Traficom, Institutet för hälsa och välfärd THL, Gränsbevakningsväsendets stab, Tullen, Regionförvaltningsverket i Östra Finland på alla regionförvaltningsverks vägnar, Ålands landskapsregering, Helsingfors stad, Torneå stad, Vanda stad, Helsingfors och Nylands sjukvårdsdistrikt HUS, Samkommunen för social- och hälsovård i Kajanaland, Birkalands sjukvårdsdistrikt, Egentliga Finlands sjukvårdsdistrikt, Finlands Näringsliv EK, Finavia Abp, Finland Festivals ry, Finnair Abp, Kulttuuri- ja taidealan keskusjärjestö KULTA ry, Lapplands handelskammare, Lapin matkailuelinkeinon liitto, Centralhandelskammarn rf, Turism- och Restaurangförbundet rf, Servicefacket PAM, Arbetsgivarna för servicebranscherna PALTA rf, Suomen Filmikamari ry, Finlands Kommunförbund rf, Suomen matkailualan liitto ry, Finlands olympiska kommitté rf, Symfoniorkestrarna i Finland rf, Teatrarna i Finland rf, Rederierna i Finland rf, Företagarna i Finland rf, Tapahtumateollisuus ry, Tehy rf samt VR-Yhtymä Oy.

Propositionen har behandlats av delegationen för kommunal ekonomi och kommunal förvaltning den 14 september 2020.

Till följd av propositionens brådskande karaktär har det varit nödvändigt att avvika från sedvanliga anvisningar om utlåtanden och höranden vid lagberedningen.

2 Nuläge och bedömning av nuläget

2.1 Den epidemiologiska och medicinska lägesbilden av coronavirussjukdomen

2.1.1 Det globala läget med avseende på covid-19 och vaccineringen av befolkningen

I september 2021 är den globala covid-19-pandemin fortfarande stark, och incidenstalet är 122 / 100 000 / 14 dygn. Kumulativt har flest sjukdomsfall konstaterats i USA (40 miljoner), Indien (33 miljoner) och Brasilien (21 miljoner), och den sammanlagda globala incidensen är ca 2 900 / 100 000 under hela pandemin.¹⁰ Under perioden juli–augusti 2021 ökade antalet sjukdomsfall i Amerika, Australien, Oceanien, Europa och Mellanöstern. Däremot började antalet sjukdomsfall minska i Afrika och Sydostasien.¹

Globalt hade 5,4 miljarder doser covid-19-vaccin getts fram till september 2021¹. Dock finns det stora skillnader i vaccinationsgrad mellan olika länder. Högst var vaccinationsgraden hos befolkningen i Förenta Arabemiraten (89 %), Portugal (se nedan) och Qatar (81 %). I länder med låg inkomstnivå har dock mindre än 2 % fått sin första vaccindos, och tre länder har inte alls inlett några vaccinationer. Bland de långväga resmål som var populära bland finländare före coronaepidemin är vaccinationsgraden i Turkiet i nuläget 61 % (13 % delvis vaccinerade, 47 % fullt vaccinerade) och i Thailand 39 % (21 % delvis, 18 % fullt vaccinerade).⁴

Världshälsoorganisationen (WHO) och Globala vaccinaliansen (GAVI) bedömer att tillgången till vaccin globalt fortfarande är begränsad under 2021, men förbättras avsevärt under 2022 när vaccinationsgraden i synnerhet fattiga länder och länder med medelinkomstnivå stiger betydligt.

¹⁰ ECDC: Covid-19 Situation Dashboard. Hänvisning 5.9.2021. Tillgänglig: <https://qap.ecdc.europa.eu/public/extensions/COVID-19/COVID-19.html#global-overview-tab>

RP 131/2021 rd

Tillgången påverkas av att om innehavaren av försäljningstillstånd konstaterar att det bästa vaccinationsskyddet uppnås genom en basserie på tre doser, ökar åtgången betydligt och det tar längre att uppnå en hög andel fullt vaccinerade. I Europa är tillgången till vaccin redan god, men i många länder kan det vara svårt att uppnå en hög vaccinationsgrad till följd av traditioner kring och motstånd mot vaccin.

EU/EES

Inom EU/EES-området hade fram till september 2021 sammanlagt ungefär 37 miljoner fall av sjukdomen covid-19 och mer än 750 000 dödsfall i covid-19 konstaterats. Kumulativt hade flest sjukdomsfall konstaterats i Frankrike (6,8 miljoner), Spanien (4,9 miljoner) och Italien (4,6 miljoner), och den sammanlagda incidensen inom området var ca 8 200 / 100 000 under hela epidemin. Antalet sjukdomsfall ökade betydligt i juli–augusti, och därefter har antalet fall börjat minska långsamt. I början av september var covid-19-incidensen inom EU/EES-området 187 / 100 000 / 14 dygn. Incidensen var högst i Irland (439), Grekland (380) och Estland (368). De lägsta incidenstalen noterades i Polen (10) och Ungern (26) och Tjeckien (29).¹⁰

Inom EU/EES-området hade fram till början av september ca 550 miljoner doser covid-19-vaccin getts. 65 % av hela befolkningen hade fått minst en vaccindos och 59 % hade fått en full vaccinationsserie. Högst är andelen som fått den första dosen i Portugal (85 %), Malta (80 %) och Spanien (78 %), och lägst i Bulgarien (19 %), Rumänien (28 %) och Kroatien (43 %).¹⁰

De nordiska länderna

I Norden har covid-19-pandemin varit särskilt kraftig i Sverige (sammanlagt 11 000 fall / 100 000 personer) och Danmark (6 000 fall / 100 000 personer). I månadsskiftet augusti–september minskade antalet fall i Island, medan incidensen steg i Norge och hölls stabil i Sverige och Danmark. I September 2021 var covid-19-incidensen under de två senaste veckorna i Island 248, i Norge 346, i Sverige 135 och i Danmark 193 fall per 100 000 personer.¹⁰

I Island hade 77 %, i Norge 74 %, i Sverige 67 % och i Danmark 72 % av befolkningen fått minst en dos covid-19-vaccin. I Island hade 77 %, i Norge 62 %, i Sverige 59 % och i Danmark 70 % fått en full vaccinationsserie.¹⁰

De baltiska länderna

I Baltikum har covid-19-epidemin varit kraftigare än i Norden i genomsnitt. I Litauen och Estland har nästan 11 000 fall / 100 000 konstaterats under hela epidemin, i Lettland ca 7 500 fall / 100 000. I månadsskiftet augusti–september ökade antalet fall i området något. I början av september var incidensen under två veckor i Estland 368, i Litauen 322 och i Lettland 181 fall per 100 000 personer.¹⁰

I Lettland hade 42 %, i Litauen 60 % och i Estland 54 % av befolkningen fått minst en dos covid-19-vaccin. I Lettland hade 43 %, i Litauen 60 % och i Estland 55 % fått en full vaccinationsserie.¹⁰

Ryssland

I Ryssland har sammanlagt 4 800 fall av covid-19 per 100 000 invånare konstaterats under hela epidemin. I månadsskiftet augusti–september 2021 minskade antalet fall, och incidensen var

182 / 100 000 / 14 dygn. I Ryssland hade 31 % av befolkningen fått minst en dos covid-19-vaccin och 27 % en full vaccinationsserie.^{4,10}

2.1.2 Covid-19-epidemiläget och vaccineringen av befolkningen i Finland

I Finland konstaterade i augusti fler fall av covid-19 än någonsin tidigare under epidemin. I månadsskiftet augusti–september hade antalet nya fall dock börjat minska. Vecka 35 (30.8–5.9) konstaterades sammanlagt 3 842 nya fall, vilket var ca 300 färre än veckan innan när 4 175 fall konstaterades. Under de två sista veckorna (23.8–5.9) upptäcktes 145 nya smittfall per 100 000 invånare, vilket är 16 % mindre än under den föregående tvåveckorsperioden (2–15.8) när incidensen var 172 / 100 000. Incidensen var allra högst bland ovaccinerade och dem som endast fått en vaccindos.¹¹

Folk lät fortfarande aktivt testa sig för SARS-CoV-2. Vecka 35 utfördes mer än 169 000 tester, och antalet tester per dag var i medeltal 24 000. Andelen positiva testresultat var ca 2,3 %.

I 62 % av de fall där någon smittats i hemlandet under vecka 35 kunde smittkällan identifieras. Andelen har varit densamma sedan slutet av juli. Av de smittfall som identifierades vecka 35 härstammade 5 % från utlandet, och de orsakade ingen vidare smitta. Under vecka 35 försattes 11 849 personer i karantän, vilket är ungefär lika många som veckan innan. Av de nya smittfallen konstaterades omkring en fjärdedel (23 %) hos personer som redan var i karantän. Den andelen har varit nästan oförändrad under de senaste två månaderna.

Covid-19-epidemiläget har varierat mellan regionerna. I början av september befann sig Södra Karelen, Norra Österbottens, Helsingfors och Nylands (HUS), Kymmenedalens, Birkalands, Vasa och Egentliga Finlands sjukvårdsdistrikt i fasen för samhällsspridning enligt handlingsplanen för SHM:s hybridstrategi¹². I accelerationsfasen befann sig Södra Savolax, Östra Savolax, Kajanalands, Egentliga Tavastlands, Mellersta Österbottens, Norra Karelen, Norra Österbottens, Norra Savolax, Päijänne-Tavastlands och Satakunta sjukvårdsdistrikt. På basnivå befann sig Mellersta Finlands, Lapplands och Länsi-Pohja sjukvårdsdistrikt samt landskapet Åland.

Den 8 september fick enligt sjukvårdsdistriktens egna uppgifter sammanlagt 98 covid-19-patienter sjukhusvård, varav 25 på avdelning i primärhälsovården, 51 på avdelning i specialsjukvården och 22 på intensivvårdsavdelning. Belastningen på hälso- och sjukvården berörde främst smittspårningen inom primärhälsovården. I Finland hade sammanlagt över 7,2 miljoner doser covid-19-vaccin getts fram till början av september. Vaccinationsgraden mot covid-19 är högst i de äldsta åldersgrupperna. Andelen som fått den första vaccindosen var minst 90 % bland 60-åringarna och äldre åldersgrupper. Andelen som fått den första dosen var lägst bland 12–15-åringarna (65 %) och 25–29-åringarna (71 %). Andelen som har fått en full vaccinationsserie var minst 80 % bland 55-åringarna och äldre åldersgrupper, och över 90 % bland 70 år fyllda. Andelen som fått en full vaccinationsserie var lägst bland 12–15-åringarna (0,7 %) samt bland

¹¹ Uppföljning av hybridstrategin - lägesrapport 8.9.2021. Tillgänglig: <https://thl.fi/documents/533976/5918974/Uppfoljning+av+hybridstrategin+för+covid-19-epidemin+-+lägesrapport+8.9.2021.pdf/f3ad5df5-bf58-d9ec-202d-e4c45dc796af?t=1631602978453>

¹² SHM publikationer 2020:21. Toimintasuunnitelma covid-19 -epidemiaan hillinnän hybridstrategian toteuttamiseen. Tillgänglig: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/163190>

16–19-åringarna (23 %).¹³ THL bedömer att en vaccineringsgrad på minst 80 % bland den 12 år fyllda befolkningen uppnås före slutet av oktober 2021.

2.1.3 Muterade coronavirus

SARS_CoV2-virusets arvsmassa muteras när det sprider sig bland befolkningen. Med virusvarianter av särskild betydelse (variants of concern, VOC) avses sådana virusvarianter vilkas spridningsförmåga har stärkts eller som har någon annan egenskap som inverkar på epidemin. Med varianter av intresse (variants of interest, VOI) avses sådana coronaviruslinjer som via mutationer antas kunna inverka på virusets förmåga att orsaka sjukdom, virusets spridning och/eller de epidemiologiska bekämpningsåtgärdernas effektivitet, eller för vilka antalet fall ökar betydligt.¹⁴ I nuläget är deltaviruset det dominerande viruset såväl inom EU/EES-området som i Finland.¹⁵ Det har konstaterats att deltaviruset smittar 40–60 % effektivare än alfaviruset, och de kan också leda till ett ökat antal sjukdomsfall och dödsfall. Dessutom har det konstaterats att de vacciner som nu är i bruk har sämre effekt på deltavirus.¹⁶

2.1.4 Smittfall av utländskt ursprung i Finland

Enligt sjukvårdsdistriktens rapporter till THL har sammanlagt 6 670 fall av covid-19-smitta av utländskt ursprung konstaterats i Finland sedan september 2020, vilket motsvarar 5,6 % av alla smittfall som konstaterats i Finland under perioden. De smittfallen smittade vidare i sammanlagt 2 035 fall. Sammanlagt 7,3 % av alla smittfall efter september 2020 kan antingen direkt eller via fortsatt smitta spåras till utlandet. Det är sannolikt att andelen smittfall av utländskt ursprung och de som smittats vidare av dem faktiskt är större än så, eftersom en del smittfall inte kunnat spåras på ett tillförlitligt sätt.

Det största antalet smittfall av utländskt ursprung rapporterades vecka 25 (21.6.2021–27.6.2021), sammanlagt 497 fall vilket motsvarade 50,7 % av alla smittfall den veckan. Flest fall som smittade vidare rapporterades vecka 7 (15.2–21.2.2021), sammanlagt 198 smittfall eller 5,6 % av alla smittfall den veckan.

2.2 Utvecklingen av covid-19-vaccin och vaccineringarnas effekter

För att vaccin ska få användas för vaccinering av befolkningen ska de beviljas försäljningstillstånd av läkemedelsmyndigheten. En förutsättning för försäljningstillstånd är att tillräckliga medicinska forskningsdata finns om vaccinernas effekt och säkerhet. Inom EU prövas ansökningar om försäljningstillstånd för vacciner av Europeiska läkemedelsmyndigheten (EMA) i ett så kallat centraliserat förfarande. Kommissionen beviljar försäljningstillstånd utifrån EMA:s utlåtande med stöd av förordning (EG) nr 726/2004. EU-länderna kan om de så önskar också med stöd av nationell lagstiftning ta i bruk andra vaccinpreparat än dem som EMA godkänt. Också

¹³ THL tilastokuutio. Koronarokotukset Suomessa. Hänvisning 13.9.2021. Tillgänglig:

https://sampo.thl.fi/pivot/prod/fi/vaccereg/cov19cov/fact_cov19cov

¹⁴ ECDC. SARS-CoV-2 variants of concern as of 26 August 2021. Hänvisning 6.9.2021. Tillgänglig:

<https://www.ecdc.europa.eu/en/covid-19/variants-concern>

¹⁵ ECDC. SARS-CoV-2 variants dashboard. Hänvisning 6.9.2021. Tillgänglig:

<https://www.ecdc.europa.eu/en/covid-19/situation-updates/variants-dashboard>

¹⁶ ECDC. Threat Assessment Brief: Implications for the EU/EEA on the spread of the SARS-CoV-2

Delta (B.1.617.2) variant of concern. Tillgänglig: <https://www.ecdc.europa.eu/en/publications-data/threat-assessment-emergence-and-impact-sars-cov-2-delta-variant>

WHO har utarbetat en egen lista. De vacciner som finns på EMA:s och WHO:s listor över godkända vacciner kan antas ha gått igenom en tillräcklig vetenskaplig bedömning i fråga om effekt och säkerhet.

Utvecklingen av covid-19-vaccin har avancerat snabbt. I slutet av augusti 2021 befann sig globalt sammanlagt 297 olika vaccinpreparat antingen i den prekliniska eller kliniska fasen av vaccinforskningen. En tredjedel (34 %) av de vacciner som var under utveckling var proteinadjuvantvaccin. Virusvektorvaccin, DNA-vaccin, vaccin som innehåller deaktiverat virus och RNA-vaccin utgjorde vardera omkring en sjättedel av de vacciner som var under utveckling.¹⁷

Globalt hade sammanlagt 24 vaccinpreparat fått försäljningstillstånd eller villkorligt försäljningstillstånd fram till början av september 2021. I största delen av världens länder användes två eller flera vaccinpreparat. WHO:s lista över nödtillstånd omfattade sju vaccinpreparat (tre adenovirusvektorvacciner, två vacciner som innehåller deaktiverat virus och två vacciner som innehåller budbärar-RNA, det vill säga mRNA).¹⁸ Europeiska läkemedelsmyndigheten (EMA) har beviljat villkorligt försäljningstillstånd för fyra vacciner (två mRNA-vacciner och två adenovirusvektorvacciner)¹⁹. Om EMA slutför sin bedömning som planerat, kommer tre nya preparat (ett mRNA-vaccin och två proteinadjuvantvaccin) ut på EU-marknaden under hösten 2021. I flera EU-länder används endast vacciner som EMA godkänt, men en del EU-länder har också tagit i bruk andra vacciner.

I ljuset av nuvarande randomiserade kliniska undersökningar och uppföljningsdata är det uppenbart att skyddet mot allvarliga former av sjukdomen är utmärkt (över 90 %) såväl efter två doser mRNA-vaccin som efter två doser adenovirusvektorvaccin. Också skyddet mot lindriga och symptomfria former av sjukdomen är bra efter två doser (70–80 %). Effekten av en vaccindos är i genomsnitt lägre mot deltavarianten (35 %) än mot alfavarianten (49 %), men efter den andra dosen har ingen betydande skillnad kunnat påvisas. Också under en infektion efter två vaccindoser är det möjligt att den vaccinerade utsöndrar virus och eventuellt för smittan vidare under några dagar.²⁰

Vaccinskyddet mot covid-19 börjar bildas redan efter den första vaccindosen, men höjs till en tillräcklig nivå genom eventuella tilläggsdoser i vaccinationsserien. Uppbyggnaden av vaccinskyddet påverkas också av många individuella faktorer, såsom ålder och långvariga sjukdomar. För personer med ett nedsatt immunförsvar räcker två vaccindoser inte till för det skydd som eftersträvas. För dem bör den grundläggande serien bestå av tre doser, och den tredje dosen kommer sannolikt att ges tidigast två månader efter den andra dosen. Läkemedelsmyndigheterna håller på att bedöma behovet av en tredje dos för försäljningstillstånd.

Ännu finns inga exakta uppgifter om hur länge det skydd två vaccindoser ger varar hos olika befolkningsgrupper. Först försvagas skyddet mot infektionen och smittbarheten, och först senare skyddet mot allvarlig sjukdom. I Israel har det konstaterats skyddet av mRNA-vaccin avtar

¹⁷ WHO. COVID-19 vaccine tracker and landscape. 31 Aug 2021. Tillgänglig:

<https://www.who.int/publications/m/item/draft-landscape-of-covid-19-candidate-vaccines>

¹⁸ UNICEF. COVID-19 Vaccine Market Dashboard. Hänvisning 13.9.2021. Tillgänglig:

<https://www.unicef.org/supply/covid-19-vaccine-market-dashboard>

¹⁹ EMA. COVID-19 vaccines: authorised. Hänvisning 13.9.2021. Tillgänglig:

<https://www.ema.europa.eu/en/human-regulatory/overview/public-health-threats/coronavirus-disease-covid-19/treatments-vaccines/vaccines-covid-19/covid-19-vaccines-authorized>

²⁰ PHE. COVID-19 vaccine surveillance reports. 2 September 2021 (week 35). Tillgänglig:

<https://www.gov.uk/government/publications/covid-19-vaccine-surveillance-report>

i synnerhet i äldre åldersgrupper inom åtta månader från att två vaccindoser getts med tre veckors intervall. Utifrån immunologiska data och uppföljningsdata vet vi att om intervallen mellan doserna är sex veckor eller längre, bevaras såväl antikroppssvaret som den cellförmedlade immuniteten och skyddseffekten kraftigare under längre tid såväl hos friska vuxna som hos äldre åldersgrupper. Eftersom skyddseffekten av adenovirusvektorvaccin uppkommer långsammare än av mRNA-vaccin, rekommenderas det att vaccinet ges med 4–12 veckors dosintervall, i de flesta länder dock närmare 12 veckor.

Det är känt att vacciner som innehåller deaktiverat virus inte har riktigt lika god effekt som mRNA- eller adenovirusvektorvacciner, och deras skyddseffekt har också blivit mer kortvarig. I flera länder har man redan börjat ge den tredje dosen av sådana vacciner för att upprätthålla effekten. Det är uppenbart att det också trots vaccinering som innehåller deaktiverat virus är möjligt att såväl få infektionen som föra smittan vidare, men väldigt få uppföljningsundersökningar av sådana preparat är tillgängliga, för att inte tala om transmissionsundersökningar.

2.3 Effekten av covid-19-screening

Genom covid-19-testning av symptomfria personer kan symptomfria eller ännu begynnande smittfall upptäckas. THL har bedömt effekten hos förhandstestning för covid-19 och test som utförs senare efter inresan i landet på smittbekämpningen i den gränsöverskridande trafiken, och en närmare beskrivning finns i regeringens proposition RP 105/2021 rd med förslag till lag om ändring av lagen om smittsamma sjukdomar.²¹ Enligt THL:s bedömning minskar ett negativt test som utförs 72 timmar före inresan i landet risken för att smitta andra med 10,9 %, medan ett test som tas 48 timmar före inresan i landet minskar risken med 20 %. Ett covid-19-test som tas omedelbart efter inresan i landet minskar den relativa risken för att smitta andra med 51,7 %. Om en person som reser in i landet undviker närkontakt efter inresan i Finland tills ett negativt testresultat fås, minskar ett test som tas 72 timmar efter inresan i landet risken för att smitta andra med 95,7 %. I praktiken beror antalet fall av vidare smitta som kan hindras genom testning vid resor över gränser på passagerarmängderna från olika länder samt på skillnaden i epidemi-läget mellan Finland och avgångsländerna.

Olika testmetoder för covid-19 är olika känsliga och noggranna för att påvisa covid-19-infektion. Känsligheten och noggrannheten för PCR-testet som identifierar virusets arvs massa är 80–100 %, och det är den mest pålitliga testmetoden för påvisande av covid-19-infektion. Antigenmetoden är mindre känslig än PVR-metoden, och dess analytiska känslighet varierar beroende på tillämpning mellan 29 och 94 %.²² Allmänt taget påverkas dock testresultatens tillförlitlighet av hela processen, allt från provtagningen och tidpunkten för den.

Utöver testets prestationsförmåga påverkas testets tillförlitlighet också av incidensen. Vid låg incidens ökar betydelsen av falska positiva testresultat, i synnerhet om mindre exakta metoder tillämpas. Med ett falskt positivt testresultat avses en situation där testet påvisar infektion fast ingen infektion finns. Antigen-testning är mer tillförlitlig för infektioner med symptom än vid screening av symptomfria personer. Dock bör det noteras att också om ett enskilt antigen-testresultat är mindre tillförlitligt än ett enskilt PCR-testresultat, förbättras antigen-testers förmåga

²¹ Riksdagen. Ärendets behandlingsinfo RP 105/2021 rd. Tillgänglig: https://www.edus-kunta.fi/SV/vaski/KasittelytiedotValtiopaivaasia/Sidor/RP_105+2021.aspx

²² ECDC. Options for the use of rapid antigen tests for COVID-19 in the EU/EEA and the UK. 19 Nov 2020. Tillgänglig: https://www.ecdc.europa.eu/sites/default/files/documents/Options-use-of-rapid-antigen-tests-for-COVID-19_0.pdf

att hitta infektioner om de till exempel upprepas dagligen, och uppnår då samma nivå som enskilda PCR-test.

I olika situationer är syftet med covid-19-testning olika, vilket också bestämmer vilken prestationsförmåga som krävs av testningen. I hälso- och sjukvården är syftet att så exakt som möjligt säkerställa en diagnos för om en person är smittad eller inte. Syftet med testning som görs för den nationella tillämpningen av EU:s digitala covidintyg är att minska smittriskerna när människor möts vid olika slag av tjänster, och därför bestäms vilken prestationsförmåga hos testningen som är tillräcklig utifrån vilken risk som är godtagbar.

2.4 Covid-19-testning och vaccinationer vid gränsöverskridande trafik

Enligt ECDC:s anvisning kan risken för covid-19-smitta vid resor minskas och spridningen av muterade virusvarianter i landet bromsas genom testning av och karantän för passagerare. Enligt ECDC:s bedömning stödjer de forskningsrön som är tillgängliga i nuläget att ett förhandstest som tas 48 timmar före avresan eller ett test vid gränsen kombineras med karantän i 14 dygn, som genom ett andra test kan förkortas till 5–7 dagar från inresan. Åtgärder som riktas till resenärer bör i synnerhet riktas till personer som anländer från regioner där rikligt med virusmutationer har iakttagits eller där sjukdomsincidensen är hög. Risken för smittspridning vid resor över gränser kan också bekämpas genom att undvika närkontakt och genom hygienåtgärder, användning av ansiktsskydd, effektivare ventilation, observation av symptom samt gränsöverskridande smittspårning. Däremot stödjer forskningsrönen inte screening av passagerares kroppstemperatur eller ifyllandet av symptomformulär.²³

Covid-19-vaccineringen av befolkningen framskrider, och det har konstaterats att vaccinet förhindrar smitta och minskar smittbarheten, vilket har lett till att hälsomyndigheterna har rekommenderar att rekommendationerna om testning och karantän för passagerare kan avskaffas i fråga om vaccinerade personer.²⁴ Enligt undersökningar förefaller den som haft sjukdomen ha effektivt skydd mot ny smitta i omkring ett halvt år.²⁵ ECDC rekommenderar att rutinerna för testning och karantän vid resor kan frångås för de personers del som har haft en laboratorieverifierad covid-19-infektion högst 180 dagar tidigare.²⁶

Vid en färsk vetenskaplig forskningsöversikt granskades 69 undersökningar av inverkan av test vid gränserna på bekämpningen av covid-19-pandemin. De flesta undersökningarna (50) baserades på modellering. Den viktigaste iakttagelsen är att en gränsstängning i ett tidigt skede är

²³ European Centre for Disease Prevention and Control. Guidance for COVID-19 quarantine and testing options for travellers. 12 March 2021. ECDC: Stockholm; 2021. Tillgänglig:

<https://www.ecdc.europa.eu/en/publications-data/guidance-covid-19-quarantine-and-testing-travellers>

²⁴ European Centre for Disease Prevention and Control. Interim guidance on the benefits of full vaccination against COVID-19 for transmission risks and implications for non-pharmaceutical interventions – 21 April 2021. ECDC: Stockholm; 2021. Tillgänglig på nätet:

<https://www.ecdc.europa.eu/en/publications-data/interim-guidance-benefits-full-vaccination-against-covid-19-transmission>

²⁵ European Centre for Disease Prevention and Control. Risk of SARS-CoV-2 transmission from newly-infected individuals with documented previous infection or vaccination. 29 March 2021. ECDC: Stockholm; 2021. Tillgänglig: <https://www.ecdc.europa.eu/en/publications-data/sars-cov-2-transmission-newly-infected-individuals-previous-infection>

²⁶ European Centre for Disease Prevention and Control. Guidance for COVID-19 quarantine and testing options for travellers. 12 March 2021. ECDC: Stockholm; 2021. Tillgänglig:

<https://www.ecdc.europa.eu/en/publications-data/guidance-covid-19-quarantine-and-testing-travellers>

ett effektivt sätt att minska antalet fall och epidemins spridning. Genom 14 dygns karantän för resenärer minskar antalet fall, men åtgärdens effekt beror på hur karantänen genomförs och karantän i kombination med testning kan vara ett effektivare sätt att minska antalet fall, i synnerhet vid kortare karantäntider. Genom omfattande testning i förväg eller vid inresa identifieras inte en stor del av de smittade, och det är därför inget effektivt sätt att begränsa epidemins spridning. Största delen av undersökningarna genomfördes i Fjärran Östern eller Söderhavsområdet, och undersökningarnas bevisvärde är lågt eller mycket lågt.⁸

Covid-19-vaccinering kan anses medföra tre slags nytta vid bekämpning av gränsöverskridande covid-19-smitta: 1) Vaccinering av personer som anländer till Finland hindrar smittspridning över gränsen genom att smitta hindras och smittsamheten minskar; 2) Vaccinering av personer som anländer till Finland minskar behovet av sjukhusvård för personer som reser till Finland och behovet av gränsöverskridande smittspårning, och bidrar därmed till att trygga hälso- och sjukvårdens kapacitet; 3) Den stigande vaccinationsgraden hos Finlands befolkning förhindrar smittspridning och skyddar hälso- och sjukvårdens kapacitet också i situationer när enskilda smittfall kommer in över gränsen.

Utifrån ackumulerade forskningsrön om covid-19-vaccinernas effekt har ECDC rekommenderat att man i fråga om personer som fått en full vaccinationsserie kan avskaffa rutiner för testning och karantän vid resor, om inga sådana virusmutationer som är resistent mot vaccinskyddet förekommer i avgångslandet²⁵.

2.5 Förutsättningar för inresa

Förutsättningarna för inresa för utlänningar beskrivs i regeringens proposition RP 105/2021 rd med förslag till lag om ändring av lagen om smittsamma sjukdomar.

2.6 Restriktioner vid trafik över inre och yttre gränser under covid-19-epidemin

Restriktionerna vid trafik över inre och yttre gränser under covid-19-pandemin från den 17 mars 2020 beskrivs i regeringens proposition RP 105/2021 rd med förslag till lag om ändring av lagen om smittsamma sjukdomar. Den inre gränskontrollen upphörde den 26 juli 2021. Restriktionerna för trafik över de yttre gränserna fortsätter tills vidare. I trafiken över de yttre gränserna får personer som fått en full covid-19-vaccinationsserie minst 14 dygn tidigare resa in i Finland. Enligt regeringens promemoria Riktlinjer för en kontrollerad avveckling av de restriktioner och rekommendationer som införts till följd av covid-19-epidemin iakttas vid öppnandet av trafik från tredjeländer EU:s rekommendationer och gemensamma perspektiv²⁷. Dessutom granskas under ledning av utrikesministeriet möjligheterna till bilaterala arrangemang för att möjliggöra i synnerhet affärsresor tillsammans med länder som har en hög vaccinationsgrad och ett gott sjukdomsläge.

2.7 Om transport- och passagerarvolymernas utveckling under covid-19-epidemin

Hur transport- och passagerarvolymerna i den gränsöverskridande trafiken utvecklats under covid-19-pandemin beskrivs i regeringens proposition RP 105/2021 rd med förslag till lag om ändring av lagen om smittsamma sjukdomar, såväl i fråga om flygtrafiken som sjöfarten och järnvägstrafiken. Gränsbevakningsväsendet har bedömt att volymerna i trafiken över de yttre

²⁷ Riktlinjer för en kontrollerad avveckling av de restriktioner och rekommendationer som införts till följd av covid-19-epidemin: Regeringens promemoria 20.4.2021. Tillgänglig: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/163190>

gränserna i början av 2021 var 10–15 % av de normala i flygtrafiken och 10 % vid landgränserna. Volymerna i trafiken över de inre gränserna är ca 30 % av normal nivå i flygtrafiken, 30–90 % i sjöfarten och 70 % vid gränsövergångsställena i norr. Flygtrafiken över de inre gränserna bedöms öka till ca 40–55 % av normal nivå under hösten 2021. Det finns skillnader mellan hamnarna i hur sjöfarten över de inre gränserna återhämtar sig: Trafiken mellan Helsingfors och Tallinn har återhämtat sig bättre än mellan Helsingfors och Stockholm. Trafiken mellan Åbo och Stockholm ligger närmast normal nivå.

2.8 Hälsosäkerhetsåtgärder i den gränsöverskridande trafiken

Hur hälsosäkerhetsåtgärderna genomförs vid Finlands gränser under covid-19-pandemin beskrivs i regeringens proposition RP 105/2021 rd med förslag till lag om ändring av lagen om smittsamma sjukdomar. Enligt de ändringar i lagen om smittsamma sjukdomar som trädde i kraft den 12 juli 2021 (701/2021) har intyg över sjukdomen covid-19 samt testning efter inresan krävts av dem som anländer till Finland från riskländer. Kommunerna har granskat intygen för dem som reser in i landet, ordnat testning, följt upp hur testerna genomförts samt erbjudit inresande rådgivning om hälsosäkerhetsåtgärder. Vaccineringen av covid-19-vaccinering för befolkningen samt det ökande antalet smittfall av inhemskt ursprung har ökat behovet av hälso- och sjukvårdspersonal för vaccinering, testning och smittspårning, och därför har kommunerna inte alltid haft möjlighet att på ett heltäckande sätt följa upp hur testerna efter ankomsten till landet har genomförts. Samtidigt har koncentreringsen av hälso- och sjukvårdens resurser på bekämpning av covid-19-epidemin lett till att vårdskulden för icke-brådskande vård i hälso- och sjukvården ökat.

Kommunerna har haft utmaningar i synnerhet med tillgången till personalresurser för granskning av intyg. Vid behov har också handräckning från Gränsbevakningsväsendet utnyttjats. Strävan har dock varit att granska de inresandes avgångsland och behövliga intyg så heltäckande som möjligt. Kontrollverksamheten har effektiviserats i synnerhet vid livligt trafikerade gränsövergångar, såsom Helsingfors-Vanda flygplats. Under sommaren har också en läsofficer tagits i bruk för kontroll av intyg vid gränsövergångsställena, och erfarenheterna av den är goda då den upplevs försnabba kontrollen av intyg. Stickprov har tillgripits vid rusningar när också en betydande uppbromsning av trafiken hade kunnat medföra risk för virusspridning, samt vid gränsövergångsställen med väldigt små och tillfälliga trafikvolymerna. I framtiden kan ökande trafikvolymerna medföra behov av att omforma hälsosäkerhetsprocesserna så att de i högre grad baseras på stickprov. I och med den ökande vaccinationsgraden har antalet tester som genomförs vid gränserna delvis minskat, men till exempel vid landgränserna i Sydöstra Finland har testvolymerna förblivit stora eftersom alla intyg som visas upp där inte anses tillförlitliga på det sätt som föreskrivs i 16 g § i lagen om smittsamma sjukdomar.

På Helsingfors-Vanda flygplats har kontrollen av covidintyg under sommaren i huvudsak fungerat bra, trots att den har krävt betydande ändringar i passagerarströmmarna. Det har tidvis varit trängsel på flygplatsen, eftersom alla passagerares intyg har kontrollerats och man tills vidare inte har tillämpat stickprov. Intygen har också kontrollerats för passagerare på inrikes anslutningsflyg. En ökning i antalet passagerare som fått en full vaccinationsserie har märkts i trafiken inom Schengenområdet på flygplatsen. Det har lett till ett minskat behov av testning. Under juli 2021 anlände knappt 105 000 passagerare till Helsingfors-Vanda flygplats, och covid-19-prov togs av 14 363 (14 %). I antalet test ingår också 3 160 riktade test (i huvudsak säsongsarbetare samt enstaka flyg från länder med höga incidenstal). Av alla testade var 216 personer (1,5 %) positiva. Under juli vägrade en person, en finsk medborgare, att låta testa sig. Passagerarvolymerna på Helsingfors-Vanda flygplats har fortsatt öka enligt prognoserna, men inte så snabbt som tidigare förutspåts.

RP 131/2021 rd

I Helsingfors hamn har det tidvis varit nödvändigt att tillgripa stickprov vid rusningstoppar.

I början av september styrdes 63 % av alla passagerare till test vid landgränsen i Vaalimaa. 18 % av passagerarna hade intyg över test eller över att de haft sjukdomen, och 14 % hade en godkänd vaccinationsserie. Vid teststationen i Vaalimaa har positiva resultat förekommit kontinuerligt. Merparten av dem har haft sin hemvist någon annanstans än i Kymmenedalen. De positiva resultatens andel av hela persontrafiken är ca 1 %. I Vaalimaa har det varit ständiga utmaningar med rekrytering av provtagningspersonal.

Vid landgränsen i Nuijamaa styrs drygt 50 % av passagerarna till test; resten av passagerarna har visat upp godtagbara intyg. Antalet positiva resultat av de covid-19-test som köps vid gränsen har varit litet.

Vid gränsövergångsstället i Torneå har passagerarvolymen ökat betydligt sedan den inre gränskontrollen upphörde. Antalet personer som passerar gränsen har uppgått till 46 000 per vecka. Bland dem har 3 500 prover tagits. I huvudsak har verksamheten löpt väl.

Inom Lappland har verksamheten påverkats av statsrådets förordning om undantag från skyldigheten att visa upp covid-19-intyg och delta i covid-19-test, samt av att den inre gränskontrollen upphört. Att kommunerna i gränsregionen vid gränsen mot Norge befriades innebar i praktiken att den regelbundna kontrollen av testintyg och testningen upphörde. Hälsosäkerhetsåtgärder har ordnats i form av stickprov. På gränsövergångsställena vid västra gränsen har hälsosäkerhetsåtgärder genomförts mellan klockan 8 och 20 med hjälp av handräckning från Gränsbevakningsväsendet. Enligt statsrådets förordning av den 1 september har kommunerna vid gränsen mot Sverige inkluderats bland de områden från vilka ankommande inte avkrävs covidintyg eller test. I Lappland har ytterst få smittfall konstaterats vid resor över gränser. De smittkedjor som förekommit under sommaren har kommit med resenärer från Södra Finland. Dessutom har smittkedjor förekommit med koppling till säsongarbetare, oavsett att de vid inresan har iakttagit det som i den gällande lagen om smittsamma sjukdomar föreskrivits om intyg och testning. I Lappland har en stor del av dem som dagligen passerar gränsen i nuläget fått två vaccindoser, och under hösten består trafiken i huvudsak av personer som vistas i gränskommunerna. Lappland bedömer att ca 6 % av dem som passerar gränsen hör till den grupp till vilken hälsosäkerhetsåtgärder bör riktas.

I Lappland är trafiken över den östra gränsen fortfarande småskalig, men nästan alla som anländer från Ryssland styrs till testning om de inte har ett intyg över coronavaccinationer som godkänns i Finland.

I den första lägesbildsenkäten för hösten 2021, från vecka 32, rapporterar kommunerna att de i huvudsak väl eller ganska väl har förmått erbjuda hälsotjänster som berör covid-19-epidemin för den gränsöverskridande passagerartrafiken. Svåra situationer rapporterades endast i fråga om genomförandet av tester senare, efter ankomsten till landet. I nuläget kan inte alla som rest in till landet nås för att säkerställa att de besöker det andra covid-19-testet. Tillsynen försvåras framför allt av bristande personalresurser, men också av felaktiga kontaktuppgifter som personer som reser in till landet uppger, och som leder till att personerna inte kan nås.

2.9 Digitala tjänster för resenärer som anländer till Finland under covid-19-epidemin

Vid rådgivningen för personer som anländer till Finland, kontrollen av covid-19-intyg och styrning till test kan digitala system utnyttjas, såsom EU:s digitala covidintyg eller tjänsten Finentry,

RP 131/2021 rd

vilkas funktionsprinciper beskrivs närmare i regeringens proposition RP 105/2021 rd med förslag till lag om ändring av lagen om smittsamma sjukdomar. Dessutom används tjänsten Laplandentry i Lappland.

Det föreskrivs om Europeiska unionens digitala covidintyg i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/953 om en ram för utfärdande, kontroll och godtagande av interoperabla intyg om vaccination mot, testning för och tillfrisknande från covid-19 (EU:s digitala covidintyg) för att underlätta fri rörlighet under covid-19-pandemin.

EU:s digitala covidintyg är ett digitalt intyg över att en person antingen har fått en eller flera doser covid-19-vaccin, genomgått ett covid-19-test med negativt resultat eller har tillfrisknat från sjukdomen covid-19. Intyget, som innehåller en QR-kod, är antingen digitalt eller i pappersform. Intyget fås avgiftsfritt på respektive EU-lands språk samt på engelska. Covidintyget är giltigt i alla EU-länder. I Finland har EU:s covidintyg genomförts i systemet Mina Kanta.

Syftet med EU:s covidintyg är att främja fri rörlighet. Varje enskild medlemsstat kan besluta om den önskar utnyttja intyget nationellt för andra syften, till exempel vid olika slags evenemang.

Fram till den 6 september 2021 hade EU:s digitala covidintyg granskats 115 046 gånger hos personer som anlänt till Finland. Hälsovårdsmyndigheter (67 %) och gränsmyndigheter (32 %) har utfört de flesta kontrollerna. Tullens och polisens andel av kontrollerna var ca 1 %. De fem vanligaste kontrollställena var Helsingfors-Vanda flygplats (63 %), Helsingfors hamn (14 %), gränsövergångsstället i Torneå (5 %), Åbo hamn (3 %) och Nuijamaa (2 %). Nästan 96 % av de intyg som granskades var vaccinationsintyg, medan intygen över att man haft sjukdomen och intygen över negativa testresultat vardera utgjorde ca 2 %. Antalet kontrollhändelser för EU:s covidintyg ökade i månadsskiftet juni-juli, och har därefter hållits på en stabil nivå. De flesta intyg som granskades var utfärdade i Sverige, Norge eller Tyskland.

Under 2021 har Finentry-webbplatsen sammanlagt haft 850 000 besökare, av vilka ca 490 000 har fortsatt till tjänsten. Sammanlagt har ca 300 000 besökare bokat en tid för covid-19-test via tjänsten Finentry. Antalet besökare, inloggningar och bokningar nådde alla en topp i månads-skiftet juli-augusti 2021, och när september nalkas minskar användningen av tjänsten. Merparten (80 %) av bokningarna av testtider gjordes av passagerarna själva. Tjänsten Finentry användes mest aktivt av dem som anlände till Finland via Helsingfors-Vanda flygplats, Helsingfors hamn, Åbo hamn samt gränsövergångsställena i Vaalimaa och Nuijamaa.

Fram till september 2021 hade merparten av sjukvårdsdistrikten tagit i bruk tjänsten Finentry. Tjänsten är också i bruk på Åland. Införandet av tjänsten pågår ännu i tre sjukvårdsdistrikt (Länsi-Pohja, Kajanaland och Vasa). Lapplands sjukvårdsdistrikt avser inte alls att ta i bruk tjänsten.

2.10 Gällande regionala restriktioner

Den 17 september 2021 gällde restriktioner för sammankomster enligt regionförvaltningsverkets beslut inom Helsingfors och Nylands sjukvårdsdistrikt och enligt ett kommunalt beslut inom Lahtis stad.

Genom restriktionerna förbjuds tillställningar för mer än 10 personer inomhus och för mer än 50 personer i avgränsade områden utomhus. Det är tillåtet att ordna tillställningar för mer än 10 personer inomhus under följande förutsättningar: deltagarantalet begränsas till högst 50 % av det högsta deltagarantal eller det tillgängliga antalet sitt- eller ståplatser som godkänns med stöd

RP 131/2021 rd

av någon annan lagstiftning, kunderna och deltagare i verksamhet samt sällskap har faktisk möjlighet att undvika fysisk kontakt sinsemellan, och säkerheten kan garanteras med tillämpning av anvisningen från undervisnings- och kulturministeriet och Institutet för hälsa och välfärd från den 31 maj 2021. Tillställningar utomhus får ordnas om THL:s och UKM:s anvisning om hygien och säkerhet iakttas och fysisk kontakt mellan deltagarna faktiskt kan undvikas. Regionförvaltningsverkets beslut om restriktioner för sammankomster inom HUS område är i kraft till den 30 september 2021.

Den 17 september 2021 var beslut av regionförvaltningsverken om användning av utrymmen enligt 58 d § i lagen om smittsamma sjukdomar inte i kraft inom något område.

I 58 a § i lagen om smittsamma sjukdomar, som är i kraft temporärt till och med den 31 december 2021 (447/2021) föreskrivs det också om krav på anvisningar och hygienåtgärder för förplägnadsrörelsernas kunder, ett allmänt krav på avstånd mellan kundplatser och skyldigheten att planera verksamheten. § Närmare bestämmelser om de kraven samt om skyldigheter som berör kundernas vistelse och placeringen av kundplatser utfärdas genom förordning av statsrådet. Begränsningar av antalet kundplatser samt öppethållnings- och serveringstiderna vid förplägnadsrörelser får också utfärdas genom förordning av statsrådet under de förutsättningar som anges i lagen.

Statsrådets förordning om temporär begränsning av förplägnadsrörelsernas verksamhet i syfte att förhindra spridning av en smittsam sjukdom (826/2021) har utfärdats med stöd av 58 a § i lagen om smittsamma sjukdomar, och i 3 § föreskrivs det om kunders vistelse och placering och i 4 § om begränsning av kundantalet samt om begränsning av serverings- och öppettider per landskap och restaurangtyp.

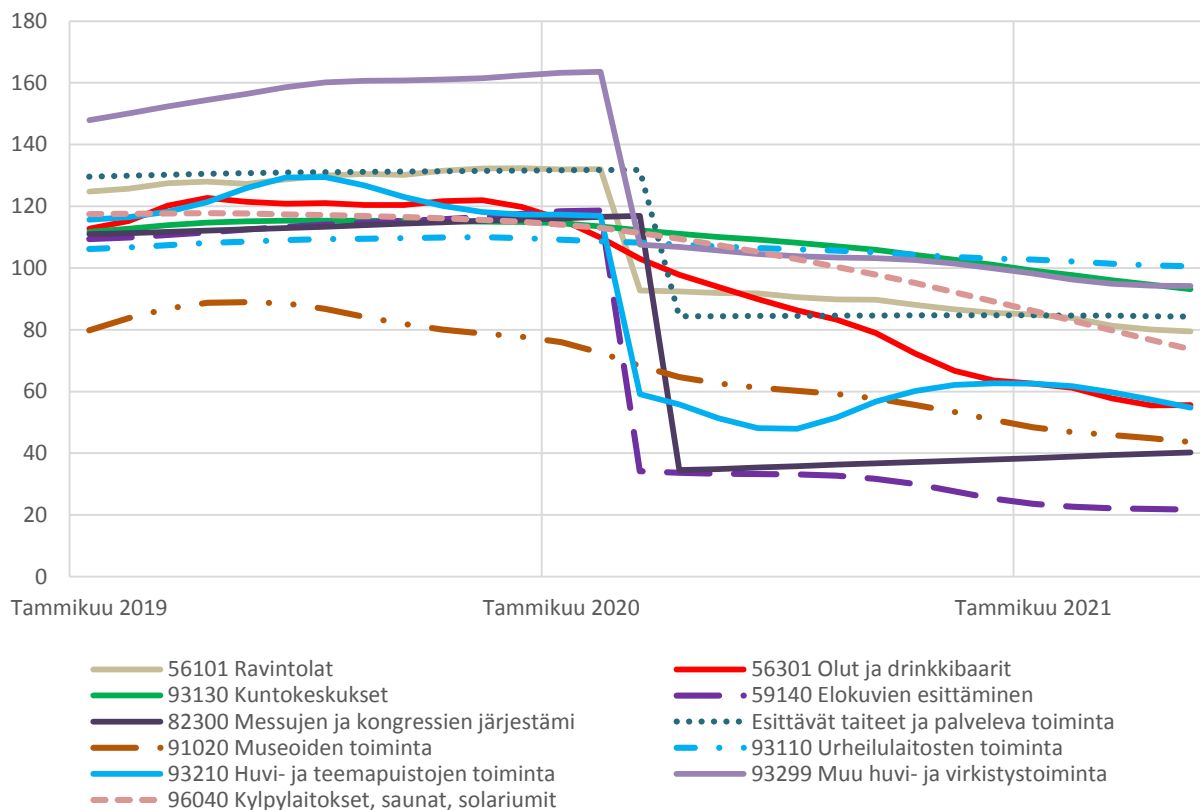
Enligt 58 b § 3 mom. ska statsrådet noggrant följa upp huruvida de föreskrivna förutsättningarna för begränsningar fortsatt föreligger.

Utifrån det regionala epidemiläget har statsrådet regelbundet ändrat begränsningarna i förordningen. Senast lättades begränsningarna upp i en förordning av den 14 september 2021 (826/2021) i enlighet med riktlinjerna för regeringens hybridstrategi.

2.11 Om de branscher som är föremål för restriktioner

Enligt Statistikcentralens konjunkturöversikt för servicebranscherna var omsättningen i många branscher som drabbats direkt av coronarestriktionerna ännu i maj 2021 på en betydligt lägre nivå än före coronapandemin. I maj 2021 var biografernas omsättning endast 19 % av trendnivån två år bakåt, idrottsanläggningarnas 93 %. I många andra branscher har minskningen i omsättning legat i det intervallet. Vid motsvarande tidpunkt var öl- och drinkbarernas omsättning till exempel 46 %, mässornas och kongressernas 36 % och gymmens 81 % av trendnivån för maj 2019.

Figur 1 Trendindex för servicebranschernas omsättning (1/2015 = 100) i utvalda branscher 2019–2021

Källa: Konjunkturöversikt för servicebranscherna, Statistikcentralen

januari 2019

januari 2020

januari 2021

56101 Restauranger

93130 Drift av gymnastiklokalerna

82300 Arrangemang av kongresser och mässor

91020 Museiverksamhet

93210 Nöjes- och temaparksverksamhet

96040 Kroppsvård

56301 Öl- och drinkbarer

59140 Filmvisning

----- Uppträdande konstare och verksamhet som betjänar dem

93110 Drift av sportanläggningar

93299 Annan fritids- och nöjesverksamhet

Enligt statistik från Helsinki GSE Tilannehuone var månadsomsättningen för rekreationstjänster i juni 2021 fortfarande endast 81 % av 2019 års nivå, det vill säga ca 28 miljoner euro lägre.

RP 131/2021 rd

Inkvarterings- och förplägnadsbranschens omsättning var 83 % av 2019 års nivå, eller 112 miljoner euro lägre per månad. Mätt i lönesumma hade en stor del av branscherna uppnått 2019 års nivå redan i juli, men lönesumman i kultur- och underhållningsbranschen var fortfarande endast 74 % av 2019 års nivå vilket innebär ett glapp på 18 miljoner euro per månad.

Enligt Tapahtumateollisuus ry:s branschrapport (Turun kauppakorkeakoulu) är evenemangsindustrin som bransch totalt värd 2,35 miljarder (2019). Evenemangsindustrin omfattade då 3 200 företag. Evenemang sysselsätter årligen ett betydande antal personer, enligt rapporten upp till 200 000 under 2019, av vilka endast 20 000 har ett längre arbetsförhållande.

Enligt Statistikcentralen var förplägnadsbranschens omsättning 2019 ca 6,4 miljarder euro, branschens personal överskred 60 000, och branschen omfattade ca 13 000 verksamhetsställen. Uppgifterna innehåller dock en viss överlappning, eftersom också företag i förplägnadsbranschen verkar vid evenemang.

Enligt Statistikcentralen har nöjesparker, badinrättningar, gym och annan nöjes- och rekreationsverksamhet en årlig omsättning på ca 0,5 miljarder euro, och personalen omfattar ca 4 000 personer. Dessa branscher har dock nästan 3 000 verksamhetsställen.

2.12 EU:s covidintyg

EU:s testintyg och intyget om tillfrisknande kan fås från Mina Kanta-sidorna från och med den 14 juli 2021, och coronavaccinationsintyg sedan den 28 juni 2021. I enlighet med EU-förordningen är intygen avgiftsfria. Intyget är tillgängligt i Mina Kanta sedan uppgifterna om vaccinationen eller testresultatet har registrerats i Kanta-tjänsten. I allmänhet finns covidintyget på Mina Kanta-sidor inom ett dygn efter provtagningen. I Finland är det för närvarande endast möjligt att få ett intyg om coronavaccinationer som getts i Finland med vaccin som används i Finland.

Den som inte har möjlighet att använda Mina Kanta eller bemyndiga någon annan att använda tjänsten för sin räkning har sedan den 14 juli 2021 kunnat få ett intyg i pappersform hos hälso- och sjukvården. EU-medborgare som har vaccinerats mot eller testats för corona i Finland men inte har finsk personbeteckning kan från och med slutet av augusti få ett intyg som uppfyller EU-kraven.

Också minderåriga får ett covidintyg om de vill. Minderåriga kan själva hämta intyget på Mina Kanta eller hämta ett intyg i pappersform hos hälso- och sjukvården. För att logga in på Mina Kanta måste den minderåriga ha tillgång till stark identifiering. Vårdnadshavare ser automatiskt uppgifter för barn under 10 år på Mina Kanta. Vårdnadshavaren ser uppgifterna för minderåriga barn över 10 år, om hälso- och sjukvårdens patientdatasystem har en funktion för att registrera minderårigas beslutsförmåga och vilja att överlåta uppgifter. Den nödvändiga funktionen är dock inte ännu i omfattande bruk inom hälso- och sjukvården. Därför kan det hända att vårdnadshavare inte ser covidintyget för barn över 10 år.

3 Målsättning

Syftet med propositionen är i synnerhet att skydda den grundlagsstadgade rätten till hälsa och liv genom att förhindra smitta, främja befolkningens hälsa och trygga vars och ens rätt till en sund miljö. Syftet med propositionen är också att göra det möjligt att anlita tjänster på ett säkert sätt, vilket främjar näringsfriheten och de kulturella rättigheterna. Genom propositionen fullgörs därmed också vars och ens grundlagsstadgade rätt till tillräckliga social- och hälsovårdstjänster. Vaccinationsgraden hos Finlands befolkning är fortfarande för låg för att ge flockimmunitet, i

RP 131/2021 rd

synnerhet mot de muterade virusvarianter som sprids effektivare, och risken för en avsevärd upptrappning av epidemin och överbelastning av hälso- och sjukvårdstjänsterna är fortfarande reell.

Ett syfte med bestämmelserna är att minska spridningen av covid-19-smitta via trafiken över Finlands gränser samt att förhindra att nya mutationer av covid-19-viruset sprids i Finland. Det finns fortfarande en betydande risk för spridning av epidemin och ökad spridning av muterade virusvarianter till följd av persontrafik över gränserna. Genom de föreslagna åtgärderna kan smittspridningen över gränserna bekämpas och en ny upptrappning av epidemin förhindras, sjukdomsfrekvensen, dödligheten och det mänskliga lidandet till följd av sjukdomen covid-19 minskas samt social- och hälsovårdens kapacitet tryggas i ett läge när de gränsöverskridande trafikvolymerna ökar.

I de föreslagna bestämmelserna beaktas de forskningsrön och sakkunnigrekommendationer angående covid-19-epidemins spridning som är tillgängliga i nuläget. Syftet med denna proposition är att göra det möjligt att kräva EU:s digitala covidintyg åtminstone i de situationer som anges i lagen inom vissa fritidsaktiviteter som alternativ till ålägganden och restriktioner som meddelas genom myndighetsbeslut.

Målet är att i större omfattning än i nuläget göra det möjligt att ordna olika slags offentliga tillställningar, samt att kunder och deltagare ska få tillträde till olika slags utrymmen på ett hälsosäkert sätt.

Syftet är att bättre än i nuläget trygga näringsfriheten, i synnerhet i de branscher coronaepidemin drabbat hårdast, och rätten till arbete för anställda i de branscherna, dock utan att äventyra människors liv och hälsa eller social- och hälsovårdens kapacitet.

Syftet med kravet på att visa upp covidintyg är att förhindra smittspridning. Enligt nuvarande epidemiologisk kunskap bedöms skyldigheten att visa upp intyg och restriktioner som meddelas genom myndighetsbeslut, såsom begränsning av kundantal eller öppettider eller skyldighet att hålla avstånd, på ett godtagbart sätt vara jämställda bekämpningsåtgärder.

Att restriktioner enligt 58 § (med undantag för totalförbud för offentliga tillställningar), 58 a § och 58 d § ersätts med krav på att visa upp covidintyg som en alternativ hälsosäkerhetsåtgärd medför ingen epidemiologiskt betydande risk för spridning av coronasmitta jämfört med sådana restriktioner som myndigheter meddelar med stöd av de lagrum som nämns ovan.

Syftet med kravet på att visa upp covidintyg är att förhindra spridning av coronasmitta vid folksamlingar och att främja ett hälsosäkert öppnande av samhället. Eftersom syftet med lagen om smittsamma sjukdomar är att förebygga smittsamma sjukdomar och spridningen av dem samt deras negativa konsekvenser för människor och samhället, bidrar den föreslagna hälsosäkerhetsåtgärden till att främja ett bättre fullgörande av lagens syfte.

När en myndighet har bedömt att restriktioner för näringsverksamhet och hobbyverksamhet är nödvändiga, kommer eventuella alternativa åtgärder att leda till ett motsvarande slutresultat som är godtagbart och tillräckligt för att förhindra epidemins spridning. Användningen av det föreslagna covidintyget gör det möjligt för en del av de aktörer som nämns ovan att över huvud taget utöva sin näring.

4 Förslagen och deras konsekvenser

4.1 De viktigaste förslagen

Det föreslås att giltighetstiden för de temporära bestämmelserna om hälsosäker inresa i lagen om smittsamma sjukdomar förlängs. Det föreslås att lagen ändras så att det också efter att giltighetstiden för de gällande temporära bestämmelserna löpt ut av personer som anländer till Finland krävs ett pålitligt intyg över att personen har haft sjukdomen covid-19 under de sex senaste månaderna, fått en godkänd vaccinationsserie mot covid-19 eller genomgått ett tillförlitligt covid-19-test med negativt resultat före ankomsten till Finland. En person som reser in till Finland och som inte kan visa upp ett sådant intyg över sjukdomen covid-19 ska låta testa sig efter inresan till Finland. Skyldigheten att ta ett andra covid-19-test inom 72–120 timmar från inresan i landet föreslås beröra dem som har ett intyg över covid-19-test eller som testas för covid-19 efter inresan till Finland. Det föreslås också, liksom enligt de gällande temporära bestämmelserna, vara straffbart enligt lagen om smittsamma sjukdomar att inte delta i de covid-19-test som anges ovan. Dessutom föreslås det att bestämmelserna om ersättning för kostnader och handräckning i lagen om smittsamma sjukdomar kompletteras.

I denna proposition föreslås bestämmelser om möjligheten att kräva ett pålitligt intyg som berör sjukdomen covid-19 av dem som deltar i en offentlig tillställning eller anländer till ett kund- eller deltagarutrymme, för att undvika de restriktioner för verksamheten som meddelas i myndighetsbeslut.

Eftersom rättsläget delvis är oklart, föreslås det bestämmelser om i vilka situationer covidintyg åtminstone kan tillämpas nationellt och om dess rättsverkningar. Ur de föreslagna bestämmelserna kan dock inget förbud mot att kräva att covidintyg eller motsvarande används på verksamhetsutövarens egen risk inom ramen för gällande lagstiftning. En verksamhetsutövares åtgärder på eget initiativ för att öka hälsosäkerheten kan fortfarande vara tillåtna enligt gällande lagstiftning inom ramen för så kallat tillåtet kundurval.

Möjligheten att ta i bruk intyget inverkar inte på myndigheternas bedömning av nödvändigheten eller proportionaliteten vid beslut om restriktioner för verksamhet. Restriktionerna ska upplösas helt när de inte längre är nödvändiga, och möjligheten att tillämpa covidintyg inverkar inte på den bedömningen.

I rättslig mening handlar bestämmelserna om möjligheten för verksamhetsutövare att avvika från gällande restriktioner som meddelats för verksamheten genom myndighetsbeslut genom att införa en säkerhetsåtgärd som baseras på intyg.

Dessutom föreskrivs det om behandling av personuppgifter i samband med covidintyget.

I propositionen föreslås det också att bestämmelserna om tillsyn över beslut enligt 58 och 58 d § ändras. Likaså föreslås tillägg i 59 a och 59 c § i fråga om tillsyn över kravet att visa upp covidintyg. Också i 59 e § om rätt att få information föreslås tillägg om rätt att få information för att möjliggöra tillsyn över skyldigheterna enligt 58 i §.

4.2 De huvudsakliga konsekvenserna

De föreslagna ändringarna gör det möjligt att effektivt skydda befolkningens hälsa samt att trygga social- och hälsovårdstjänsternas kapacitet genom att förhindra spridning av covid-19-smitta i gränsöverskridande trafik och överföra trycket på testning och intyg till avgångslän-

RP 131/2021 rd

derna. Propositionens konsekvenser för personer som reser in till Finland och för antalet förhandsintyg för dem, för passagerarströmmarna in till Finland, för de myndigheter som verkar vid gränserna samt för den gränsöverskridande turismen beskrivs i regeringens proposition RP 105/2021 rd med förslag till lag om ändring av lagen om smittsamma sjukdomar. I regeringens proposition RP 105/2021 rd bedöms också konsekvenserna av påföljdsförandet enligt den föreslagna 87 a §. Under den föreslagna giltighetstiden orsakas de viktigaste ändringarna i bekämpningen av covid-19-smitta i den gränsöverskridande trafiken av ökningen i antalet resenärer och därmed i antalet intyg som ska kontrolleras, samt av att vaccinationsintyg blir vanligare. Oförutsedda följder kan uppkomma av en ogynnsam utveckling av epidemin i Finland, samt om nya VOC-stammar förekommer globalt.

Genom de föreslagna bestämmelserna om skyldigheten att visa upp covidintyg görs det möjligt att i större omfattning än i nuläget ordna olika slags offentliga tillställningar och använda utrymmen på ett hälsosäkert sätt, vilket förbättrar aktörernas affärsmöjligheter utan att det medför större risk för smittspridning än nuvarande restriktioner. Institutet för hälsa och välfärd bedömer att kravet på att visa upp covidintyg ur ett epidemiologiskt perspektiv på bekämpningen av covid-19-epidemin enligt nuvarande information på ett godtagbart sätt är ett lika effektivt eller jämförbart sätt att förhindra spridning av sjukdomen som de restriktioner och skyldigheter om vilka det föreskrivs i de föreslagna 58, 58 a och 58 d §. I fråga om effekten för bekämpningen av smitta är kravet på att visa upp covidintyg jämförbart med restriktioner som berör kunders ankomst och vistelse, placeringen av kundplatser och användning av ljudåtergivning som överröstar kundernas tal, musikåtergivning och placeringen av deltagare, antalet platser för deltagare och kunder samt öppettider och serveringstider. I fråga om följder och effektivitet är kravet på att visa upp covidintyg därför i princip en lika effektiv hälsosäkerhetsåtgärd som restriktioner som myndigheter meddelar eller som det föreskrivs om genom förordning inom tillämpningsområdet för de föreslagna bestämmelserna.

Enligt Institutet för hälsa och välfärd erbjuder det nationella införandet av covidintyg en alternativ riskhanteringsmetod till begränsning av verksamhet i samband med utrymmen och funktioner som medför en hög risk för covid-19-smitta. (THL:s utlåtande 10.9.2021) Under beredningen av propositionen har institutet producerat en beredningspromemoria med en bedömning av konsekvenserna för minskningen av riskerna av att covidintyget införs. Beredningspromemorian är tillgänglig i statsrådets projektfönster.

4.3 Ekonomiska konsekvenser

Konsekvenser för företag och andra sammanslutningar

De föreslagna bestämmelser i propositionen som berör hälsosäkerheten vid gränserna (16 a–16 g §) får konsekvenser i synnerhet för den internationella affärsverksamheten och företagsverksamheten inom turismen. Förslaget möjliggör hälsosäkra arbetsresor till Finland, vilket är en förutsättning för att kunna utöva internationell affärsverksamhet. Genom förslaget förtydligas och förenhetligas de hälsosäkerhetsåtgärder Finland förutsätter vid resor och tryggas turismens möjligheter till en lönsam företagsverksamhet. Därigenom kan förslaget anses inverka positivt på sysselsättningen.²⁸

²⁸ Statistikcentralen. Talouden tilannekuva. 15.3.2021. Hänvisning 24.5.2021. Tillgänglig: <https://www.stat.fi/ajk/koronavirus/koronavirus-ajankohtaista-tilastotietoa/miten-vaikutukset-nakyvat-tilastoissa/talouden-tilannekuva#yirtykset>

RP 131/2021 rd

Förslaget får konsekvenser i synnerhet för trafikföretag, såsom rederier och flygbolag, samt för Finavia. Även om det inte föreslås några nya uppgifter för trafikföretag, ökar förslaget de krav som ställs på resenärer som använder sig av transporttjänster, vilket kan minska resenärernas vilja att resa. Dock ökar de föreslagna ändringarna hälsosäkerheten också vid resor, vilket kan leda till att fler resor görs. Fullgörandet av de myndighetsuppgifter som avses i förslaget kommer att bromsa upp resenärströmmarna och kan på så sätt inverka på tidtabellerna för trafiken samt till exempel användningen av utrymmen vid flygplatser och hamnar.

Utöver passagerartrafiken till Finland har också transittrafikens direkta och indirekta konsekvenser varit betydande, och ökat fram till de senaste åren. I synnerhet flygtrafiken har stor betydelse för huvudstadsregionen och för hela Finland. Till följd av pandemin kollapsade flygtrafiken globalt. I Finland sjönk antalet flygningar mer än på internationell nivå, och också återhämtningen har varit långsam. Det finns risk att skadorna på de verksamheter som hänför sig till branschen blir bestående. Om Finland inte ligger i framkant när trafiken återhämtar sig finns det risk för att konkurrensläget förloras långsiktigt eller permanent, i synnerhet i trafiken på Europa och Asien som är av avgörande betydelse. En förlust av marknadsställningen minskar omedelbart också utbudet av europeiska ruttor och försvårar tillgängligheten till olika mål. Passagerarrederierna har bedömt att de kan kontrollera förhandstester för alla passagerare vid passagerarvolymerna upp till ca 75 % av det normala. När antalet passagerare stiger från detta till det normala, fulla antalet, är det inte längre möjligt att kontrollera alla passagerares testresultat.

I och med att antalet passagerare ökar kommer konsekvenserna att vara särskilt kraftiga i Helsingfors hamn på grund av det stora antalet passagerare och de korta förtöjningstiderna.

Att införa krav på att visa upp covidintyg föreslås vara frivilligt för verksamhetsutövare, och erbjuder därför verksamhetsutövaren ett alternativ till att iakttä beslut om restriktioner enligt 58, 58 a och 58 d §, med undantag för totalförbud mot offentliga tillställningar enligt 58 §. Med verksamhetsutövare avses här såväl företag som andra sammanslutningar. En verksamhetsutövare som inför skyldigheten att visa upp covidintyg behöver inte iakttä andra restriktioner för att förhindra spridning av covid-19-epidemin. Genom att det föreskrivs om kravet att visa upp covidintyg i lag tryggas den rättsliga ställningen för de aktörer som tillämpar covidintyg och möjliggörs en mer omfattande verksamhet än enligt gällande restriktioner. Aktörerna får själva besluta om de inför skyldigheten att visa upp covidintyg eller inte, och därför påförs aktörerna ingen regleringsbörd. Av de företagare som besvarade Företagsgallups enkät uppgav 74 % att de understödde införandet av covidintyg, och 18 % motsatte sig det. Enkäten, som genomfördes i augusti 2021, hade 1 040 respondenter.

Möjligheten att införa covidintyg stärker betydligt affärsmöjligheterna för de näringslivsaktörer som berörs av restriktioner. I vissa situationer gör införandet av covidintyg det möjligt att utöva näringen i stället för att verksamhetsutövaren avbryter hela sin näringsverksamhet och eventuellt stänger sina kundutrymmen. Propositionen medför därför ekonomisk nytta för företag och andra sammanslutningar som verkar i Finland. Enligt de färskaste tillgängliga uppgifterna (Statistikcentralen och Helsinki GSE Tilannehuone) ligger omsättningen såväl i kulturbranschen som i förplägnadsbranschen fortfarande klart under 2019 års nivå. Införandet av covidintyg har en betydande potential för ökad ekonomisk aktivitet, och därmed också för sysselsättning, inom de branscher och regioner som berörs av restriktioner.

I praktiken begränsas till exempel förplägnadsrörelsernas verksamhet i nuläget enligt epidemioläget inom respektive region. I de regioner som befinner sig i fasen för samhällsspridning berör restriktionerna kundernas rörlighet, det största tillåtna antalet kunder samt serveringstider och öppettider. Kunderna ska till exempel hänvisas till att vistas på sina sittplatser, serveringen av

RP 131/2021 rd

alkoholhaltiga drycker ska upphöra senast klockan 23 och förplägnadsrörelserna ska stänga senast klockan 24. Trots att restriktionerna har lättats upp och eventuellt kommer att lättas upp ytterligare under de närmaste veckorna kan de fortfarande i praktiken förhindra normal verksamhet till exempel vid nattklubbar. När inte ens de viktigaste restriktionerna för förplägnadsverksamhet behöver genomföras om det krävs att kunderna visar upp covidintyg, får propositionen i det avseendet betydande positiva ekonomiska konsekvenser. Om restriktionerna är lindrigare när lagen träder i kraft blir propositionens positiva ekonomiska konsekvenser också mindre, men i varje fall positiva.

Införandet av covidintyg innebär dock också kostnader, som i någon mån minskar den ekonomiska nyttan av kravet på att visa upp covidintyg. Antagandet är att de aktörer för vilka kostnaderna överstiger den förväntade nyttan inte kommer att införa covidintyg. I praktiken kommer covidintyg alltså att utnyttjas av de aktörer för vilka införandet av intyg inte medför kostnader som är betydande i förhållande till nyttan. Sådan verksamhet kännetecknas av situationer där covidintyget lätt kan kontrolleras utan någon stor merkostnad vid ankomsten till ett utrymme. Vanligen utgör sådana offentliga tillställningar där inträdesbiljetten eller åldern i varje händelse kontrolleras vid dörren situationer där kostnaderna för införande av kravet att visa upp covidintyg blir små. Däremot behövs arbetskraft vid sådana tillställningar och förplägnadsrörelser där kunder som anländer inte alls kontrolleras vid inträdet, eller där kontrollen helt baseras på ett digitalt system och inte på någon arbetstagares granskning. I sådana situationer kan kostnaderna för att införa covidintyg bli så höga att aktörerna inte har något ekonomiskt intresse att gå in för det. Därför får till exempel de som utövar förplägnadsrörelse själva besluta om de inför covidintyg eller anpassar verksamheten till exempel till att det största tillåtna kundantaget är tre fjärdedelar av det normala, som det föreskrivs i förordningen.

Trots att införandet av covidintyg förväntas leda till ökat anlitage av tjänster, kan det också skrämja bort en del kunder. Exempelvis sådana kunder som inte så lätt kan påvisa en låg sjukdomsrisk baserat på vaccination eller tidigare sjukdom kan låta bli att använda en tjänst där covidintyg krävs. Därför innebär inte införandet av covidintyg att affärsverksamheten hos de företag som berörs av restriktioner fullt ut återgår till nivån före covid-19-pandemin. Covidintyg kan inte heller ersätta alla åtgärder för att förhindra spridning av covid-19-viruset, vilket också kan inverka på kundernas intresse för att anlita tjänsterna. Å andra sidan kan vetskapen om låg smittrisk uppmuntra en del kunder som annars är försiktiga att återgå till att anlita tjänsterna.

Utnyttjandet av covidintyg i evenemangsbranschen

Covidintyg förväntas framför allt utnyttjas vid evenemang, teatrar, biografer, mässor, kongresser och idrottstävlingar. Företagen i de branscherna har ca 3 000 verksamhetsställen (enligt Statistikcentralens statistik över verksamhetsställen per kommun 2019), av vilka restriktioner den 30 augusti 2021 uppskattningsvis tillämpades vid ca 1 900. Omsättningen i den verksamhet som 2019 berördes av restriktioner var ca 900 miljoner euro per år, och personalstyrkan ca 4 200 årsverken. Inom dessa branscher finns i Finland sammanlagt ca 3 000 företag, som sysselsätter ca 6 000 årsverken (Struktur- och bokslutsstatistik över företag 2019, Statistikcentralen). De regioner där coronarestriktioner är i kraft utgör ca 80 % av branschens omsättning.²⁹

²⁹ Vid denna bedömning har restriktionerna enligt 58 § i sin helhet ansetts beröra följande branscher enligt indelningen TOL08: 59140 Filmvisning, 82300 Arrangemang av kongresser och mässor, 90010 Artistisk verksamhet, 90020 Stödtjänster till artistisk verksamhet, 93110 Drift av sportanläggningar samt 93299 Annan fritids- och nöjesverksamhet.

Dessutom är också ett betydande antal föreningar och stiftelser, som inte statistikförs som företag, engagerade i evenemang. Enligt struktur- och bokslutsstatistiken över företag är lönesumman hos icke-vinstdrivande föreningar inom kultur, underhållnings- och idrottsbranschen (TOL08-näringsgrenar 90 och 93) ca 80 % av lönesumman hos företagen inom motsvarande branscher. Mätt i årsverken har de icke-vinstdrivande föreningarna ca 40 % mer personal än företagen i motsvarande branscher. Covidintygets ekonomiska betydelse är därför mycket större än enbart dess inverkan på företagens omsättning.

Inom de uppträdande konstarnas kan restriktionernas konsekvenser också bedömas utifrån en enkät som branschorganisationerna genomfört bland verksamhetsarrangörer. Siffrorna baseras på bedömningar av de verksamhetsarrangörer som besvarade enkäten, och de innefattar endast uppgifter från dem som besvarat enkäten, men de kan ge en uppfattning om konsekvensernas storleksordning. Enkäten besvarades av 82 aktörer som bedriver teater-, dans-, cirkus- eller orkesterverksamhet, och enligt svaren är deras sammanlagda inkomstbortfall mellan den 1 augusti och den 31 december 2021 ca 30,9 miljoner euro i fall föreställningarna hela hösten ordnas med två meters säkerhetsavstånd. För branschen innebär kravet på två meters säkerhetsavstånd att endast 10–20 % av den fulla publikkapaciteten kan fyllas. Om föreställningarna ställs in helt, uppgår det sammanlagda inkomstbortfallet enligt svaren till ca 37,5 miljoner euro, och lönerna och gagen till frilansare minskar med ca 10,6 miljoner euro. Restriktionernas faktiska konsekvenser beror naturligtvis på restriktionernas innehåll, varaktighet och geografiska utsträckning.

Finland Festivals rf, som företräder de viktigaste allmännyttiga konst- och kulturfestivalerna, har uppskattat sina medlemmars nettoförlust av coronarestriktionerna till ca 5 miljoner euro under perioden januari till augusti 2021. Enligt statistik från Suomen Filmikamari ry var biografernas biljettintäkter under perioden januari till juli 2021 ca 72 % lägre, och besökarantalet ca 73,5 % lägre, än vid motsvarande tidpunkt 2019. Filmikamari uppskattar filmbranschens inkomstbortfall under coronatiden till ca 120 miljoner euro, och antalet tittare har minskat med ca 8 miljoner. Utöver nedgången i biljettintäkter uppskattas nedgången i kompletterande produktförsäljning 2020 till hela 30 miljoner euro.

De låga biljettintäkterna påverkar hela värdekedjan, det vill säga distributörer och producenter, eftersom de belopp biograferna redovisar till dem har varit blygsamma. Utöver det som beskrivs ovan bör det också noteras att evenemang också ordnas som bisyssla inom andra branscher, såsom till exempel inkvarteringstjänster, och därför berör konsekvenserna ett större fält än det som beskrivs ovan. Utifrån Tapahtumateollisuus ry:s branschrapport kan det i grova drag uppskattas att sådana evenemang som ordnas inom andra branscher sysselsätter flera tusental personer, och deras betydelse för omsättningen är avsevärd. Utifrån uppgifterna i branschrapporten kan en grov bedömning vara att den sammanlagda omsättningen för de funktioner som berörs av restriktioner är ca 1,8 miljarder euro (2019), vilket också inkluderar kompletterande tjänster.

Dessutom kommer kravet på att visa upp covidintyg sannolikt inom restaurangbranschen att tillämpas till exempel i nattklubbar, och möjligen i mer begränsad omfattning också i barer. Enligt Statistikcentralens företagsstatistik hade öl- och drinkbarer 2019 sammanlagt 430 verksamhetsställen i hela landet, sysselsatte ca 1 200 årsverken och hade en omsättning på ca 180 miljoner euro.³⁰

³⁰ I fråga om restaurangbranschen (utskänkningsrestauranger och nattklubbar) är uppgifterna om företag, omsättning och personal sannolikt underdimensionerade, eftersom statistikföringen av företagen enligt restaurangtyp inte motsvarar de nuvarande restriktionerna.

Den 1 september var beslut om säkerhetsavstånd enligt 58 § i denna lag endast i kraft i huvudstadsregionen (Esbo, Grankulla, Helsingfors, Vanda). Om restriktionerna fortsätter i huvudstadsregionen, kan kravet på att visa upp covidintyg också i viss utsträckning tillämpas till exempel vid gym, badinrättningar, nöjesparker, utrymmen för motion i grupp, museer och dansplatser i huvudstadsregionen. I hela landet har företagen i de branscherna ca 3 000 verksamhetsställen, varav ca 500 finns i huvudstadsregionen. Omsättningen för den verksamhet som berörs av restriktioner var 2019 ca 100 miljoner euro på årsnivå, och personalen ca 1 400 årsverken. Dessutom bedrivs verksamhet inom de branscherna i huvudstadsregionen också inom tredje sektorn, men ingen statistik finns tillgänglig över den verksamhetens omfattning.³¹

Maximipotentialen för tillämpning av covidintyg

Med maximipotentialen för införande av covidintyg avses en situation där de uppskattade ekonomiska konsekvenserna av restriktionerna till fullt belopp kan elimineras med hjälp av covidintyg, vilket innebär en återgång till läget 2019. Av de skäl som nämns ovan uppnår covidintygets faktiska konsekvenser knappast den nivån, men skissen är riktgivande för de möjliga konsekvensernas storleksordning. Här granskas endast de direkta ekonomiska konsekvenserna för respektive bransch. I verkligheten får dock restriktionerna också många indirekta konsekvenser för andra branscher, framför allt för inkvarterings-, restaurang-, transport-, logistik- och stödtjänster. De indirekta konsekvenserna innebär att covidintygets verkliga effekt till och med kan bli större än den direkta maximieffekt som skissas här.

Vid potentialkalkylen har omsättningen uppskattats för de branscher som berörs av restriktioner (de branscher inom sektorn TOL 08 5 som beskrivs ovan) bedömts för tiden före covid-19-pandemin (juni 2019) och för juni 2021. Dessutom har omsättningens regionala fördelning i de branscherna granskats per verksamhetsställe 2019 utifrån om regionen i fråga berördes av restriktioner den 25 augusti 2021 eller inte. Utifrån dessa uppgifter har det bedömts vad omsättningen för respektive bransch som berörs av restriktioner kan bli om nuvarande regionala restriktioner kan upphävas. Uppgifterna baseras på Statistikcentralens kommunvisa statistik över verksamhetsställen och på omsättningsöversikten för servicebranscherna.

I maj 2021 bedömdes omsättningen för de verksamhetsställen som berördes av restriktioner ha varit ca 40 miljoner euro lägre på månadsnivå än i maj 2019. Eftersom många aktiviteter inom evenemangsbranschen också sker inom andra branscher och inom icke-vinstdrivande sammanslutningar, kan den maximala potentialen för covidintygets effekt för tredje sektorn uppskattas till 40–80 miljoner euro per månad med liknande restriktioner som i augusti 2021. I den maximala potentialen beaktas inte indirekta konsekvenser för andra branscher. Om bestämmelserna är i kraft tre månader, blir covidintygets effekt på den ekonomiska aktiviteten inom tredje sektorn högst 120–140 miljoner euro.³²

³¹ Vid denna bedömning har restriktionerna enligt 58 § i sin helhet ansetts beröra följande branscher enligt indelningen TOL08: 91020 Museiverksamhet, 93130 Drift av gymanläggningar, 93210 Nöjes- och temaparksverksamhet, 93291 Skid- och slalomanläggningar, Kroppsvård, samt 93120 Sportklubbar och idrottsföreningars verksamhet.

³² De färskaste tillgängliga uppgifterna om omsättning är från maj. Fördröjningen med att få uppgifter ökar i någon mån osäkerheten i bedömningen, men å andra sidan kan läget under hösten i många branscher snarare motsvara läget föregående vår än sommarsäsongen.

RP 131/2021 rd

Covidintygets slutliga effekt beror helt på hur länge regionförvaltningsverken upprätthåller de nuvarande coronarestriktionerna, och om de eventuellt i något skede meddelar ytterligare restriktioner. Om sjukdomsläget åter börjar försämrats och restriktionerna för sammankomster och kundantal skärps, överstiger covidintygets effekt denna bedömning.

Situationer som avses i det föreslagna 58 i § 5 mom. i lagen om smittsamma sjukdomar

I det föreslagna 58 i § 5 mom. i lagen om smittsamma sjukdomar om nationell tillämpning av covidintyg föreskrivs det om en situation när enbart ett krav att visa upp covidintyg inte är en tillräcklig åtgärd som utgör ett godtagbart alternativ till ålägganden och restriktioner som meddelas genom myndighetsbeslut eller förordning av statsrådet för att förhindra epidemins spridning. I den situation när bestämmelsen tillämpas har verksamhetsutövaren inte möjlighet att utnyttja det frivilliga covidintyget i sin affärsverksamhet. Det inverkar naturligtvis så att verksamhetsutövarna kan bli tvungna att begränsa sin verksamhet, beroende på hurdana restriktioner som är i kraft. Därför är det utmanande att förutse konsekvenserna för verksamhetsutövarna, eftersom situationen i fråga om restriktionerna är beroende på myndigheternas beslut vid varje given tidpunkt. I övrigt beskrivs bestämmelsens innehåll, konsekvenser och förhållande till grundlagen i specialmotiveringen samt i avsnittet Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning.

Konsekvenser för covid-19-testningens volym

Covid-19-testningen av passagerare som anländer till Finland och för den nationella tillämpningen av EU:s digitala covidintyg tar upp begränsad nationell testningskapacitet. Testningskapaciteten är en helhet, som omfattar såväl tillbehör och utrustning för provtagning och analys som den personal som behövs för provtagningen och analysen. I nuläget är Finlands PCR-testningskapacitet ca 40 000 prover per dygn. Därtill kommer en antigen-testningskapacitet på ca 5 000–8 000 prover per dygn. Belastningen på den nationella testningskapaciteten påverkas i hög grad av epidemiläget i Finland - ju fler sjukdomsfall som konstateras, desto mer testning behövs för diagnostik och smittspårning. I månadsskiftet augusti-september genomfördes dagligen ca 25 000 test. När vaccinationsgraden hos Finlands befolkning stiger och epidemiläget lättas upp, minskar behovet av testning och kapacitet frigörs till exempel för testning vid gränserna och i vistelsekommunerna.³³

Trots att den globala vaccinationsgraden stiger, innebär ökningen av antalet passagerare som anländer till Finland att behovet av covid-19-testning bibehålls och eventuellt ökar såväl vid gränsövergångsställena som vid andra kommunala testningsställen. I regeringens proposition RP 105/2021 rd bedöms det att det sammanlagda antalet test av inresande i Finland omedelbart vid ankomsten och det andra testet efter ankomsten kräver högst cirka 1 600–48 000 tester per dygn. Bedömningen påverkas i hög grad av antalet anländande passagerare samt av vaccinationsgraden i avgångslandet, andelen som haft sjukdomen samt andelen passagerare med förhandsintyg. Passagerarvolymerna i den gränsöverskridande trafiken kan inte fullt ut antas återgå till nivån före pandemin under 2021.

Även om det tidvis och regionalt kan förekomma utmaningar med ordnandet av covid-19-tester och testningskapacitetens tillräcklighet, bedöms det vara möjligt att under en begränsad tid ordna den testningsverksamhet enligt denna proposition som behövs såväl för den gränsöverskridande trafiken som för covidintygen. Hur många tester den nationella tillämpningen av EU:s

³³ SHM. Den nationella strategin för testning och spårning av covid-19 14.9.2021. Tillgänglig: <https://stm.fi/sv/testningsstrategi-for-covid-19>

RP 131/2021 rd

covidintyg förutsätter beror på hur stor del av befolkningen som inte har vaccineringsintyg eller intyg över tidigare sjukdom, hur epidemiläget utvecklas och om restriktioner behöver införas, hur kravet på intyg tas i bruk som alternativ till restriktioner samt hur intresset för att delta i olika slags offentliga tillställningar och besöka olika utrymmen ökar.

Konsekvenser för den offentliga ekonomin

De direkta kostnaderna för utveckling av den applikation som möjliggör läsning av covidintyget vid den nationella tillämpningen och kommunikation i direkt samband med det bedöms till ca 580 000 euro. Det beloppet anvisas för ett projekt som THL leder, och fördelas sedan till de aktörer som utvecklar applikationen, till FPA för att förbättra den information som används för intyget samt för THL:s eget definitionsarbete.

Det är svårt att exakt bedöma konsekvenserna för regionförvaltningsverkens resurser, eftersom utöver de lagändringar som berör covidintyget också andra lagändringar som inverkar på regionförvaltningsverkens verksamhet är under beredning. Regionförvaltningsverkens resursbehov konkretiseras när alla ändringar är kända. Tillsyn samt handledning och rådgivning i samband med covidintygen enligt förslaget ökar dock regionförvaltningsverkens resursbehov med 5–8 årsverken på riksnivå, enligt regionförvaltningsverkens bedömning. Behov av tilläggsresurser aktualiseras i synnerhet i sådana regioner där epidemiläget är dåligt och där restriktioner som meddelas genom myndighetsbeslut är i kraft. Med beaktande av att lagen är avsedd att gälla en relativt kort tid till den 31 december 2021 samt de tilläggsanslag som flera myndigheter fått till följd av covid-19-epidemin bedöms det dock att propositionen inte medför något oundgängligt behov av tilläggsanslag. Eftersom myndigheternas kostnader för att verkställa lagen beror på hur länge covid-19-epidemin räcker, dess förlopp samt vilken nivå av åtgärder som krävs för att hindra dess spridning, bör dock det eventuella behovet av tilläggsanslag för myndigheterna bedömas i samband med beredningen av tilläggsbudgeterna för 2021.

Eftersom kravet på att visa upp covidintyg är ett alternativ till restriktioner, kan avlyftandet av restriktioner antas leda till en ökad ekonomisk aktivitet av olika slag. Det behandlas närmare i avsnittet om konsekvenser för företagen. Ökad ekonomisk aktivitet stärker i regel också företagens lönsamhet och ger ökade skatteintäkter. Införandet av covidintyg kan också minska behovet av företagsstöd, eftersom covidintyget gör att företagen kan utöva sin näringsverksamhet friare och inte behöver begränsa sin näringsverksamhet till följd av olika restriktioner. Också behovet av coronastöd till kultur- och idrottsbranschen minskar. Ökande sysselsättning kan också antas innebära att utbetalningen av sociala förmåner (arbetslöshetsskydd, bostadsbidrag och utkomststöd) minskar.

Trots att ändringarna innebär ökande kostnader för den offentliga ekonomin, förväntas ändringens sammanlagda effekt på den offentliga ekonomin utifrån de faktorer som anges ovan bli klart positiv.

Konsekvensbedömningen fortsätter i samband med verkställigheten av lagen.

4.4 Konsekvenser för myndigheterna

Konsekvenser för regionförvaltningsverken

De föreslagna ändringarna inverkar inte på regionförvaltningsverkens bedömning av restriktionernas nödvändighet, och därmed innebär de ingen ökning av arbetsbördan vid beslut om

RP 131/2021 rd

restriktioner. De ändringar som berör tillämpningen av covidintyg ökar regionförvaltningsverkens arbetsbörda och resursbehov inom tillsynen. Om handledningen och rådgivningen om covidintyg blir en uppgift för regionförvaltningsverken, innebär det en ökning av arbetsbördan och resursbehovet för handledning och rådgivning.

Konsekvenser för kommunerna

Konsekvenserna för kommunerna av de föreslagna 16 a–16 g § granskas närmare i avsnitt 4.2. De huvudsakliga konsekvenserna på sidorna 32–35 i regeringens proposition (RP 105/2021 rd) som ledde till att lag 701/2021 om temporär ändring av lagen om smittsamma sjukdomar stiftades. Under epidemin har kommunerna utvecklat verksamhetsmodeller för rådgivning och handledning, tolkningstjänster, kontroll av intyg, testning och fattandet av olika slags myndighetsbeslut för större passagerarvolymerna. Trots att kommunerna tills vidare har förmått ordna de tjänster som behövs väl eller ganska väl, har de och sjukvårdsdistrikten meddelat att användningen av resurser för gränssäkerheten har drabbat ordnandet av andra tjänster inom hälso- och sjukvården. En del kommuner bedömer att de inte när passagerarvolymerna ökar eller situationen drar ut på tiden förmår sköta kontroll av intyg, covid-19-testning av passagerare som reser in till Finland och tillsynen över genomförandet av covid-19-testningen i nuvarande form, trots att digital och/eller stickprovsbaserad kontroll av intyg, tjänsten Finentry samt kompetens hos andra än yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården utnyttjas i mån av möjlighet. I synnerhet tillgången till hälso- och sjukvårdspersonal är begränsad, och den upptas i kommunerna såväl av vaccination av befolkningen, det ökande antalet smittfall av inhemskt ursprung och det ökande antal smittspårningsuppdrag det innebär samt den ökade vårdskulden i den icke-brådskande vården och upplösningen av den.

De föreslagna 58 i–58 j § om tillämpning av EU:s digitala covidintyg fogas till lagen om smittsamma sjukdomar och genom de ändringar i 59 a, 59 c och 59 e § som berör tillsyn över restriktioner i samband med dem bedöms inte få några betydande konsekvenser för kommunerna. Att ta i bruk covidintyg föreslås vara en alternativ handlingsmodell till de restriktioner myndigheterna meddelar, som därför inte förutsätter några särskilda åtgärder av kommunerna. Redan enligt gällande lag förpliktar tillsynsbestämmelserna kommunerna, och tillsynen över införandet av covidintyg förutsätter inga betydande ändringar i den tillsyn kommunerna redan sköter utan tillsynen kan fullgöras i samband med tillsynen över restriktionerna.

Handledningen och rådgivningen i samband med införandet av covidintyg kan dock medföra en ökad arbetsbörda för kommunerna samt resursbehov för handledning och rådgivning. Också den testning som behövs som alternativ till vaccinering för den nationella tillämpningen av covidintyget samt utfärdandet av covidintyg vid den offentliga hälso- och sjukvården kan öka kommunernas administrativa börda och kostnader. I nuläget är det dock svårt att uppskatta de kostnaderna, eftersom de beror på i hur stor omfattning covidintyg tillämpas, på vaccinationsgraden samt på behovet av att få intyg hos hälso- och sjukvården i stället för i Mina Kanta.

Konsekvenserna för den kommunala ekonomin och nationalekonomin

Förslaget kommer att leda till ökade kostnader för kommunerna och staten för kontroll av förhandsintyg för personer som reser in i landet, covid-19-testning samt planering av och tillsyn över verksamhet. Hur stora kostnader som uppkommer beror i hög grad på de passagerarvolymerna som anländer till Finland, hur stor del som har förhandsintyg, behovet av testning, tillgången till elektroniska rådgivnings- och bokningstjänster, deras inköpspris och hur de utnyttjas samt vilken tillsynsmekanism som väljs (elektronisk läsning, kontroll genom stickprov).

RP 131/2021 rd

I nuläget kalkyleras priset för ett Covid-19-PCR-test till ca 94 euro. Om man antar att endast PCR-test används för att testa passagerare och att ca 1 600–48 000 tester dagligen krävs för att testa de resenärer som anländer till Finland, medför en sådan ökning av passagerarvolymen som beskrivs ovan testningskostnader på 0,15–4,5 miljoner euro per dag.

Att utveckla och genomföra en digital applikation för kontroll av förhandsintyg bedöms kosta staten ca 2 miljoner euro.

Förslaget kan också innebära inkomster för kommuner och företag, om det blir möjligt att frångå begränsningen av den gränsöverskridande trafiken på ett hälsosäkert sätt och passagerarvolymerna ökar. På längre sikt leder hanteringen av epidemin till att behovet av hälso- och sjukvårdstjänster normaliseras, när de resurser bekämpningen av covid-19-epidemin krävt kan frigöras. Om trafikföretagen fortsätter kräva förhandsintyg av sina passagerare, minskar hälso- och sjukvårdssystemets kostnader för kontroller, testning och tillsyn.

När resandet blir fritt blir det möjligt för internationell företagsverksamhet och turism att återhämta sig, vilket också bidrar positivt till sysselsättningen. Alla de faktorer som nämns ovan ökar konsumtionen och inverkar positivt på nationalekonomin. När sysselsättningen stärks, ökar kommunernas skatteintäkter.

Om ersättning av kostnader

I 78 och 79 § i lagen om smittsamma sjukdomar föreskrivs det om ersättning av kostnader. Regeringen har förbundit sig till att ersätta kommunernas och samkommunernas direkta kostnader för covid-19-epidemin så länge sjukdomsläget och genomförandet av hybridstrategin kräver det. Kostnaderna ersätts via statsbudgeten. För tydlighetens skull fogas till 79 § ett temporärt nytt 3 mom., i vilket det särskilt föreskrivs om ersättning av kommuners och samkommuners kostnader för kontroll av intyg och covid-19-testning.

Enligt 20 § i lagen om gränsöverskridande hälso- och sjukvård (1201/2013) ersätter Folkpensionsanstalten de kostnader en kommun eller samkommun har för den offentliga hälso- och sjukvårdens tjänster, om hälso- och sjukvårdstjänsten har getts en person som inte har en hemkommun i Finland men som enligt internationell rätt eller ett internationellt avtal ska få hälso- och sjukvårdstjänster i Finland. Dessutom kan ersättning i undantagsfall sökas för kostnaderna för hälso- och sjukvårdstjänster som getts en person som har hemort i Finland, men för vilken en annan stat enligt EU-rätten ska svara för kostnaderna för hälso- och sjukvård. I lagen avses med hälso- och sjukvårdstjänst sådana åtgärder för bestämmande av patientens hälsotillstånd eller för återställande eller upprätthållande av hälsan som vidtas av yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården eller som vidtas vid en verksamhetsenhet för hälso- och sjukvård. Det huvudsakliga syftet med lagen om gränsöverskridande hälso- och sjukvård är att trygga rätten för enskilda personer att få de hälso- och sjukvårdstjänster de behöver. Covid-19-testning av symptomfria personer kan dock omfattas av lagens tillämpningsområde, om testningen sker till följd av anvisningar av en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården till exempel vid exponering. Avsikten är att testningen vid inresa i landet ska ske för att skydda folkhälsan, och kostnaderna för sådan testning ska i första hand täckas med statsunderstöd eller med annan statlig finansiering.

Kommunerna som anordnare av den verksamhet som omfattas av tillämpningsområdet för covidintyget

Inom ramen för sina uppgifter enligt lagen om kommunernas kulturverksamhet (166/2019), idrottslagen (390/2015) och ungdomslagen (1285/2016) ordnar kommunerna också sådan verksamhet och driver sådana utrymmen där covidintyg kan krävas. Det föreslås att covidintyg ska kunna krävas bland annat vid offentliga tillställningar såsom teatrar och orkestrars föreställningar, i utrymmen för idrott eller motion inomhus, i bassångutrymmen och omklädningsrum i simhallar, i utrymmen som används för hobbyverksamhet samt i muséer, utställningsutrymmen och andra motsvarande kulturutrymmen. Eftersom krav på att visa upp covidintyg är ett alternativ till restriktioner som meddelas med stöd av 58 eller 58 d § i lagen om smittsamma sjukdomar, får kommunerna själva överväga vilken lösning som i det enskilda fallet ger kommuninvånarna bättre tillgång till tjänster och verksamhet. Genom förslaget förbättras kommunernas möjligheter att ordna verksamhet i sådana situationer när det annars hade varit nödvändigt att begränsa evenemang och användningen av utrymmen.

4.5 Samhälleliga konsekvenser

Konsekvenser för medborgarnas ställning

Medborgarna orsakas inga kostnader för EU:s covidintyg, som är tillgängliga i tjänsten Mina Kanta eller hos hälso- och sjukvården. Också covid-19-vaccinationerna är avgiftsfria för invånarna.

Enligt den nationella strategin för testning och spårning av covid-19 riktas testningskapaciteten primärt till testning av personer med symptom. Enligt strategin ska alla ha tillgång till de diagnostiska undersökningar som behövs på medicinska grunder om de har symptom som tyder på coronavirussmitta eller misstänker smitta. Utöver testning av personer med symptom genomförs testning fortfarande i synnerhet för att komplettera hälsosäkerheten vid gränserna.³⁴

De som söker upp covid-19-test för att få ett covidintyg är i regel symptomfria, och därför ska sådana tester i regel genomföras vid privata verksamhetsställen inom hälso- och sjukvården. De privata tjänsteproducenterna får själva prissätta covid-19-testerna, och de priser som tas ut har varierat mellan 98 och 200 euro beroende på serviceproducent. Beroende på hushållets inkomstnivå kan avgiften för covid-19-test vara betydande, och minska möjligheten för personer som inte vaccinerats eller haft sjukdomen att delta i evenemang där covidintyget har införts. Också att delta i hobbyer till exempel varje vecka med hjälp av testresultat kan visa sig ekonomiskt omöjligt.

Förslaget kan också få positiva konsekvenser för befolkningens vilja att ta coronavaccin.

EU-vaccineringsintyget utfärdas i regel i det land där vaccineringen ges. Också personer som fått vaccin i länder utanför EU kan få ett vaccineringsintyg i det land där vaccinet getts. Om vaccindoserna har getts i olika länder, kan ett intyg begäras i det land där den senaste dosen getts. Intyget fås också retroaktivt. I Finland är det i nuläget inte möjligt att få EU:s covidvaccineringsintyg över covidvaccin som getts utanför Finland. SHM, THL och FPA bereder ett tekniskt genomförande och en verksamhetsmodell för att göra det möjligt att i Finland bevilja EU-covidvaccineringsintyg för personer som har vaccinerats utomlands med vaccinpreparat för

³⁴ Den nationella strategin för testning och spårning av covid-19. Social- och hälsovårdsministeriet. 14.9.2021. Tillgänglig: <https://valtioneuvosto.fi/sv/-/1271139/den-nationella-strategin-for-testning-och-sparning-av-covid-19-uppdaterades-testning-och-sparning-ska-battre-an-tidigare-riktas-till-vissa-situationer>

vilka Europeiska kommissionen har beviljat försäljningstillstånd. Detta bedöms kunna bli möjligt tidigast i slutet av oktober 2021.

Aktörerna kan avgiftsfritt ladda ner den applikation som behövs för att läsa EU:s covidintyg i applikationsbutiken. För att använda läsapplikationen behöver den som kräver covidintyg använda en smarttelefon. För att ta i bruk covidintyg behöver också medborgare och arrangörer av offentliga tillställningar handledning och rådgivning, såväl om användningen av intyget som om det tekniska genomförandet. Det är mest ändamålsenligt att organisationer som finns nära användarorganisationerna och som de känner till erbjuder teknisk handledning i fråga om covidintyget. Införandet av EU:s covidintyg kan förväntas leda till att olika parter har frågor och störningssituationer, och att svara på och reda ut dem bedöms kräva personalresurser och utrustning. De som sköter användarhandledningen bör också i tillräckligt god tid ge handledning i användningen av passapplikationen och om svar på förutsebara frågor från medborgarna.

Konsekvenserna för personer med funktionsnedsättning av att krav på covidintyg införs är i huvudsak de samma som för övriga befolkningsgrupper. För att personer med funktionsnedsättning ska kunna använda passet på ett jämlikt sätt är det viktigt att anvisningar är tillgängliga. Enligt artikel 2 i FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning betyder design för alla sådan utformning av bland annat program och tjänster att de ska kunna användas av alla i största möjliga utsträckning. Tjänsten Mina Kanta är i huvudsak hinderlös och tillgänglig på det sätt som krävs i FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Därför är det möjligt för personer med funktionsnedsättning att använda tjänsten. En del personer med funktionsnedsättning behöver dock stöd vid användningen av tjänsten Mina Kanta, och det är också möjligt att få covidintyget utskrivet hos hälso- och sjukvården.

Konsekvenser för barn

Konsekvenserna för barn av de föreslagna bestämmelserna om hälsosäkerhet vid gränserna beskrivs närmare i regeringens proposition RP 105/2021 rd.

Coronapandemin har på många sätt fördjupat ojämlikheten i samhället. Konsekvenserna av coronakrisen och undantagsförhållandena är inte desamma för alla barn och unga, utan krisens negativa verkningar berör i synnerhet de barn, unga och familjer som redan före pandemin var i en svagare ställning och som redan före coronapandemin kan ha haft det sämre ställt av flera olika orsaker. Effekterna ackumuleras betydligt mer i vardagen för dessa barn, unga och familjer än i familjer med barn i en bättre ställning. I fråga om hobbyverksamhet är barn och unga redan som utgångspunkt i olika ställning. Barns möjligheter till hobbyverksamhet beror också på föräldrarnas socioekonomiska ställning. Under coronapandemin har den socioekonomiska ställningen försämrats och utkomsten äventyrats för många, och möjligheterna till hobbyer kan ha försämrats.³⁵

De restriktioner som meddelats för att förhindra spridning av sjukdomen covid-19 har i betydlig grad försämrat barnens möjligheter till idrott, kultur och andra hobbyer samt fritidsaktiviteter. Det har fått negativa konsekvenser för välmåendet bland barn och unga samt deras familjer. I familjerna har bland annat stressen och problemen med den psykiska hälsan ökat, och levnads-

³⁵ https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bit-stream/handle/10024/162647/VN_2021_2.pdf?sequence=1&isAllowed=y

vanorna har försämrats. De som arbetar inom sociala tjänster för barn och unga har också bedömt att illamåendet bland barn och unga samt känslan av ensamhet och otrygghet har ökat.³⁶

37

Forskningen visar att barn i alla åldrar, liksom andra åldersgrupper, är mottagliga för sjukdomen covid-19, men många barn får coronavirusinfektionen med mycket lindriga symptom eller helt utan symptom. Barn i årskurs 1–6 och yngre förefaller också föra smittan vidare mer sällan än äldre barn och vuxna. Det har också konstaterats mindre behov av sjukhusvård för sjukdomen hos barn än hos andra åldersgrupper.³⁸

Regeringen har ansett det viktigt att avlyftandet av de restriktioner som meddelats under covid-19-epidemin primärt tar sikte på att lätta upp och upphäva de restriktioner som berör barns och ungas liv och vardag. I social- och hälsovårdsministeriets brev den 17 augusti 2021 betonas principen ”barn och unga först” och konkretiseringen av den vid användningen av restriktioner, och rekommenderas att restriktioner som riktar sig mot barn unga bör användas i sista hand och först om det är nödvändigt. Trots att det föreslås att åldersgränsen för att visa upp covidintyg ska vara 12 år innebär det inte ett märkbart ökande behov av covid-19-testning av barn och unga, eftersom det i rådande epidemiläge kan betraktas som osannolikt att regionala och lokala myndigheter med beaktande av de anvisningar som ges betraktar det som nödvändigt att rikta restriktioner till barn och unga.³⁹

Det föreslås bli möjligt att ersätta eventuella striktare restriktioner för offentliga tillställningar och användning av utrymmen genom att ta i bruk covidintyg. På så vis kan införandet av covidintyg främja barns möjligheter att delta normalt till exempel i motions- och kulturverksamhet, hobbyer och fritidstjänster också när restriktioner annars hade behövt beröra dem.

Utifrån vetenskaplig evidens förefaller sjukdomen att bli mer smittsam med stigande ålder, och det verkar vanligare att vuxna smittar barn än tvärtom. Också enligt den information THL har sammanställt har smittkällan för barn under 12 år nästan utan undantag varit vuxna i familjen eller den närmaste kretsen. Endast en liten del av dem som exponerats har konstaterats föra smittan vidare till exempel inom småbarnspedagogiken eller skolmiljön. För unga är andra sociala kontakter viktigare som smittkälla än för mindre barn. Det kan konstateras att relevanta hälsosäkerhetsåtgärder som genomförs bland vuxna och vaccinering av vuxna också kan skydda

³⁶ Covid-19-epidemian vaikutukset hyvinvointiin, palvelujärjestelmään ja kansantalouteen: Asiantuntija-arvio, kevät 2021. Institutet för hälsa och välfärd. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-649-7>

³⁷ Hastrup A, Pelkonen M, Varonen P (2021) Koronaepidemian vaikutukset lapsiperheiden sosiaalipalveluihin – pulmia ja ratkaisuehdotuksia. Tutkimuksesta tiiviisti 43/2021. Institutet för hälsa och välfärd, Helsingfors.

³⁸ European Centre for Disease Prevention and Control. COVID-19 in children and the role of school settings in transmission - second update. 8 July 2021. Stockholm: ECDC; 2021.

³⁹ Riktlinjer för en kontrollerad avveckling av de restriktioner och rekommendationer som införts till följd av covid-19-epidemin: Regeringens promemoria 20.4.2021. Statsrådets publikationer 2021:44. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-698-3>

RP 131/2021 rd

barn under 12 år. Genom krav på covidintyg för personer över 12 år kan hälsan skyddas också hos barn under 12 år som besöker tillställningen eller vistas i utrymmena.⁴⁰⁴¹⁴²

I nuläget kan endast personer som fyllt 12 år få covid-19-vaccin. Därför kan covidintyg endast krävas av personer som fyllt 12 år. I Finland inleddes vaccineringen av 12–15-åringar i augusti, och de har avancerat snabbt. 2021. Till följd av tidsplanen för vaccineringen har inte alla 12 år fyllda haft möjlighet att få två vaccindoser före covidintyget införs. Det är dock motiverat att barn i åldern 12–17 år får de tester de behöver hos den offentliga hälso- och sjukvården i ett läge när de inte har fullt vaccinationsskydd. varit möjligt att få två vaccindoser före covidintyget införs. Det är dock motiverat att barn i åldern 12–17 år får de tester de behöver hos den offentliga hälso- och sjukvården i ett läge när de inte har fullt vaccinationsskydd.

Minderåriga kan besluta om att ta vaccinet, om en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården som ger vaccinet bedömer att barnet eller den unga personen på grund av ålder och utvecklingsnivå kan besluta om sin vaccinering. Ingen exakt åldersgräns för självständigt beslutsfattande har fastställts, utan bedömningen sker i det enskilda fallet. Om en ung person inte själv förmår eller vill besluta om sin coronavaccinering, förutsätter vaccinering vårdnadshavarens samtycke. Barn har med beaktande av ålder och utvecklingsnivå olika faktiska möjligheter att självständigt besluta om att ta vaccinet, och därför kan det att ett barn får ett vaccinationsintyg också inverka på vårdnadshavarens åsikt om coronavaccin.

Minderåriga kan få intyg både över coronavaccinationer och över ett negativt testresultat. Eftersom de avgifter privata serviceproducenter tar ut för covid-19-test kan utgöra ett faktiskt hinder för många familjer för att skaffa ett testintyg för barn och unga, är det motiverat för att säkerställa att barnets rättigheter och jämlikheten tillgodoses att garantera att tester som barn under 18 år behöver genomförs i den offentliga hälso- och sjukvården.

Konsekvenser för tillgodosendet av de kulturella rättigheterna

De restriktioner för offentliga tillställningar och användning av utrymmen som genomförts för att förhindra spridning av covid-19-pandemin har väsentligt minskat möjligheten att delta i kulturlivet. Till följd av restriktionerna har en stor del av kulturtjänsterna och kulturinrättningarna varit stängda långa perioder, eller varit tvungna att väsentligt begränsa sin verksamhet. Enligt de föreslagna bestämmelserna ska ingen begränsning av publikmängden beröra sådana kulturtjänster och kulturinrättningar där covidintyg krävs. Det gör det möjligt att i huvudsak ordna kulturtjänster på normalt sätt.

Konsekvenser för hobbyverksamhet

De restriktioner som gäller användning av utrymmen för kunder och deltagare inverkar delvis också på hobbyverksamhet. Restriktionsbeslut om undvikande av närkontakt enligt 58 d § i

⁴⁰ European Centre for Disease Prevention and Control. COVID-19 in children and the role of school settings in transmission - second update. 8 July 2021. Stockholm: ECDC; 2021.

⁴¹ Barn och coronaviruset. Institutet för hälsa och välfärd. Hänvisning 17.9.2021. Tillgänglig: <https://thl.fi/sv/web/infektionssjukdomar-och-vaccinationer/aktuellt/aktuellt-om-coronaviruset-covid-19/lagesoversikt-om-coronaviruset/coronavirusinfektioner-i-skolor>

⁴² Coronavirusinfektioner i skolor. Institutet för hälsa och välfärd. Hänvisning 17.9.2021. Tillgänglig: <https://thl.fi/sv/web/infektionssjukdomar-och-vaccinationer/aktuellt/aktuellt-om-coronaviruset-covid-19/lagesoversikt-om-coronaviruset/coronavirusinfektioner-i-skolor>

lagen om smittsamma sjukdomar kan, beroende på verksamhetens art, innebära betydande begränsningar av hobbyverksamhet. Om covidintyg införs, blir det möjligt att ordna hobbyverksamhet i huvudsak på normalt sätt också om det annars hade varit nödvändigt att rikta restriktioner till hobbyutrymmena. Konsekvenserna för barns hobbyverksamhet beskrivs närmare i avsnittet "Konsekvenser för barn" på sidorna 24–25.

Konsekvenser för hälsa och välmående

De restriktioner som meddelas genom myndighetsbeslut, och för förplägnadsrörelser genom förordning av statsrådet, syftar till att förhindra smitta bland annat genom olika begränsningar i antalet kundplatser, genom att garantera tillräckliga avstånd, hygienåtgärder och handledning för kunder. Det är inte heller möjligt att helt förhindra smitta genom de restriktioner som nu tillämpas, med undantag för att helt stänga utrymmen och förbjuda offentliga tillställningar, eftersom möjligheten fortfarande finns till kontakt med exponerade och sjuka, eventuellt symptomfria, personer.

Smittrisker i samband med evenemang samt utrymmen för kunder och deltagare beror i väsentlig grad på det aktuella epidemiläget. Institutet för hälsa och välfärd har bedömt effekten av förhandstestning eller vaccinering på smittrisker vid evenemang av olika storlek och vid olika incidenstal för sjukdomen covid-19. Den 6 september 2021 var det riksomfattande incidenstalet för 14 dygn 144/100 000. Vid ett sådant epidemiläge är sannolikheten för att någon av dem som kommer till ett evenemang med 100 deltagare bär på covid-19-smitta ca 4,88–9,52 %. Om det krävs att deltagarna förhandstestas 72 timmar före de deltar i evenemanget, är risken för att någon som bär på covid-19-smitta deltar i evenemanget 3,68–7,23 %. De osäkerhetsfaktorer som berör testningen innebär att ett negativt testresultat före ett evenemang inte helt utesluter risk för smitta. Resultatets pålitlighet påverkas bland annat av provtagningstidpunkten och huruvida provtagningen lyckas.

För den som nyligen har haft sjukdomen eller nyligen har fått en vaccinationsserie är smittrisker på individnivå väsentligt mindre. Tills vidare finns dock inga säkra uppgifter om möjligheten att man bär på viruset och därmed kan smitta helt elimineras. I exemplet i föregående stycke minskar risken enligt THL:s bedömning till 1,00–1,98 % om deltagarna har fått ett vaccin som ger 80 % skydd mot sjukdomen.

Om endast friska och vaccinerade personer eller personer som redan genomgått sjukdomen covid-19 besöker ett evenemang, ett utrymme eller en restaurang, är smittrisker mycket liten. Förslaget att EU:s covidintyg ska vara ett alternativ till restriktioner som myndigheterna meddelar kan inte bedömas avsevärt öka den epidemiologiska risken för spridning av covid-19-smitta. Kravet på att visa upp covidintyg kan betraktas som en alternativ riskhanteringsmetod till restriktioner som berör verksamheten (THL:s uppdaterade utlåtande 10.9.2021).

Konsekvenser för tillgodoseendet av dataskyddet

I en förordning av social- och hälsovårdsministeriet (416/2021) föreskrivs det om covidintyg som utfärdas via det medborgargränssnitt (de så kallade Mina Kanta) som avses i lagen om elektronisk behandling av klientuppgifter inom social- och hälsovården (159/2007). I den förordningen föreskrivs det inte om intygets användningsändamål. I nuläget föreskrivs det om intygets användningsändamål i EU-förordningen om EU:s digitala covidintyg (953/2021), enligt vilken användningsändamålet främst är gränsövergångar. Enligt skäl 48 i ingressen till EU-förordningen om EU:s digitala covidintyg fastställs i förordningen den rättsliga grunden för den

behandling av personuppgifter, i den mening som avses i artiklarna 6.1 c och 9.2 g i dataskyddsförordningen, som krävs för utfärdande och kontroll av de interoperabla intyg som föreskrivs i förordningen. I samma skäl sägs det också att medlemsstaterna får hantera personuppgifter i andra syften om den rättsliga grunden för hantering av sådana uppgifter i andra syften, inklusive tillhörande lagringstid, fastställs i nationell rätt, som måste vara förenlig med unionsrätten på dataskyddsområdet samt med principerna om effektivitet, nödvändighet och proportionalitet och som bör inbegripa bestämmelser som tydligt anger behandlingens omfattning och utsträckning, det särskilda syftet, de kategorier av enheter som kan kontrollera intyget samt relevanta skyddsåtgärder för att förhindra diskriminering och missbruk, med beaktande av riskerna för de registrerades rättigheter och friheter.

Krav på att uppvisa EU:s digitala covidintyg berör uppgifter om personens hälsotillstånd. Enligt allmänna dataskyddsförordningen hör uppgifter om hälsan till de särskilda kategorierna av personuppgifter som det är förbjudet att behandla (artikel 9.1). Behandling är dock tillåten om någon av förutsättningarna enligt artikel 9.2 uppfylls.

Behandling är till exempel tillåten om den registrerade har uttryckligen lämnat sitt samtycke till behandlingen av dessa personuppgifter. Samtycket ska vara frivilligt, kunna återkallas och kunna verifieras (artikel 7). Vid bedömning av huruvida samtycke är frivilligt ska största hänsyn bland annat tas till huruvida genomförandet av ett avtal, inbegripet tillhandahållandet av en tjänst, har gjorts beroende av samtycke till sådan behandling av personuppgifter som inte är nödvändig för genomförandet av det avtalet (artikel 7.4).

Det finns skäl att särskilt bedöma om uppgifter om det kan vara nödvändigt att lämna uppgifter om hälsan för deltagande i ett visst evenemang eller tillträde till ett visst utrymme, eller om samtycket någonsin är frivilligt om personen inte har något verkligt alternativ, det vill säga inte får tillträde till en offentlig tillställning eller ett utrymme utan intyg. Det som sägs ovan påverkas också av bedömningen av Institutet för hälsa och välfärd om huruvida krav på EU:s digitala covidintyg kan vara en åtgärd som förbättrar hälsosäkerheten på det sätt som anges ovan i detta avsnitt.

När det föreskrivs om krav på intyg för tillträde till offentliga tillställningar eller utrymmen bör det också föreskrivas om behandlingen av personuppgifter, det vill säga till exempel om vem som har rätt att kontrollera covidintyg. Personuppgifterna behöver inte lagras, utan personen visar upp covidintyget på sin egen mobila apparat eller i pappersform. För behandling av personuppgifter krävs dock en behandlingsgrund enligt artikel 6 och 9 i dataskyddsförordningen. Vid icke-nödvändiga eller icke-lagstadgade tjänster behandlas personuppgifterna av privata aktörer. Med beaktande av kraven på samtycke enligt dataskyddsförordningen och grundlagsutskottets utlåtandepraxis i fråga om samtycke som rättslig grund för ingrepp i de grundläggande fri- och rättigheterna är det osannolikt att samtycke kan utgöra grund för behandlingen. Däremot kan behandlingen baseras på artikel 6.1 e, och i fråga om särskilda kategorier av personuppgifter på artikel 9.2 g, i dataskyddsförordningen.

Enligt artikel 9.2 i i dataskyddsförordningen är behandling av uppgifter tillåten, om den är nödvändig av skäl av allmänt intresse på folkhälsoområdet, såsom behovet av att säkerställa ett skydd mot allvarliga gränsöverskridande hot mot hälsan. Den behandling av hälsouppgifter som verksamhetsutövaren genomför i samband med kontrollen kan baseras på den bestämmelsen i allmänna dataskyddsförordningen. I skäl 52 i ingressen till allmänna dataskyddsförordningen nämns förebyggande eller kontroll av smittsamma sjukdomar och andra allvarliga hot mot hälsan som en grund för behandling av hälsouppgifter. Enligt allmänna dataskyddsförordningen ska medlemsstatens lagstiftning också uppfylla ett mål av allmänt intresse och vara proportionell mot det legitima mål som eftersträvas. Sådan nationell lagstiftning ska dessutom innehålla

bestämmelser om lämpliga och särskilda åtgärder för att säkerställa den registrerades grundläggande rättigheter och intressen. Dessa frågor påverkas också av hur kontrollen av covidintyg tekniskt genomförs, till exempel om uppgifter o på vilken grund intyget har utfärdats syns vid granskningen. Den som använder läsapplikationen ser endast uppgifter om huruvida det uppvissade intyget uppfyller kraven enligt 58 i § 1 mom.

Konsekvenser för sysselsättningen och arbetslivet

För möjliggörandet av covidintyg identifieras inga väsentliga konsekvenser för arbetslivet, eftersom kravet att uppvisa intyg inte berör arbetstagare och därmed inte inverkar direkt på arbetslivet.

Kravet på att visa upp covidintyg kan antas leda till ökad användning av tjänster, och kan därför bedömas få positiva konsekvenser för sysselsättningen. Med tillämpning av motsvarande bedömning av maximipotentialen som i avsnitt 4.3 kan maximipotentialen för den sysselsättande verkan uppskattas till 2 000–4 000 årsverken. De kan eventuellt sysselsättas några månader tidigare än om covidintyget inte hade införts. Propositionen bedöms inte få några betydande långsiktiga konsekvenser för sysselsättningen, eftersom tillämpningen av covidintyget i varje händelse torde avskaffas inom kort. På årsnivå torde också de indirekta konsekvenserna för sysselsättningen bli rätt så små. Om propositionen gör det möjligt för några att få arbete, inverkar det naturligtvis positivt på löntagarnas inkomster.

Coronarestriktionerna har fått särskilt stora konsekvenser för möjligheterna till arbete och inkomster för frilansare inom kulturbranschen, när det har varit nödvändigt att ställa in föreställningar och minska repertoaren. Andelen frilansare bland dem som arbetar i kulturbranschen har redan länge ökat. Av Skådespelarförbundets medlemmar i arbetsför ålder är till exempel redan 80 % frilansare. Covidintyget bidrar till att kulturbranschen i huvudsak kan återgå till normal verksamhet, vilket innebär att också frilansarnas möjligheter till arbete och inkomster småningom torde återgå till normal nivå.

Långsiktiga konsekvenser för hälso- och sjukvårdssystemet

Sedan hösten 2020 har hälso- och sjukvården belastats av vård, testning och smittspårning i samband med covid-19-epidemin samt av en ökande vårdskuld som förutsätter en ökad produktion av icke-brådskande hälso- och sjukvårdstjänster som inte har samband med coronaviruset. I nuläget behövs personal från verksamheten vid gränserna åter vid social- och hälsovårdens andra verksamhetsställen och tjänster, till exempel för att ge covid-19-vaccin och lösa upp service- och vårdskulden till följd av coronaepidemin. I nuläget har många orter betydande problem med tillgången till social- och hälsovårdspersonal, vilket medför utmaningar för ordnandet av tjänster.

Om hälso- och sjukvårdsresurser riktas till gränsovergångsställen samt till rådgivning och testning för inresande, kan det leda till sådan servicebrist i den övriga hälso- och sjukvården som får långsiktiga konsekvenser för folkhälsan och befolkningens välmående i övrigt. Om gränssäkerhetsåtgärderna enligt förslaget kan genomföras så att de smittkedjor som uppkommer via personer som reser över gränserna kan minimeras och eventuella nya virusmutationer kan kontrolleras, bidrar det till att minska covid-19-epidemins belastning på hälso- och sjukvårdssystemet för vårdens del och främjar på lång sikt återhämtningen till normal nivå.

Erfarenheterna av nya lösningar, arbetssätt, samarbetsformer mellan myndigheter och utnyttjandet av digitaliseringen gynnar hälso- och sjukvårdssystemet också i framtiden. De tekniska

lösningar som utvecklas under epidemin kan till exempel vara möjliga att utnyttja också för andra uppgifter inom hälso- och sjukvården.

5 Alternativa handlingsvägar

Ett alternativ till att förlänga giltighetstiden för 16 a–16 g § är att giltighetstiden inte förlängs utan löper ut den 15 oktober 2021. I det alternativet krävs inte längre några covid-19-intyg av personer som anländer till Finland från och med den 16 oktober 2021, och de har inte heller någon skyldighet att delta i covid-19-tester efter inresa. Också om vaccinationsgraden hos Finlands befolkning i medlet av oktober 2021 redan är på en hög nivå, är det fortfarande motiverat att fortsätta med aktiv bekämpning av smitta av utländskt ursprung. Kunskapen är ännu bristfällig om hur en hög vaccinationsgrad hos befolkningen inverkar på bekämpningen av epidemin, och eftersom vaccinerna inte helt hindrar att man smittas eller smittar, är det möjligt att epidemin trots en hög vaccinationsgrad kan spridas bland befolkningen och i synnerhet bland ovaccinerade befolkningsgrupper. I ljuset av nuvarande kunskap förefaller det som om befolkningen behöver ytterligare doser för att uppnå fullt vaccinationsskydd. Det är också möjligt att vaccinernas effekt avtar med tiden. Hälsosäkerhetsåtgärderna vid gränsen är också centrala för att förhindra spridning av nya muterade virusvarianter och för att upptäcka dem tidigt.

Alternativa handlingsvägar till bestämmelser enligt 16 a–16 g § beskrivs i avsnittet Alternativa handlingsvägar i regeringens proposition RP 105/2021 rd, och därför behandlas de inte i detalj här. Alternativen inkluderar bl.a. temporär karantänsgrund och elektronisk anmälan om inresa.

Vid beredningen har alternativa metoder bedömts med beaktande av hälsosäkerheten vid öppnandet av samhället och dess olika funktioner. Propositionen syftar till att i större utsträckning än i nuläget göra det möjligt att ordna offentliga tillställningar och förbättra verksamhetsutövarnas möjligheter och öppna och utvidga sin verksamhet. Målet är att utöka möjligheten för kunder och deltagare att anlita sådana tjänster och delta i sådana evenemang som i nuläget berörs av restriktioner.

När vaccinationsgraden stiger, blir restriktionerna mindre nödvändiga och därför kan det antas att behovet av restriktioner inte längre är detsamma. Med beaktande av osäkerhetsfaktorerna i fråga om epidemins utveckling och behovet av att främja ett hälsosäkert öppnande av samhället redan innan den nödvändiga vaccinationsgraden uppnås anses det dock nödvändigt att ta i bruk covidintyg. Covidintyget är en temporär lösning före restriktionerna för bekämpning av covid-19-epidemin enligt 58 a–58 h § i lagen om smittsamma sjukdomar upphävs. Trots att covidintyget endast tillämpas under en kort tidsperiod, är dess betydelse stor i synnerhet i de branscher som lidit mest av restriktionerna.

Under beredningen har det bedömts om aktörerna kan ta i bruk covidintyg utan någon uttrycklig bestämmelse om det. Det är då fråga om ett slags system för självreglering, där företagen tillämpar covidintyg enligt regler som de ställen skapar och förutsätter det till exempel i sina avtals- eller biljettvillkor. Det är fråga om ett system som baseras på tillåtet kundurval inom vissa ramvillkor. Under beredningen har det dock konstaterats att ett sådant system innebär betydande osäkerhet till exempel i frågor som berör jämlikheten och de grundläggande fri- och rättigheterna, i synnerhet i fråga om regionförvaltningsverkens verksamhet. Dessutom innebär lösningen rättslig osäkerhet för verksamhetsutövarna, eftersom förhållandet mellan kravet på covidintyg och restriktioner inte avgörs i förväg. Införandet av covidintyg anses därför kräva en författningsgrund.

Vid beredningen har också det alternativet bedömts att det föreskrivs att det är obligatoriskt att införa covidintyg för vissa offentliga tillställningar och kundutrymmen som anges särskilt. Covidintyget kan utgöra ett nytt slags hälsosäkerhetskrav. Beredningen av covidintyget har dock utgått från att covidintyget ska vara ett alternativ till befintliga restriktioner. Restriktionerna berör ett vitt spektrum av olika sektorer och verksamhetsutövare, och obligatorisk tillämpning av det inverkar på olika sätt på deras verksamhet. Att definiera de obligatoriska användningsändamålen i lagstiftningen är utmanande och kräver en noggrann bedömning av riskerna i olika verksamheter. Med beaktande av dessa faktorer utmynnade bedömningen i en frivillig lösning så att verksamhetsutövarna har möjlighet att utifrån den egna verksamhetens behov välja om de inför krav på att uppvisa covidintyg, eller om de iakttar de gällande besluten av myndigheterna för smittsamma sjukdomar.

Dessutom bedömdes ett alternativ där man strävar efter att upphäva restriktionerna genom att höja vaccinationsgraden med hjälp av bestämmelser. Att föreskriva om obligatorisk vaccinering innebär ett betydande ingrepp i de grundläggande fri- och rättigheterna, i synnerhet i den personliga integriteten. Att föreskriva om obligatorisk vaccinering mot covid-19 förutsätter synnerligen starka medicinska och epidemiologiska grunder. Vid bedömningen av obligatorisk, lagstadgad vaccinering bör också Europarådets konvention angående skydd av de mänskliga rättigheterna och människans värdighet med avseende på tillämpningen av biologi och medicin beaktas, enligt vilken åtgärder som berör hälsan endast får genomföras om personen har gett sitt samtycke av egen fri vilja och med kännedom om alla omständigheter som inverkar på saken. Enligt 47 § i lagen om smittsamma sjukdomar får det genom förordning av statsrådet föreskrivas om obligatorisk vaccinering, om en omfattande vaccinering är nödvändig att förhindra spridning av en allmänfarlig smittsam sjukdom som orsakar allvarlig skada för liv och hälsa för befolkningen eller en del av den. Den obligatoriska vaccineringen kan också begränsas till en bestämd del eller grupp av befolkningen eller en viss åldersgrupp.

Vid bedömningen av konsekvenserna av att covidintyget tas i bruk har det också övervägts om uppvisandet av covidintyg bör beröra arbetstagare, i synnerhet i situationer när det krävs av kunder som deltar i ett evenemang eller en offentlig tillställning. Vid beredningen har det konstaterats att tillämpning av covidintyget i arbetslivet förutsätter ändringar i lagstiftningen. Flera arbetsrättsliga författningar bör då granskas, och dessutom bör frågor som berör skyddet för uppgifter som berör arbetslivet då utredas. Beredningen berör också betydande frågor gällande grundläggande fri- och rättigheter i arbetsförhållanden. Med beaktande av de faktorer som nämns ovan och att arbetsrättsliga lagar bereds i trepartssamarbete har det inte varit möjligt att lösa de arbetsrättsliga frågor som berör covidintyget inom den tidsram som ställts upp för beredningen av bestämmelserna om covidintyget.

Som alternativt tekniskt genomförande av covidintyget bedömdes införandet av ett särskilt nationellt covidintyg vid sidan om EU-covidintyget. Ett särskilt nationellt intyg har samma form som EU-intyget, men innehåller inga hälsouppgifter. Ett sådant intyg innehåller utöver uppgift om personen endast en uppgift om huruvida tillträde ges eller inte. Intyget innehåller en motsvarande elektroniskt undertecknad QR-kod som EU-intyget. I detta alternativ kan intygets datainnehåll minimeras, men nackdelarna är det komplicerade genomförandet och tidtabellen. I synnerhet hanteringen av intygets giltighet är svår, eftersom intygets giltighetstid fastställs när intyget utfärdas. Dessutom bör en ny underskriftsnöckel fogas till verifieringssystemet.

I fråga om dataskyddet bedöms skillnaden mellan den föreslagna och den alternativa lösningen vara liten. Det är möjligt att endast använda en QR-kod i pappersform, och då innehåller intyget i sig inga uppgifter som kan läsas utan applikationen. För att hälsouppgifter ska avslöjas i den föreslagna lösningen krävs det att den som läser intyget avsiktligt använder en applikation från något annat land för att kontrollera intyget. Det kan upptäckas vid avläsningen. Också i den

alternativa lösningen är det möjligt att sluta sig till de bakomliggande hälsouppgifterna av intygets giltighetstid, som beror på typen av intyg.

Förslaget påverkas också av att mer än en miljon EU-covidintyg hittills ansökts, så det intyget är bekant för användarna. Sannolikt vill folk inte ta i bruk flera olika intyg. Två olika intyg försvårar också kommunikationen.

6 Lagstiftning och andra handlingsmodeller i utlandet

Åtgärder i fråga om hälsosäkerhet vid gränserna i Europeiska unionen

Europeiska unionens åtgärder i fråga om hälsosäkerhet vid gränsöverskridande trafik och vid gränserna beskrivs närmare i regeringens proposition RP 105/2021 rd. Efter juli 2021 har Europeiska kommissionen förhandlat om upphandlingsavtal för vaccin med olika vaccintillverkare och levererat vaccin som medlemsländerna donerat till länder utanför EU. I början av september har kommissionen inlett förhandlingar med medlemsländerna om en översyn av EU:s rekommendationer 2020/1475 och 2020/912 om de inre och yttre gränserna.

Testnings- och karantänsåtgärder för resande i Europa

Under sommaren 2021 har alla EU-länder infört EU:s covidintyg. Länderna har dock fortfarande olika praxis och olika definitioner av riskregioner. I huvudsak kräver EU-länderna att inresande ska ha ett intyg över ett negativt test, över verifierad sjukdom eller över vaccinering. Endast enstaka länder befriar inresande från lågriskländer från alla ålägganden. Nederländerna har befriat inresande från lågriskländer från kravet på att visa upp intyg vid inresa. Sverige kräver inga intyg av resenärer från de nordiska länderna. Flera länder kräver fortfarande utöver förhandsintyg också karantän av inresande från högriskländer. I praktiken befriar en full vaccinationsserie resenärer från hälsosäkerhetsåtgärder i alla länder. I de flesta länder är också barn under 12 år undantagna från hälsosäkerhetsåtgärderna. Dock finns det också undantag, och till exempel Island kräver fortfarande ett negativt testresultat av alla som reser in i landet.

Många länder tillämpar fortfarande antingen en egen eller ECDC:s riskregionklassificering. Praxis är då ofta att en person som kommer från en region som betraktas som en riskregion, och inte kan visa upp ett intyg över en full vaccinationsserie eller över att ha haft sjukdomen, bör iaktta karantän på eget initiativ som kan förkortas genom ett andra test. Denna praxis tillämpas till exempel i Österrike, Irland, Italien och Lettland. Kroatien kräver också coronatest av vaccinerade personer som kommer från riskregioner, och dessutom obligatorisk karantän av dem som kommer från högriskregioner.

Tyskland begränsar fortfarande inresa från tredjeländer enligt ECDC:s riskklassificering. Från länder som klassificeras som högriskländer tillåts inresa till Tyskland endast för fullt vaccinerade. Annars tillåts inresa endast av särskilda skäl. Från länder som inger särskilt stor oro tillåts inresa endast för vissa personer, som då också måste registrera sin ankomst i förväg, delta i obligatorisk testning eller visa upp ett intyg som påvisar immunitet samt förbinda sig till karantän. Inresande från vissa regioner måste delta i covid-19-test också om de är fullt vaccinerade. Inresande från andra länder måste visa upp ett negativt testintyg, ett intyg över att de genomgått sjukdomen eller ett vaccineringsintyg.

Frankrike tillåter inresa utan begränsningar för alla vaccinerade och för alla som genomgått covid-infektionen och därefter fått en vaccindos. Vaccinet ska finnas på EMA:s lista. Dessutom ska inresande göra en förhandsanmälan om att han eller hon inte har några infektionssymptom

RP 131/2021 rd

och inte under de senaste 14 dyggen haft kontakt med någon som fått coronavirusinfektionen. Frankrike tillämpar en egen klassificering av riskregioner. I den krävs av ovaccinerade som anländer från gröna länder antingen ett negativt testresultat eller ett intyg över genomgången sjukdom. Från orangefärgade regioner får man resa till Frankrike endast av grundad orsak. Utöver de intyg som nämns ovan krävs det att man förbinder sig till sju dygns karantän på eget initiativ. Dessutom kan personer slumpmässigt hänvisas till test vid ankomsten till landet. Från röda regioner får man resa till Frankrike endast av grundad orsak. Utöver intyg krävs det att resenärerna deltar i covid-test vid inresan, och resenären försätts i obligatorisk, övervakad karantän i tio dagar.

Estland tillåter inresa från tredjeländer endast för fullt vaccinerade, med vissa undantag. Av inresande från sådana länder där incidensen överstiger 75 / 100 000 kräver Estland ett intyg över negativt testresultat, om personen är ovaccinerad. Om incidensen i landet överstiger 200 / 100 000, förutsätts dessutom karantän.

Nederländerna tillåter fri inresa för vaccinerade också från tredjeländer. Nederländerna tillämpar en egen riskklassificering av länder. Inresande från länder med mycket hög risk måste också upp ett intyg över negativt testresultat också om de är vaccinerade. Dessutom ska de göra en förhandsanmälan och förbinda sig till obligatorisk karantän. Nederländerna kräver inga intyg av inresande från EU- och Schengenländer som klassificeras som lågriskländer. Av inresande från EU-länder med hög risk krävs intyg över negativt testresultat, vaccinationsintyg eller intyg över att man haft sjukdomen. Nederländerna rekommenderar dock testning inom två till fem dagar från inresan för alla inresande.

Trots att Danmark från den 10 september 2021 avskaffar coronarestriktionerna inom landet, fortsätter åtgärderna vid gränserna. Danmark klassificerar länderna enligt sin egen riskklassificering som grönt, gult, orange eller rött. Av ovaccinerade krävs alltid ett negativt covidtest före inresan, och dessutom ett test efter inresan för inresande från regioner som klassificeras som gula, orange eller röda. Karantän krävs av inresande från orange och röda regioner. Av inresande från röda regioner kräver Danmark förhandstest, test efter inresan och karantän, också om de är fullt vaccinerade.

Den 3 september 2021 meddelade Norge att man till följd av deltavarianten inte heller avskaffar restriktionerna inom landet förrän vaccinationsgraden stiger. Syftet är att trygga skolgången för ovaccinerade barn. Norge håller också på och omprövar huruvida en vaccination är tillräcklig för att få det covidintyg som landet tillämpar. I praktiken kräver Norge fortfarande bland annat karantän, men befriar sådana personer från karantänen som visar upp ett vaccineringsintyg eller ett intyg över att ha haft sjukdomen. Länder och regioner klassificeras med färgkoder. Klassificeringen följer inte ECDC:s klassificering. Inresande från orange, röda och violetta regioner ska uppsöka karantän i Norge. Inresande från mörkröda och ljusgrå regioner ska uppsöka hotellkarantän.

Sverige kräver intyg över negativt coronatestresultat, över vaccination eller över att ha haft sjukdomen åtminstone till utgången av oktober 2021. Kraven gäller inte de nordiska länderna. Ovaccinerade rekommenderas att uppsöka covid-19-test genast efter inresan. I diskussioner mellan de nordiska länderna har Sverige, Norge, Danmark och Island meddelat att de inte avser att avskaffa de riskbaserade kraven på intyg, testning och karantän för inresande under vintern 2021–2022.

Enligt artikel 5.5 i EU:s förordning 2021/953 om en ram för utfärdande, kontroll och godtagande av interoperabla intyg om vaccination mot, testning för och tillfrisknande från covid-19 (EU:s

digitala covidintyg) ska medlemsstaterna godta vaccinationsintyg som utfärdats av andra medlemsstater för ett covid-19-vaccin som har beviljats godkännande för försäljning av Europeiska kommissionen, om medlemsstaterna godtar bevis för vaccination för att frångå inskränkningar i den fria rörligheten som, i enlighet med unionsrätten, har införts för att begränsa spridningen av SARS-CoV-2. De flesta europeiska länder godkänner endast covidvaccin som EMA godkänt för inresa. Bland de länderna finns till exempel Danmark och Norge. En del länder, såsom Spanien och Nederländerna, godkänner dessutom vacciner som WHO godkänt. Endast enstaka länder godkänner vacciner som inte finns på de listorna. Sådana länder är till exempel Slovakien och Estland. Dessutom har en del länder en lista över sådana länders hälsovårdsmyndigheter vilkas godkännande av ett vaccin de också godkänner. Sverige har till exempel en sådan lista.

De föreslagna bestämmelserna om skyldigheten att visa upp covidintyg är på flera sätt betydelsefull med tanke på Europeiska unionens lagstiftning.

Dataskyddsförordningen

Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter (allmän dataskyddsförordning), nedan dataskyddsförordningen, trädde i kraft den 5 maj 2016. Genom dataskyddsförordningen upphävdes Europaparlamentets och rådets direktiv 95/46/EG av den 24 oktober 1995 om skydd för enskilda personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter (nedan personuppgiftsdirektivet).

Dataskyddsförordningen började tillämpas den 25 maj 2018. Dataskyddslagen (1050/2018) som kompletterar dataskyddsförordningen trädde i kraft den 1 januari 2019. Huvudregeln är att dataskyddsförordningen tillämpas på all behandling av personuppgifter.

Dataskyddsförordningen är en direkt tillämplig rättsakt i EU:s medlemsstater. Vissa bestämmelser i förordningen ger ändå ett nationellt handlingsutrymme, och inom ramen för det kan man i en nationell lag utfärda kompletterande eller preciserande bestämmelser. Det nationella handlingsutrymme som dataskyddsförordningen ger gäller i synnerhet behandling av personuppgifter inom den offentliga sektorn, men i viss mån även inom den privata. Det nationella handlingsutrymmet förpliktar inte, med vissa undantag, medlemsstaterna att utfärda nationell lagstiftning som kompletterar eller preciserar dataskyddsförordningen utan det har överlåtits åt den nationella lagstiftaren att fatta beslut i frågan. Med tanke på att dataskyddsförordningen är en direkt tillämplig rättsakt bör det nationella handlingsutrymmet utnyttjas i begränsad omfattning. Grundlagsutskottet tog uttrycklig ställning i frågan när det behandlade dataskyddslagen, som kompletterar dataskyddsförordningen, och dataskyddslagen avseende brottmål. Utskottet konstaterade att skyddet för personuppgifter härfter i första hand bör tillgodoses med stöd av dataskyddsförordningen och den nya nationella allmänna lagstiftningen och att vi i fortsättningen bör förhålla oss restriktiva när det gäller att införa nationell speciallagstiftning. (Se närmare avsnitt 3.2 samt GrUU 14/2018 rd, s. 4–5 och GrUU 26/2018 rd, s. 2–3). Lagstiftningen ska i enlighet med dataskyddsförordningen också uppfylla ett mål av allmänt intresse och vara proportionell mot det legitima mål som eftersträvas.

Handlingsutrymmet kan användas när behandlingen av personuppgifter grundar sig på artikel 6.1 c eller e i dataskyddsförordningen, dvs. när behandlingen behövs för att fullgöra en rättslig förpliktelse som åvilar den personuppgiftsansvarige eller för att utföra en uppgift av allmänt intresse eller som ett led i den personuppgiftsansvariges myndighetsutövning. Syftet med behandlingen ska fastställas i den rättsliga grunden. Preciserande lagstiftning kan i dessa fall in-

nehålla särskilda bestämmelser för att anpassa tillämpningen av bestämmelserna i dataskyddsförordningen, bl.a. bestämmelser om förutsättningarna för behandlingens lagenlighet, typen av uppgifter som behandlas, registrerade, förvaringstider, ändamålsbegränsning och behandlingsåtgärder. Medlemsstaternas nationella rätt ska enligt artikel 6 uppfylla ett mål av allmänt intresse och vara proportionell mot det legitima mål som eftersträvas. Med beaktande av dataskyddsförordningens direkta tillämplighet och grundlagsutskottets tolkningspraxis under senare tid när det gäller bestämmelser i lag (se särskilt GrUU 14/2018 rd) bör användningen av speciallagstiftning begränsas enbart till det nödvändigaste.

Nationellt handlingsutrymme ingår i fråga om behandling av särskilda kategorier av personuppgifter också i artikel 9.2 b, g, h, i och j och artikel 9.4 i dataskyddsförordningen. När det gäller artikel 9.2 är det oftast led g som är tillämpligt inom social- och hälsovårdsministeriets förvaltningsområde, dvs. den nationella behandlingen behövs av hänsyn till ett viktigt allmänt intresse, på grundval av unionsrätten eller medlemsstaternas nationella rätt. En ytterligare förutsättning är att behandlingen ska stå i proportion till det eftersträvade syftet, vara förenlig med det väsentliga innehållet i rätten till dataskydd och innehålla bestämmelser om lämpliga och särskilda åtgärder för att säkerställa den registrerades grundläggande rättigheter och intressen.

Tillämpningen av covidintyg i andra länder

Kravet att visa upp covidintyg eller ett jämförbart system har tagits i bruk i flera länder, såsom Danmark, Estland, Norge, Tyskland, Nederländerna och Frankrike. Till följd av ländernas olika rättssystem varierar tillämpningsområdet för covidintyget mellan länderna, och delvis också mellan regionerna. Frankrikes och Nederländernas bestämmelser om covidintyget är till exempel riksomfattande, men i Tyskland varierar användningen av det mellan förbundsländerna. Det finns också stora skillnader i huruvida det med tanke på de grundläggande fri- och rättigheterna är möjligt att föreskriva att covidintyget är obligatoriskt till exempel i offentlig service eller trafik, eller om tillämpningsområdet för intyget kan avgränsas till att enbart omfatta privat service.

Användningsändamålen för covidintyget varierar i hög grad, bland annat beroende på ländernas vaccinationsgrad, sjukdomsläge, andra restriktioner och annan lagstiftning. I en del länder, såsom Frankrike, är covidvaccin obligatoriskt för vissa yrkesgrupper. Användningen av covidintyg har utökats och minskats i olika länder, beroende på vad sjukdomsläget kräver. Covidintyg har utnyttjats som en övergångsfas vid öppningen av samhället och tjänsterna i ett läge när det inte ännu är möjligt att helt upphäva restriktionerna. I en del länder har man också strävat efter att höja vaccinationsgraden med hjälp av covidintyget.

Det finns betydande variation mellan länderna i fråga om vilka åldersgrupper tillämpningen av covidintyget har berört. Som en allmän trend kan det ändå märkas att åldersgränsen för covidintyget sänks när vaccinationsgraden stiger. I Frankrike krävs till exempel hälsopass av barn som fyllt 12 år. I Nederländerna gäller skyldigheten att visa upp covidintyg inte personer under 13 år, som får delta i evenemang utan att visa upp covidintyg. I Nederländerna rekommenderas det dock att 6–12-åringar tar ett covidtest innan de deltar i evenemang. Eftersom EU:s covidintyg har utnyttjats vid införandet av covidintyg i flera länder, har åldersgränsen för covidintyget satts till 12 år. Ett extremfall är Israel, som har sänkt åldersgränsen för covidintyg till barn som fyllt tre år medan intyg tidigare krävdes av 12 år fyllda.

RP 131/2021 rd

För att få ett covidintyg krävs vanligen en eller två vaccindoser, ett negativt testresultat eller att man haft sjukdomen. Det finns variation i synnerhet i fråga om tidsgränserna för negativa testresultat och sjukdom. Typiskt sett har covidintyget införts via en mobilapplikation, i vilken företagen kontrollerar dess riktighet.

Covidintyg tillämpas till exempel i Danmark och Estland, som här behandlas som exempel. I bägge länderna har covidintyg utnyttjats som en övergångsfas vid öppningen av samhället och tjänsterna, och de praktiskt mekanismerna för tillämpningen av intyget har varit väldigt likadana. I Danmark har covidintyg krävts av dem som fyllt 16 år vid olika tjänster, såsom muséer och restaurangutrymmen inomhus, och vid stora evenemang. I Danmark har man velat betona betydelsen av en normal vardag för barnen, och restriktionerna har inte gällt barn. Dock har det krävts att 12 år fyllda använder ansiktsskydd, och covidtestningen vid läroanstalter har varit nästan daglig. EU:s digitala covidintyg och ett annat covidintyg har använts, och de har kombinerats i en mobilapplikation. Vid behov har det också varit möjligt att visa upp ett fysiskt intyg. I Danmark har covidintyget varit ett redskap i ett övergångsläge, som gjort det möjligt för de branscher som lidit av restriktionerna att bedriva sin affärsverksamhet med färre restriktioner. Utöver tillämpningen av covidintyg har Danmark uppnått en hög vaccinationsgrad. Därför har Danmark beslutat att avskaffa covidrestriktionerna, och därmed också tillämpningen av covidintyg, från den 10 september.

I Estland infördes covidintyg i augusti 2021, och tillämpningen har stegvis utvidgats när sjukdomsläget har förvärrats. Till en början krävdes covidintyg av 18 år fyllda, om deltagarantalet vid evenemang utomhus eller inomhus överskred en viss gräns. I slutet av augusti fattade dock den estniska regeringen ett principbeslut, enligt vilket tillämpningen av covidintyget utvidgades till att omfatta till exempel olika utrymmen för kultur och rekreation samt restauranger. Också restriktionerna för deltagarantal avskaffades, och kravet på covidintyg gäller alla kunder oberoende av deltagarantal. Utöver covidpass ska 12 år fyllda använda ansiktsskydd i kollektivtrafiken och i offentliga utrymmen inomhus, såsom köpcenter, där covidintyg inte granskas.

I nuläget finns ännu inte några egentliga forskningsrön om hur covidintyget fungerar. På ett allmänt plan kan det dock konstateras att införandet av covidintyg har stött på motstånd i en del länder. Å andra sidan kan det noteras att covidintyget har tagits väl emot i sådana länder där pandemin har orsakat stor skada.

7 Remissvar

Ett mer omfattande sammandrag över remissvaren har utarbetats, och det är tillgängligt i Projektfönstret (STM090:00/2021).

Remissvar om hälsosäkerheten vid gränserna

I fråga om inresa var responsen i huvudsak kritisk, och man motsatte sig i stor utsträckning att giltighetstiden för bestämmelserna förlängs.

I synnerhet sjukvårdsdistrikten och de kommunala aktörerna framförde i sina utlåtanden sin omfattande oro över hälso- och sjukvårdens resurser, som i avsevärd utsträckning binds av testning, kontroll av intyg och rådgivning vid gränserna. Enligt branschen finns det skäl att överväga om överföringen av resurser mellan olika platser medför större skada för befolkningens hälsa än den nytta som eftersträvas. Användningen av personal vid gränserna syns i form av brist på vårdare samt en ökande vårdskuld såväl i primärhälsovården som i specialistsjukvården. Finansministeriet ansåg att bedömningen av propositionens ekonomiska konsekvenser är bristfällig, och krävde att den preciseras.

RP 131/2021 rd

I remissvaren påpekades också Finlands särskilda ställning som grannland till Ryssland och den persontrafik mellan Finland och Ryssland som den medför. I Ryssland används i nuläget fyra vaccinpreparat, av vilka inget ännu godkänts för försäljning av EMA eller tagits upp på WHO:s lista för användning i nödfall. Om en vaccinationsserie som genomförts med vaccinet Sputnik V inte godkänns som en förutsättning för inresa, medför det ett betydande behov av testning vid gränsövergångsställena vid Finlands östgräns och försätter personer som reser mycket och som fått en vaccinationsserie med Sputnik V i ett besvärligt läge. THL uppgav i sitt utlåtande att det inte anser att personer som vaccinerats med vacciner Sputnik V utgör en risk för att coronaviruset förvärras i Finland.

En betydande del av remissinstanserna ifrågasatte proportionaliteten hos grunderna för att förlänga giltighetstiden för bestämmelserna enligt 16 a–16 g § i rådande epidemi- och vaccinationsläge. Flera remissinstanser ansåg att man när de allmänna restriktionerna lättas upp också bör lätta upp hälsosäkerhetsåtgärderna vid gränsövergångsställena, och att det i nuläget inte är motiverat eller motsvarar målen för hybridstrategin att förlänga bestämmelsernas giltighetstid till årets slut. Flera remissinstanser såg det dock som motiverat att hälsosäkerhetsåtgärderna vid gränserna efter den 15 oktober 2021 i enlighet med EU:s nödbromsmekanism kan inriktas på resenärer från länder med hög risk. Avskaffandet av kravet på ett andra test efter inresan fick allmänt understöd.

Utifrån remissvaren förkortades tiden mellan den sista dosen i vaccinationsserien och inresan enligt 16 a § till sju dygn, och fogades till lagen också en bestämmelse om ersättning av kommunernas och samkommunernas kostnader. Dessutom kompletterades den allmänna motiveringen och specialmotiveringen.

Respons som gäller den nationella tillämpningen av EU:s digitala covidintyg

Responsen angående förslaget till bestämmelser om den nationella tillämpningen av EU:s digitala covidintyg var positiv. Till denna del ansågs förslaget vara bra och värt att understöda, men det framhölls att det borde ha föreskrivits om möjligheten att tillämpa covidintyg betydligt tidigare. Den föreslagna lagstiftningslösningen ansågs tydlig, och särskilt bra ansågs det vara att införandet föreslås vara frivilligt för aktörerna utgöra ett alternativ till andra restriktioner.

Överlag ansåg nästan alla remissinstanser att det var bra att inget intyg får krävas av barn under 12 år. En betydande del av remissinstanserna föreslog dock att åldersgränsen för krav på covidintyg höjs till 16 år. THL ansåg till exempel att inget intyg bör krävas av personer under 16 år, eftersom 12–15-åringar enligt THL mycket sällan insjuknar allvarligt och sannolikt för smittan vidare i mindre omfattning än vuxna sedan de insjuknat.

I en del utlåtanden uttrycktes också oro över att det internationella resandets perspektiv inte i tillräcklig grad beaktas vid införandet av det digitala covidintyget. Propositionen ansågs inte ge svar på vilket slags intyg som krävs av den som anländer från ett land utanför EU, och hur en tillförlitlig tolkning av olika slags intyg ska ordnas.

Möjligheten enligt 58 i § 5 mom. om nationell tillämpning av covidintyget att avvika från kravet på att visa upp intyg ansågs i huvudsak bra för att det vid behov, till exempel i ett läge när vaccinerna till följd av en muterad virusstam inte längre ger tillräckligt skydd för människornas hälsa och liv, ska vara möjligt att genom förordning av statsrådet förbjuda användningen av covidintyg.

Regionförvaltningsverken uppgav att de inte med nuvarande resurser kan vara de primära övervakarna av tillämpningen av covidintyg, och föreslog att polisen ska ges rätt att övervaka den nationella tillämpningen av EU:s digitala covidintyg.

I en del utlåtanden framfördes det att bestämmelserna om möjligheten att tillämpa covidintyg bör vara i kraft längre än föreslaget. En del remissinstanser ansåg det viktigt att covidintyget också ska kunna utnyttjas i arbetslivet. Det betraktades som märkligt att uppvisande av covidintyg får krävas av servicekunder, men att serviceleverantören inte får kräva det av sina arbetstare.

Utifrån remissvaren preciserades och förtydligades formuleringen i 58 i § om nationell tillämpning av EU:s digitala covidintyg på det sätt som föreslås i utlåtandena. Tiden mellan den sista dosen i vaccinationsserien och tidpunkten när intyget godkänns förkortades. Strävan har varit att utifrån remissvaren förtydliga 58 c §, som väckte oro i synnerhet i evenemangsbranschen i fråga om olika regionala tolkningar av tillämpningen av covidintyget så att tillämpningen av covidintyg gör det möjligt att utnyttja utrymmets hela kapacitet trots att de allmänna hygienkraven enligt 58 c § annars ska iakttas trots kravet på att visa upp covidintyg. I remissvaren föreslogs också en del tekniska korrigeringar och kompletteringar, som beaktades vid den fortsatta beredningen.

8 Specialmotivering

16 a §. Covid-19-intyg vid ankomst till Finland. Den föreslagna bestämmelsen motsvarar i övrigt ordalydelsen i den temporära bestämmelse som är i kraft till den 15 oktober 2021, men det föreslås att bestämmelsen ändras så att det krävs att vaccinationsserien ska ha getts minst sju dygn tidigare och att till bestämmelsen fogas en precisering om en godtagbar vaccinationsserie. Det föreslås att termen godtagbar vaccinationsserie definieras i 16 g §. För specialmotivering i övrigt hänvisas till kapitel 8 Specialmotivering i regeringens proposition (RP 105/2021 rd) med förslag till lag 701/2021 om temporär ändring av lagen om smittsamma sjukdomar. Bestämmelsen ändrades utifrån utskottsbehandlingen i social- och hälsovårdsutskottet, och till den delen hänvisas för specialmotivering ytterligare till social- och hälsovårdsutskottets betänkande (ShUB 18/2021 rd).

Vaccinskyddet mot covid-19 börjar bildas redan efter den första vaccindosen, och enligt nuvarande kunskap uppnås fullt skydd redan sju dygn efter den andra dosen. Därför är det motiverat att förkorta den tid som krävs mellan den sista dosen i vaccinationsserien och inresan från gällande 14 dygn till sju dygn. Ändringen anses inte äventyra syftet att bekämpa spridning av smitta av utländskt ursprung i Finland, men den gör det möjligt för vaccinerade personer att i ett tidigare skede resa till Finland utan behov av testning.

16 b §. Covid-19-test vid ankomst till Finland. Den föreslagna bestämmelsen motsvarar ordalydelsen i den temporära bestämmelse som är i kraft till den 15 oktober 2021. För specialmotivering hänvisas till kapitel 8 Specialmotivering i regeringens proposition (RP 105/2021 rd) med förslag till lag 701/2021 om temporär ändring av lagen om smittsamma sjukdomar. Bestämmelsen ändrades utifrån utskottsbehandlingen i social- och hälsovårdsutskottet, och till den delen hänvisas för specialmotivering ytterligare till social- och hälsovårdsutskottets betänkande (ShUB 18/2021 rd).

16 c §. Undantag från skyldigheten att visa upp intyg och delta i test. Den föreslagna bestämmelsen motsvarar ordalydelsen i den temporära bestämmelse som är i kraft till den 15 oktober 2021. För specialmotivering hänvisas till kapitel 8 Specialmotivering i regeringens proposition (RP 105/2021 rd) med förslag till lag 701/2021 om temporär ändring av lagen om smittsamma

RP 131/2021 rd

sjukdomar. Bestämmelsen ändrades utifrån utskottsbehandlingen i social- och hälsovårdsutskottet, och till den delen hänvisas för specialmotivering ytterligare till social- och hälsovårdsutskottets betänkande (ShUB 18/2021 rd).

Det föreslås att 2 mom. ändras. Momentet fogades till paragrafen utifrån utskottsbehandlingen i social- och hälsovårdsutskottet. Enligt den gällande bestämmelsen gäller skyldigheten att visa upp ett intyg eller att delta i ett test inte personer som anländer till Finland från ett land eller ett område där covid-19-incidensen eller utbredningen av en virusvariant inte medför någon särskild risk för spridning av epidemin. Närmare bestämmelser om länder och områden som avses i detta moment utfärdas genom förordning av statsrådet.

Med stöd av bemyndigandet att utfärda förordning har två statsrådsförordningar utfärdats om undantag från skyldigheten att visa upp covid-19-intyg eller delta i covid-19-test. Den första förordningen (702/2021) trädde i kraft den 12 juli 2021 och var i kraft till den 31 augusti 2021. Under förordningens giltighetstid uppdaterades förteckningen över länder och regioner i 1 § tre gånger genom ändringar av 1 § i förordningen. Den andra förordningen trädde i kraft den 1 september 2021 och är i kraft till den 15 oktober 2021.

Ordalydelsen i det gällande bemyndigandet att utfärda förordning har lett till oklarhet om hur förordningen ska formuleras och tillämpas. Det har varit möjligt att tolka ordet "anländer" i bestämmelsen på olika sätt. Enligt en strikt tolkning enligt ordalydelsen bör "anlända" omfatta alla som anländer till Finland från landet eller området i fråga, inklusive alla som anländer via det landet eller området utan någon längre vistelse där. Å andra sidan har också en tolkning varit möjlig som beaktar syftet med såväl lagen om smittsamma sjukdomar som själva bestämmelsen, som är att förhindra spridning av smittsamma sjukdomar. Med personer som anländer från landet eller området i fråga avses då personer som bor eller har vistats i landet i fråga en så lång tid att det faktiskt kan anses ha minskat risken för att personen har fått eller exponerats för covid-19-smitta.

Syftet med lagen om smittsamma sjukdomar är att möjliggöra ett proportionerligt skydd för människors liv och hälsa, och därmed att föreskriva om för vilka länder eller områden risken är så låg att det intyg inte behöver krävas, och bemyndigandet att utfärda förordning i den gällande bestämmelsen har utifrån den utgångspunkten kunnat tolkas så att det har föreskrivits om avgångsländer och avgångsområden. Eftersom ett bemyndigande att utfärda förordning dock i regel ska tolkas snävt, tillåter ordalydelsen i det gällande bemyndigandet att utfärda förordning inte att det föreskrivs om vistelsens längd eller om tidsgränser.

Det föreslås att ordalydelsen i bemyndigandet att utfärda förordning preciseras. Det föreslås att skyldigheten att visa upp ett intyg och att delta i ett test inte ska gälla personer som under de 14 dygn som föregått ankomsten till Finland endast har vistats i ett land eller ett område där covid-19-incidensen eller utbredningen av en virusvariant inte medför någon särskild risk för spridning av epidemin. Betydelsefulla med tanke på bestämmelsen är de länder och områden, där personen huvudsakligen har vistats före ankomsten till Finland, och vilkas epidemiologiska läge och den risk för covid-19-smitta den medför har betydelse för bedömningen av risken för att hälsosäkerheten ska äventyras när personen anländer till Finland. I bestämmelsen avses inte så kallade transitländer eller transitområden, om personen inte har vistats i dem en så lång tid att det faktiskt kan anses ha minskat risken för att personen har fått eller exponerats för covid-19-smitta. Inte heller personens ursprungliga avgångsland har betydelse om personen har varit på resa mer än två veckor, utan då har det betydelse var personen har vistats under de två veckor som föregår ankomsten till Finland.

RP 131/2021 rd

Den vistelsetid som avses i bestämmelsen är två veckor. Det är inte motiverat att utsträcka skyldigheten att visa upp intyg eller delta i test till personer som har vistats inom ett område med låg risk i 14 dygn, eftersom risken är liten för att de ska vara smittbärare vid ankomsten till Finland. Inkubationstiden för sjukdomen covid-19 uppskattas till 1–14 dagar, och vanligast är att symptomen märks ca 4–5 dagar efter att man smittats. En person som smittats smittar som mest i början av sjukdomssymptomen och strax innan symptomen börjar. En person som fått covid-19-smitta mer än 14 dagar för ankomsten till Finland smittar sannolikt inte längre vid ankomsten till Finland.

16 d §. *Covid-19-test efter ankomst till landet.* Den föreslagna bestämmelsen motsvarar ordalydelsen i den temporära bestämmelse som är i kraft till den 15 oktober 2021. För specialmotivering hänvisas till kapitel 8 Specialmotivering i regeringens proposition (RP 105/2021 rd) med förslag till lag 701/2021 om temporär ändring av lagen om smittsamma sjukdomar. Bestämmelsen ändrades utifrån utskottsbehandlingen i social- och hälsovårdsutskottet, och till den delen hänvisas för specialmotivering ytterligare till social- och hälsovårdsutskottets betänkande (ShUB 18/2021 rd).

Enligt kalkyler från Institutet för hälsa och välfärd gör ett andra test som tas 3–5 dygn efter inresan identifieringen av smitta betydligt effektivare. Erfarenheter från tillämpningen av den gällande bestämmelsen visar dock att det inte varit oproblematiskt att tillämpa bestämmelsen. Spårningen av resenärer har delvis varit resultatlös, och folk har inte sökt sig till det andra testet eller svarat på telefon när man försökt nå dem. Bestämmelsens verkningsgrad och effekt i förhållande till de resurser den kräver är därför i stor utsträckning knuten till resenärernas egen aktivitet och vilja att iaktta skyldigheten, eftersom en omfattande tillsyn över bestämmelsen inte är möjlig. Konsekvenserna för myndigheterna behandlas i avsnitt 4.4 i regeringens proposition.

16 e §. *Upplysningsskyldighet.* Den föreslagna bestämmelsen motsvarar ordalydelsen i den temporära bestämmelse som är i kraft till den 15 oktober 2021. För specialmotivering hänvisas till kapitel 8 Specialmotivering i regeringens proposition (RP 105/2021 rd) med förslag till lag 701/2021 om temporär ändring av lagen om smittsamma sjukdomar. Bestämmelsen ändrades utifrån utskottsbehandlingen i social- och hälsovårdsutskottet, och till den delen hänvisas för specialmotivering ytterligare till social- och hälsovårdsutskottets betänkande (ShUB 18/2021 rd).

16 f §. *Undantag som gäller utövande av samernas näring och kultur.* Den föreslagna bestämmelsen motsvarar ordalydelsen i den temporära bestämmelse som är i kraft till den 15 oktober 2021. För specialmotivering hänvisas till kapitel 8 Specialmotivering i regeringens proposition (RP 105/2021 rd) med förslag till lag 701/2021 om temporär ändring av lagen om smittsamma sjukdomar.

16 g §. *Tillförlitligt intyg som gäller covid-19.* Det föreslås att till 1 mom. för tydlighetens skull fogas en definition av termen godtagbar vaccinationsserie. Det föreslås att en vaccinationsserie ska godkännas om den har genomförts med ett vaccinpreparat för vilket Europeiska kommissionen har beviljat försäljningstillstånd med stöd av förordning (EG) nr 726/2004 eller som Världshälsoorganisationen har tagit upp på sin lista för användning i nödfall. Till övriga delar motsvarar den föreslagna bestämmelsen ordalydelsen i den temporära bestämmelse som är i kraft till den 15 oktober 2021. För specialmotivering hänvisas till kapitel 8 Specialmotivering i regeringens proposition (RP 105/2021 rd) med förslag till lag 701/2021 om temporär ändring av lagen om smittsamma sjukdomar. Bestämmelsen ändrades utifrån utskottsbehandlingen i social- och hälsovårdsutskottet, och till den delen hänvisas för specialmotivering ytterligare till social- och hälsovårdsutskottets betänkande (ShUB 18/2021 rd).

Det är motiverat att avgränsa godtagbara vaccin till sådana preparat för vilka Europeiska kommissionen har beviljat godkännande för försäljning eller som WHO har tagit upp på sin lista för användning i nödfall, så att vaccinernas effekt, säkerhet och kvalitet kan säkerställas. I fråga om vacciner som är godtagbara vid gränsöverskridande trafik är det särskilt betydelsefullt hur effektivt och tillförlitligt vaccinerna förhindrar smitta, minskar smittsamheten och skyddar mot allvarliga sjukdomsformer.

Enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 726/2004 om inrättande av gemenskapsförfaranden för godkännande av och tillsyn över humanläkemedel och veterinärmedicinska läkemedel samt om inrättande av en europeisk läkemedelsmyndighet har förfarandet för försäljningstillstånd för läkemedel inom EU koncentrerats till EMA. I förordningen föreskrivs det också närmare om förfarandet för godkännande för försäljning. Medlemsstaternas behöriga myndigheter får bevilja försäljningstillstånd också för sådana läkemedel som inte ännu har försäljningstillstånd inom EU.

Hittills har Europeiska kommissionen på rekommendation av EMA beviljat villkorligt försäljningstillstånd för fyra vaccinpreparat. EMA har dessutom inlett ett rullande bedömningsförfarande för fem olika vaccinpreparat. THL har prognostiserat att EMA torde förorda försäljningstillstånd för tre nya vaccinpreparat under hösten 2021.⁴³

WHO:s lista för användning i nödfall omfattar i nuläget sju vaccinpreparat. Bedömningen av ytterligare sex vaccinpreparat för att tas upp på listan har inletts, men har inte ännu avslutats.

58 i §. Nationell tillämpning av EU:s digitala covidintyg. I paragrafen föreskrivs det om nationell tillämpning av EU:s digitala covidintyg. Bestämmelserna erbjuder verksamhetsutövaren ett alternativ till de restriktioner som förutsätts i beslut som den kommunala myndighet som ansvarar för bekämpning av smittsamma sjukdomar eller regionalförvaltningsverket fattar med beslut av 58, 58 a eller 58 d § eller till ålägganden som statsrådet meddelar med stöd av 58 a § 2 och 3 mom. Verksamhetsutövaren har ingen skyldighet att införa krav på att visa upp intyg, utan bestämmelsen baseras på frivillighet. Om verksamhetsutövaren inte kräver att covidintyg visas upp i verksamheten, omfattas verksamheten av de skyldigheter som anges i respektive beslut av den kommunala myndighet som ansvarar för bekämpning av smittsamma sjukdomar eller regionalförvaltningsverket, eller som det föreskrivs om genom förordning av statsrådet.

Det föreskrivs om möjligheten att kräva covidintyg framför allt av rättssäkerhetsskäl. Enligt bestämmelsen är det tillåtet att kräva att intyg visas upp åtminstone i de situationer som nämns i bestämmelsen. Ur bestämmelsen ska det inte vara möjligt att härleda ett förbud mot att en verksamhetsutövare på egen risk kräver hälsosäkerhetsåtgärder för att förhindra covid-19-epidemins spridning också i annan verksamhet eller i andra utrymmen inom ramen för tillåtet kundurval.

Möjligheten för verksamhetsutövare att kräva att covidintyg visas upp ska inte inverka på bedömningen av nödvändigheten i det ursprungliga beslutet om restriktioner enligt de bestämmelser som nämns ovan och om deras giltighet så att ett myndighetsbeslut kan fattas för säkerhets

⁴³ EMA. COVID-19 vaccines: under evaluation. Hänvisning 14.9.2021. Tillgänglig: <https://www.ema.europa.eu/en/human-regulatory/overview/public-health-threats/coronavirus-disease-covid-19/treatments-vaccines/vaccines-covid-19/covid-19-vaccines-under-evaluation>

RP 131/2021 rd

skull. Restriktionernas nödvändighet bör fortfarande bedömas särskilt i myndigheternas beslutsfattande, och när de inte längre är nödvändiga bör de omedelbart upphävas. Skyldigheten att visa upp covidintyg ska vara ett alternativ till gällande restriktioner, inte till att införa nya.

Som det framgår av bestämmelsens ordalydelse, får uppvisande av intyg krävas av kunder och personer som deltar i verksamheten, såsom deltagare i hobbyverksamhet. Denna bestämmelse ger inte en arbetsgivare rätt att kräva att en arbetstagare visar upp ett intyg, utan hälsosäkerheten på arbetsplatser och för anställda i kundbetjäningssuppgifter bör skötas enligt andra gällande bestämmelser och rutiner.

De allmänna hygienkraven och andra krav enligt 58 a och 58 c § i lagen om smittsamma sjukdomar gäller oberoende av om verksamhetsutövaren kräver att EU:s digitala covidintyg visas upp eller inte. Om intyg krävs, får dock alla platser fyllas vid den offentliga tillställningen eller i utrymmet.

Enligt 1 mom. får en verksamhetsutövare kräva att i verksamhet som vid den tidpunkten berörs av en förordning som utfärdats med stöd av 58 a § 2–4 mom. eller ett myndighetsbeslut enligt 58 eller 58 d § förutsätta att kunder eller deltagare i verksamheten som är 12 år eller äldre visar upp EU:s digitala covidintyg. Innehållsmässigt är det fråga om att visa att personen har fått en sådan full vaccinationsserie som avses i 16 g § 1 mom. minst sju dagar tidigare, har fått ett negativt coronatestresultat högst 72 timmar tidigare eller har haft sjukdomen covid-19 högst sex månader tidigare. En verksamhetsutövare som har infört skyldigheten att visa upp intyg får inte längre ge tillträde till den offentliga tillställningen eller utrymmet för en kund eller deltagare utan intyg, med undantag för barn under 12 år som inte omfattas av skyldigheten att visa upp intyg. På så sätt säkerställs det att alla kunder och deltagare faktiskt har ett giltigt covidintyg, vilket innebär att den offentliga tillställningen eller användningen av utrymmet kan ordnas på ett hälsosäkert sätt utan att det behöver beröras av andra restriktioner enligt lagen om smittsamma sjukdomar.

Enligt bestämmelserna om nationell tillämpning av EU:s digitala covidintyg i den föreslagna 58 i § tillåts det inte att något annat än EU:s digitala covidintyg används som alternativ till restriktioner. Också digitala covid-19-intyg som utfärdats i tredjeländer får användas, om EU har slutit ett avtal om kompatibilitet för digitala covid-19-intyg med länderna i fråga. Det föreskrivs särskilt om intyg som ska visas upp vid inresa i 16 a §. I samband med inresa ska fortfarande utöver EU:s digitala covidintyg också andra sådana intyg över covid-19-vaccinering, genomgången covid-19 eller negativt covid-19-testresultat som inte kontrolleras digitalt godkännas. Inte heller de undantag från skyldigheten att visa upp intyg som anges i 16 c § ska tillämpas tillsammans med 58 i §.

Vid inresa är det motiverat att godkänna ett bredare spektrum av intyg över genomgången covid-19, covid-19-vaccinering eller negativt covid-19-testresultat, eftersom ankomsten till landet får sådana mer omfattande konsekvenser som inträde till en restaurang eller ett evenemang inte får. Möjligheten att träffa familjemedlemmar eller andra närstående kan till exempel vara beroende av inresa till Finland. Också i fråga om tillgodoseendet av skyddet för personuppgifter är det mer motiverat att godkänna olika slags intyg vid inresa, eftersom intygen då kontrolleras av en sådan instans som enligt lag har rätt att behandla känsliga personuppgifter och tystnadsplikt i fråga om dem. I samband med kontrollen av intyg vid gränsen bedömer myndigheterna också intygens äkthet och tillförlitlighet, och det är varken ändamålsenligt eller möjligt att anförtro verksamhetsutövare som ordnar olika slagas tjänster en sådan uppgift som innefattar utövning av offentlig makt.

Också med tanke på att bestämmelserna är avsedda att vara i kraft en ganska kort tid är det ändamålsenligt att utnyttja EU:s digitala covidintyg, eftersom det läsprogram som behövs för att kontrollera det redan är i bruk vid gränsövergångsställena. De ändringar i läsprogrammet som behövs för de bestämmelser som nu föreslås kan göras relativt snabbt och till lägre kostnad än om ett skilt intyg och ett skilt program för kontroll av det ska utvecklas.

I den föreslagna 58 i § begränsas verksamhetsutövers behandling av personuppgifter till det som är absolut nödvändigt, och en verksamhetsutövare som använder THL:s läsprogram får till exempel inte veta på vilken grund en persons intyg har beviljats utan endast om ett intyg beviljats personen och om det är giltigt. Om också olika slags intyg i pappersform godkänns, accepteras samtidigt att verksamhetsutövare som erbjuder olika slags tjänster och deras anställda - en relativt vidsträckt personkrets - har rätt att behandla uppgifter om kunders och deltagares hälsa. I så fall är det sannolikt inte möjligt att så effektivt som möjligt trygga skyddet för personuppgifter. Med tanken på skyddet för känsliga personuppgifter är det inte motiverat att tillåta att en väldigt vidsträckt personkrets kontrollerar sådana uppgifter som en förutsättning för tillträde till tjänster eller användning av utrymmen. Det bör också beaktas att en verksamhetsutövare som använder THL:s läsprogram inte behöver bedöma äktheten hos intyget eller dess datainnehåll, eftersom läsprogrammet endast godkänner EU:s digitala covidintyg.

I 2 mom. föreskrivs det om de utrymmen för vilka det åtminstone får krävas covidintyg för tillträde i det syfte som föreskrivs i paragrafen. Sådana utrymmen där det får krävas att covidintyg visas upp är utrymmen inomhus och utomhus som används för offentliga tillställningar, gym och andra utrymmen inomhus som används för idrott eller motion, allmänna bastur samt basängutrymmen i simhallar, utomhusbad och badinrättningar samt omklädningsrum i omedelbar anslutning eller närhet till dem, dansplatser samt utrymmen som används för körsång, amatörteater eller annan motsvarande hobbyverksamhet, utrymmen inomhus vid nöjes- och temparker, tivolin samt djurparker, inomhuslekparker och inomhuslekplatser, samt muséer, utställningsutrymmen och andra motsvarande kulturutrymmen, såsom konstgallerier. Kravet på att visa upp intyg får inte förhindra någons rätt till lagstadgade eller nödvändiga tjänster, utan det är fråga om sådana offentliga tillställningar och utrymmen som används på fritiden i rekreationssyfte. Kravet på att visa upp intyg får inte heller förhindra tillträde till sådana platser som kan betraktas som nödvändiga eller väsentliga för ett sedvanligt liv eller för åtnjutandet av lagstadgade rättigheter och tjänster. Som det framgår av bestämmelsens ordalydelse, får intyg inte krävas till exempel vid apotek, detaljhandel, postkontor, servicestationer eller bibliotek. Sådana lagstadgade eller nödvändiga tjänster är också alla myndighetstjänster och offentliga förvaltningsuppgifter som sköts av privata aktörer. Uppvisande av covidintyg får inte heller krävas i sådana trafikmedel som är nödvändiga för att ta sig till sådana nödvändiga eller lagstadgade tjänster som nämns ovan. I sådana utrymmen iaktas alltså eventuella myndighetsbeslut som fattats med stöd av 58, 58 a, 58 d eller 58 f §.

I 3 mom. föreskrivs det att de skyldigheter som anges i den förordning av statsrådet som avses i 58 a § 2 och 3 mom. inte omfattar sådan förplägnadsverksamhet där det som alternativ hälsosäkerhetsåtgärd krävs att kunderna visar upp EU:s digitala covidintyg för att få tillträde till förplägnadsrörelsen. Skyldigheterna enligt ett sådant beslut om vilket det föreskrivs i 58 § som fattats för att förhindra spridning av sjukdomen covid-19 gäller inte heller sådana offentliga tillställningar där det som alternativ hälsosäkerhetsåtgärd krävs att kunder och deltagare för att få tillträde till den offentliga tillställningen visar upp EU:s digitala covidintyg. De skyldigheter som anges i ett beslut enligt 58 d § omfattar inte heller inte sådana utrymmen som anges i bestämmelsen, om det som alternativ hälsosäkerhetsåtgärd till skyldigheterna och restriktionerna för tillträde till utrymmet krävs att EU:s digitala covidintyg visas upp.

RP 131/2021 rd

Verksamhetsutövarens valmöjlighet föreslås inte omfatta innehållet i förordningarna och besluten till alla delar oberoende av deras innehåll, utan endast i fråga om de restriktioner och ålägganden det föreskrivs om, som är restriktioner som berör kunders ankomst och vistelse, placeringen av kundplatser samt användning av ljudåtergivning som överröstar kundernas tal samt musik, begränsning av antalet kundplatser inomhus och utomhus samt begränsning av öppetider och serveringstider som det föreskrivits om i förordningar som utfärdats med stöd av 58 a § 2 och 3 mom. eller som meddelats genom myndighetsbeslut enligt 58 eller 58 d § i syfte att förhindra spridning av sjukdomen covid-19 på den offentliga tillställningen, det utrymmet eller den verksamheten. En frivillig hälsosäkerhetsåtgärd som verksamhetsutövaren väljer, det vill säga skyldigheten att visa upp covidintyg, berör därmed inte heller kommande förordningar eller beslut.

Om det är helt förbjudet att ordna en offentlig tillställning, så att inga människor alls får delta, är det inte tillåtet att i stället tillämpa kravet att visa upp intyg och ordna den offentliga tillställningen. Det bidrar till att säkerställa att myndigheterna fortsättningsvis har tillgång till effektiva metoder för att förhindra att epidemin sprids när läget kräver det. Allmänna sammankomster omfattas inte av tillämpningsområdet för bestämmelsen.

Enligt 4 mom. ska verksamhetsutövaren i den plan som avses i 58 h § ange att verksamhetsutövaren kräver att kunder och deltagare i verksamheten visar upp ett sådant intyg som anges i 1 mom. I 59 a § föreskrivs det om tillsyn över verksamheten, och därmed också över användningen av covidintyg.

I 5 mom. föreskrivs det om en situation när enbart ett krav att visa upp covidintyg inte är en tillräcklig åtgärd som utgör ett godtagbart alternativ till ålägganden och restriktioner som meddelas genom myndighetsbeslut eller förordning av statsrådet för att förhindra epidemins spridning. Det föreslås att bestämmelser om upphävande av verksamhetsutövares valmöjlighet ska få utfärdas genom förordning av statsrådet. Det är fråga om en exceptionell situation där covid-19-vaccinationsprogrammets effekt avtar på ett överraskande, snabbt och ytterst betydande sätt, som inte kan påverkas eller som inte beror på människornas eget val att ta eller inte ta emot vaccin. En ytterligare förutsättning är en så allvarlig överbelastning av hälso- och sjukvården att befolkningens hälsa och liv äventyras i stor omfattning. Det bör vara fråga om en situation när det är nödvändigt att iaktta de ålägganden och restriktioner som riktas till de offentliga tillställningarna, utrymmena och verksamheten i fråga genom myndighetsbeslut eller förordning av statsrådet, i stället för krav på att visa upp covidintyg. I momentet föreskrivs det uttömmande om de omständigheter under vilka det inte är tillåtet att genom krav på att visa upp covidintyg avvika från officiellt meddelade ålägganden och restriktioner. Statsrådet beslutar om när en sådan situation inleds, att den föreligger och hur länge den varar. I praktiken föreskrivs det genom förordning av statsrådet om den tid under vilken verksamhetsutövare inte som alternativ hälsosäkerhetsåtgärd får kräva att ett covidintyg enligt 1 mom. ska visas upp utan de ålägganden och restriktioner som meddelas i myndighetsbeslut enligt 58 och 58 d § eller som det föreskrivs om i en förordning enligt 58 a § tillämpas fullt ut på de offentliga tillställningarna, utrymmena och verksamheten. Förutsättningarna för att utfärda förordning ska uppfyllas antingen på riksplplanet eller i en bestämd region. Förordningen utfärdas för det område där det är nödvändigt att avvika från skyldigheten att visa upp intyg för att förhindra sjukdomens spridning. Riksdagens grundlagsutskott har flera gånger i samband med bestämmelser som berör coronaepidemin betonat att bestämmelsernas nödvändighet och proportionalitet förutsätter att de vid behov avgränsas regionalt. Det kan dock bedömas att om kriterierna med hög tröskel i lagen, såsom en försvagning av covid-19-vaccinationsprogrammet, uppfylls, är det sannolikt i regel fråga om en riksomfattande situation.

Institutet för hälsa och välfärd bör utan dröjsmål underrätta statsrådet om en grundad risk för att en sådan situation ska uppkomma eller om att den föreligger. Till uppgifterna för Institutet för hälsa och välfärd hör med stöd av 7 § 2 mom. i den gällande lagen om smittsamma sjukdomar att vara sakkunniginrättning för bekämpningen av smittsamma sjukdomar och att med sin sakkunskap stödja social- och hälsovårdsministeriet och regionförvaltningsverken. Institutet undersöker smittsamma sjukdomar, följer upp och utreder incidensen och förekomsten av smittsamma sjukdomar, utvecklar diagnostiken, uppföljningen och bekämpningen av dem samt informerar om dem och ger befolkningen instruktioner om hur man kan undvika smitta och förebygga smittspridning. Institutet ska för sin del sköta vaccinförsörjningen, följa upp verkningarna av vaccinen samt utreda biverkningarna av vacciner och vaccinationer.

Tröskeln för att utfärda en förordning av statsrådet ska vara hög och baseras på ett nödvändighetskrav. Enligt bestämmelsens ordalydelse ska det vara uppenbart att samma slutresultat som genom restriktioner som inte kan uppnås genom den alternativa skyldigheten att uppvisa intyg, utan att uttryckligen restriktioner är den enda tillgängliga metod som hindrar epidemins spridning. Det är inte tillåtet att genom förordning utan begränsningar avvika från lagen eller utfärda sådana kompletterande bestämmelser som sakligt sett innebär att lagens innehåll ändras. Grundlagsutskottet har konstaterat att möjligheten att genom förordning avvika från bestämmelserna i lagen i princip är problematiskt med tanke på det hierarkiska förhållandet mellan lag och förordning. I utlåtandet GrUU 14/2006 rd ansåg grundlagsutskottet dock att bemyndigandena innehåller sådana omnämmanden som begränsar och styr användningen av befogenheten att utfärda förordning och som gäller syftet med att utfärda undantagsbestämmelser. I grundlagsutskottets praxis har sådana omnämmanden ansetts vara nödvändiga. I 5 mom. föreskrivs det uttömmande om undantaget från skyldigheten att visa upp covidintyg. I statsrådets förordning ska det endast konstateras utifrån Institutet för hälsa och välfärds sakkunskap hur länge de förhållanden om vilka det föreskrivs i lagen reellt varar. Den föreslagna lagstiftningsmetoden uppfyller därför kraven på utfärdande av förordningar och delegering av lagstiftningsbehörighet enligt 80 § i grundlagen.

58 j §. *Rätt att behandla uppgifter som ingår i EU:s digitala covidintyg.* Vid granskningen av covidintyg behandlas också uppgifter som berör hälsan. De betraktas som sådana särskilda kategorier av personuppgifter enligt artikel 9 i den allmänna dataskyddsförordningen, som det enligt huvudregeln är förbjudet att behandla. Behandling av sådana uppgifter är endast tillåten om det utöver en allmän grund för behandlingen enligt artikel 6.1 i förordningen finns en särskild grund för behandlingen enligt artikel 9.2. Rätten för verksamhetsutövare, deras anställda och dem som sköter uppgifter för dem att behandla personuppgifter baseras på artikel 6.1 e samt 9.2 i dataskyddsförordningen. Genom de bestämmelser i paragrafen som gäller kontroll av personuppgifter samt förbud mot att registrera, lagra eller behandla personuppgifter i andra syften än de som anges i denna lag anpassas tillämpningen av dataskyddsförordningen enligt artikel 6.3 i fråga om förfarandet för behandlingen av personuppgifter. Bestämmelserna i paragrafen om skyddsåtgärder i samband med granskningsrätten motsvarar det som förutsätts i artikel 9.2 i dataskyddsförordningen i fråga om bestämmelser om lämpliga och särskilda åtgärder för att säkerställa den registrerades grundläggande rättigheter och intressen.

Behandlingen av personuppgifter är uttryckligen nödvändig på grund av ett allmänt intresse, för att ge bättre skydd mot risker coronaepidemin medför. Utöver det som framförs annanstans talar stärks bestämmelsernas proportionalitet också av att de är temporära.

De föreslagna bestämmelserna motsvarar vad som anges i skäl 48 i ingressen till EU-förordningen om EU:s digitala covidintyg om medlemsstaternas rätt att hantera personuppgifter i andra syften än dem som anges i förordningen om EU:s covidintyg om den rättsliga grunden för hantering av sådana uppgifter i andra syften, inklusive tillhörande lagringstid, fastställs i

nationell rätt, som måste vara förenlig med unionsrätten på dataskyddsområdet samt med principerna om effektivitet, nödvändighet och proportionalitet och som bör inbegripa bestämmelser som tydligt anger behandlingens omfattning och utsträckning, det särskilda syftet, de kategorier av enheter som kan kontrollera intyget samt relevanta skyddsåtgärder för att förhindra diskriminering och missbruk, med beaktande av riskerna för de registrerades rättigheter och friheter.

I 1 mom. föreskrivs det att sådana verksamhetsutövare vilkas verksamhet omfattas av en restriktion eller ett föreläggande enligt en förordning som utfärdats med stöd av 58 a § 2 och 3 mom. eller ett myndighetsbeslut enligt 58 eller 58 d §, deras anställda och de som sköter uppgifter för dem, som med stöd av denna lag med stöd av artikel 6.1 e och 9.2 i i EU:s dataskyddsförordning har rätt att kräva att kunder och deltagare i verksamhet visar upp EU:s digitala covidintyg, har också rätt att kontrollera att intyget är i kraft. Med ett giltigt intyg avses EU:s digitala intyg enligt 58 i § 1 mom., om det visar att personen har fått en full vaccinationsserie minst 7 dagar tidigare, har fått ett negativt coronatestresultat högst 72 timmar tidigare eller har haft sjukdomen högst sex månader tidigare. Med beaktande av kraven på samtycke enligt dataskyddsförordningen och grundlagsutskottets utlåtandep Praxis i fråga om samtycke som rättslig grund för ingrepp i de grundläggande fri- och rättigheterna kan samtycke inte utgöra grund för behandlingen. Nationell lagstiftning ska dessutom innehålla bestämmelser om lämpliga och särskilda åtgärder för att säkerställa den registrerades grundläggande rättigheter och intressen. Det föreslås i momentet att det för behandling av personuppgifter som antecknats i intyget dessutom ska krävas att kunden eller deltagaren i verksamheten informeras samt att personuppgifterna endast behandlas för kontroll av huruvida kraven enligt denna lag uppfylls. Dessutom ska det informeras om att uppgifter i intyget enligt det föreslagna 3 mom. inte får registreras, lagras eller behandlas i något annat syfte. Dessutom bör behandlingen av personuppgifterna tekniskt genomföras så, att det i ett läsprogram som Institutet för hälsa och välfärd har godkänt endast är möjligt att se personens namn och om intyget är giltigt, vilket antecknats i intygets QR-kod. Det är motiverat att namnet visas i läsprogrammet för att det i praktiken ska finnas tillräckliga förutsättningar att kontrollera identiteten på det sätt som föreslås i 2 mom. För att förhindra möjligheten till missbruk är det nödvändigt att personens namn visas. Om det av tekniska skäl inte är möjligt att granska intyget, är det ändå möjligt att manuellt granska att ett intyg finns. De kunder och deltagare i verksamhet som visar upp intyg bör informeras och anvisas att vika pappersintyg eller annars täcka över intyget så att endast den första sidan syns, där inga andra personuppgifter än intygets och personens namn, födelsetid, QR-koden och intygets signum framgår. Verksamhetsutövare, deras anställda och de som sköter uppgifter för dem omfattas av tystnadsplikten enligt 35 § i dataskyddslagen.

Verksamhetsutövare, deras anställda och de som sköter uppgifter för dem, som har rätt att kräva att kunder och deltagare i verksamhet visar upp EU:s digitala covidintyg, har också rätt att kontrollera identiteten hos kunder och deltagare i verksamheten. Identiteten kan kontrolleras med identitetsbevis eller pass eller på något annat tillförlitligt sätt, såsom till exempel genom att en förmyndare muntligt intygar en minderårigs identitet. Också ett FPA-kort eller studerandekort försett med fotografi kan utgöra tillförlitlig utredning över identiteten.

I 3 mom. föreskrivs det att uppgifter i intyget inte med stöd av denna lag får registreras, lagras eller behandlas i något annat syfte. På andra ställen i motiveringen hänvisas det till att verksamhetsutövaren på egen risk och i övrigt baserat på annan lagstiftning eller rättsordningen i övrigt inom ramen för tillåtet kundurval också får kräva andra covidintyg. Då blir det också nödvändigt att behandla personuppgifter, och det bör finnas en rättslig grund enligt EU:s allmänna dataskyddsförordning. Behandlingsförbudet enligt lagen om smittsamma sjukdomar utsträcks inte till sådan behandling som baseras på någon annan rättslig grund, men verksamhetsutövare, leverantörer av läsprogram eller andra instanser får alltså inte lagra eller behandla uppgifter som behandlas med stöd av 58 j § för andra ändamål.

RP 131/2021 rd

59 a §. Tillsyn. I 59 a § 1 mom. i lagen om smittsamma sjukdomar föreslås ett tillägg om tillsynen över den nationella tillämpningen av EU:s digitala covidintyg. Enligt tillägget ska regionförvaltningsverket och kommunen övervaka om 58 i § iakttas i verksamheten, om verksamhetsutövaren har tagit i bruk möjligheten att kräva att kunder och deltagare visar upp covidintyget, och om det faktiskt krävs att covidintyg visas upp för tillträde till tjänsten eller utrymmet. På en verksamhetsutövare som inte kräver covidintyg av sina kunder tillämpas det beslut som regionförvaltningsverket eller kommunen fattar med stöd av 58 eller 58 d § i lagen om smittsamma sjukdomar.

Redan enligt de gällande bestämmelserna är regionförvaltningsverket och kommunen skyldiga att övervaka att 58 a, 58 d och 58 g § iakttas. Genom det föreslagna tillägget utvidgas inte regionförvaltningsverkets och kommunens tillsynsuppgift, eftersom skyldigheten att visa upp intyg föreslås vara ett alternativ till att iakttas regionförvaltningsverkets eller kommunens beslut om restriktioner. I samband med tillsynen över besluten om restriktioner kan regionförvaltningsverket och kommunen utreda om en verksamhetsutövare iakttar ett beslut eller tillämpar kravet på att visa upp covidintyg. Tillsynens innehåll bestäms enligt vilket förfarande verksamhetsutövaren tillämpar.

Det har framförts att det bör föreskrivas om plikt för verksamhetsutövare att anmäla om de avser att införa krav på att visa upp covidintyg som alternativ till regionförvaltningsverkets eller kommunens beslut. Dock behöver det inte föreskrivas om någon sådan anmälningsplikt, eftersom regionförvaltningsverket och kommunen kan utreda frågan i samband med tillsynen över besluten. En särskild anmälningsplikt innebär i praktiken att regionförvaltningsverken och kommunerna också ska handlägga de anmälningarna i enlighet med förvaltningslagen och på något sätt föra bok eller register över alla de ställen där krav på att visa upp covidintyg tillämpas. Det innebär merarbete och resursbehov för regionförvaltningsverket och kommunerna, och ett sådant förfarande bedöms inte faktiskt göra tillsynen bättre eller effektivare utan snarare upptar det resurser från den egentliga tillsynen.

59 c §. Förelägganden och tvångsmedel. I 59 c § 2 mom. i lagen om smittsamma sjukdomar föreslås ett tillägg enligt vilket regionförvaltningsverket och kommunen får meddela ett föreläggande om avhjälpande av brister eller missförhållanden också om en verksamhetsutövare inte har iakttagit ett beslut som fattats med stöd av 58, 58 d eller 58 g § och trots det inte heller har krävt att kunder och deltagare visar upp EU:s digitala covidintyg som avses i 58 i § vid den offentliga tillställningen eller utrymmet för att få tillträde.

59 e §. Rätt att få information. I 59 e § i lagen om smittsamma sjukdomar om rätt att få information föreslås ett tillägg enligt vilket regionförvaltningsverket och kommunen trots sekretessbestämmelserna har rätt att få de upplysningar som är nödvändiga för tillsynen av en sådan verksamhetsutövare som kräver att kunder och deltagare ska visa upp EU:s digitala covidintyg som avses i 58 i §. Upplysningarna ska lämnas utan dröjsmål och avgiftsfritt.

79 §. Statens deltagande i särskilda kostnader. Det föreslås att till paragrafen fogas ett temporärt 3 mom., enligt vilket staten svarar för den merkostnad 16 a, 16 b, 16 d och 16 e § medför för kommuner och samkommuner.

För att trygga den kommunala självstyrelsen iakttas i Finland den så kallade finansieringsprincipen, enligt vilken staten tryggar tillräckliga resurser för kommunen när den anförtror dem uppgifter. Regeringen har förbundit sig till att ersätta kommunernas och samkommunernas direkta kostnader för covid-19-epidemin så länge sjukdomsläget och genomförandet av hybridstrategin kräver det. För att stärka den statliga finansieringen föreslås ett nytt 3 mom. i 79 §. Att statens kostnadsansvar skrivs in i lagen stärker genomförandet av finansieringsprincipen. Som

RP 131/2021 rd

helhet är dock ersättningen för de direkta kostnaderna för covid-19-epidemin enligt regeringens förbindelse mer omfattande än enbart ersättning för kostnaderna för de nya uppgifter kommunerna anförtros genom lag. Den föreslagna skyldigheten fullgörs genom två olika statsunderstödshelheter, och samtidigt ersätts också kommunernas kostnader i vidare bemärkelse. I statsbudgeten för 2021 har ett anslag på 1 615 000 000 euro reserverats (33.60.38, Statsunderstöd för den offentliga social- och hälsovårdens covid-19-kostnader, reservationsanslag 2 år) Inom momentet reserveras ett särskilt belopp för ersättning för kostnader för covid-19-testning och covid-19-spårning, och ett annat belopp för ersättning för direkta covid-19-kostnader. Dessutom innehåller momentet anslag för kostnader i anslutning till testningsteknologi samt för kostnader som orsakas av att covid-19-hälsosäkerheten vid gränsövergångsställena stärks. Avsikten är att med medel från momentet täcka såväl kommunernas merkostnad till följd av förändringarna i lagen om smittsamma sjukdomar som övriga kostnadsökningar som skötseln av epidemin medför.

Social- och hälsovårdsministeriet bereder för närvarande i samarbete med finansministeriet en förordning som ska utfärdas med stöd av statsunderstödslagen, enligt vilken understöd kommer att beviljas för den offentliga social- och hälsovårdens covid-19-kostnader. Understödens syfte är att täcka i synnerhet kostnader för testning, spårning, vaccinering och sjukhusvård i samband med sjukdomen covid-19. Genom understöden täcks också andra direkta social- och hälsovårdskostnader för skötseln av epidemin. Vid beredningen av förordningen har utgångspunkten varit att understöden enligt förordningen i huvudsak ska baseras på en kalkylmässig ersättningsmodell. En särskild statsunderstödshelhet har inrättats för de kommuner och samkommuner som har ett gränsövergångsställe inom sitt område och som orsakas kostnader för uppgifter för upprätthållande av hälsosäkerheten vid gränserna. För hälsosäkerheten vid gränserna har redan ca 26 miljoner euro i understöd beviljats, och avsikten är att en ny ansökningsomgång för understöd ska öppnas under senhösten 2021. Understöden enligt understödshelheten för hälsosäkerhet vid gränserna utbetalas enligt förverkligade kostnader. Också kostnaderna för covid-19-tester vid gränsövergångar ska täckas ur denna helhet. I understöden kan också kostnader för specialarrangemang för testning vid gränserna beaktas, såsom till exempel kostnader för baracker och andra utrymmen som ordnats för testningen. Staten har beviljat Helsingfors och Nylands sjukvårdsdistrikt ett statsunderstöd på 199 miljoner euro för att utvidga testningsverksamheten i synnerhet för testning vid gränsövergångar. En del av kostnaderna för testning vid gränsövergångar täcks ur detta statsunderstöd. Den testning som görs tidigast 72 timmar efter inresan ersätts inom ramen för den understödshelhet som baseras på den förordning som nämns ovan och som är under beredning. I praktiken motsvarar testningen efter inresan i allt väsentligt sedvanlig testning av befolkningen, och testerna kan åtminstone inte till alla delar särskiljas från annan testningsverksamhet. Därför är det motiverat att ersätta kostnaderna för testning som sker minst 72 timmar efter inresan inom ramen för den omfattande understödshelhet som riktas till alla kommuner.

87 a §. Underlåtenhet att delta i covid-19-test. Den föreslagna bestämmelsen motsvarar ordalydelsen i den temporära bestämmelse som är i kraft till den 15 oktober 2021. För specialmotivering hänvisas till kapitel 8 Specialmotivering i regeringens proposition (RP 105/2021 rd) med förslag till lag 701/2021 om temporär ändring av lagen om smittsamma sjukdomar. Bestämmelsen ändrades utifrån utskottsbehandlingen i social- och hälsovårdsutskottet, och till den delen hänvisas för specialmotivering ytterligare till social- och hälsovårdsutskottets betänkande (ShUB 18/2021 rd).

89 §. Handräckning. Det föreslås att 2 mom. ändras. Det föreslås att också Tullen anges som handräckningsmyndighet i bestämmelsen. Tullen bör ha rätt att vid handräckningsuppdrag enligt 89 § behandla nödvändiga hälsouppgifter på samma sätt som Gränsbevakningsväsendet. Med stöd av 13 § i lagen om behandling av personuppgifter inom Tullen (659/2019) får Tullen

RP 131/2021 rd

också behandla personuppgifter bland annat för gränskontrolluppgifter och utförande av handräkningsuppdrag. Med stöd av 6 § 14 punkten i lagen om behandling av personuppgifter inom Tullen får Tullen behandla uppgifterna i ett resedokument samt övrig information som gäller inresa och passerande av gräns. För tydlighetens skull finns det dock skäl att i 89 § 2 mom., liksom i fråga om Gränsbevakningsväsendet, precisera att också Tullen vid utförandet av handräkningsuppdrag enligt lagen om smittsamma sjukdomar har rätt att behandla nödvändiga personuppgifter (ShUB 6/2021 rd).

Tullens befogenhet att kontrollera hälsointyg baseras på Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/399 (kodex om Schengen gränserna). Tullen är den nationella Tullen är en del av den europeiska gräns- och kustbevakningens nationella struktur som nationell gränskontrollmyndighet vid skötseln av denna uppgift (FvUB 22/2020 rd). Det föreskrivs om Tullens uppgifter vid gränskontroll i 31 § i tullagen (2016/304). Enligt den bestämmelse har en tullman rätt att genomföra in- och utresekontroller med de befogenheter som föreskrivs för en gränsbevakningsman i 28, 28 a, 36 och 38 § i gränsbevakningslagen. I 28 § 1 mom. 4 punkten i gränsbevakningslagen föreskrivs det om befogenheten att vidta de åtgärder enligt artikel 8.3 i kodexen om Schengen gränserna som en noggrann kontroll ska omfatta när det gäller tredjelandsmedborgare. I artikel 8.3 a) underled vi) föreskrivs det om skyldigheten att verifiera att personen, hans eller hennes transportmedel och de föremål som han eller hon medför inte äventyrar folkhälsan. I detta sammanhang är det också möjligt att kontrollera hälsointyg. Liksom Gränsbevakningsväsendet har också Tullen enligt den substanslagstiftning som berör den befogenhet att kontrollera hälsointyg.

Tullen är den enda myndighet som stadigvarande verkar såväl vid EU:s som vid Schengenområdet inre gränser. Tullens huvuduppgift vid de inre gränserna berör kontroll av gods och passagerare som passerar Finlands gränser. Tullens handräkning har flera gånger begärts för hälso säkerhetsuppgifter vid gränserna enligt lagen om smittsamma sjukdomar. Det har betraktats som ett klart missförhållande att Tullen inte har haft befogenhet att ge handräkning för kontroll av hälsointyg.

Tullens handräkning vid kontrollen av hälsointyg kan innefatta kontroll av personuppgifter inom de ramar dataskyddslagstiftningen tillåter. Tullen får endast använda personuppgifterna för handräkningsuppdragets syften. Personuppgifter som fås vid kontrollen av hälsointyg får till exempel inte användas för tulltillsyn eller förundersökning eller för något annat syfte som berör laglighetsövervakning.

89 a §. *Handräkning i samband med åtgärder som gäller covid-19.* Det föreslås att formuleringen om Tullen stryks i 1 mom. och flyttas till 2 mom. Till den delen föreslås bestämmelsen överensstämma med bestämmelsen om Gränsbevakningsväsendets handräkning. Det föreslås att det föreskrivs i 89 § 2 mom. om Tullens rätt att ge handräkning för att stoppa fordon och reglera trafiken. Det föreslås att det föreskrivs i 89 a § 2 mom. om Tullens rätt att ge handräkning för att säkerställa att förbudet att lämna platsen enligt 16 a § 4 mom. och 16 b § 3 mom. iakttas.

Till övriga delar motsvarar den föreslagna bestämmelsen ordalydelsen i den temporära bestämmelse som är i kraft till den 15 oktober 2021. För specialmotivering hänvisas till kapitel 8 Specialmotivering i regeringens proposition (RP 105/2021 rd) med förslag till lag 701/2021 om temporär ändring av lagen om smittsamma sjukdomar. Bestämmelsen ändrades utifrån utskottsbehandlingen i social- och hälsovårdsutskottet, och till den delen hänvisas för specialmotivering ytterligare till social- och hälsovårdsutskottets betänkande (ShUB 18/2021 rd).

9 Bestämmelser på lägre nivå än lag

I 16 c § 2 mom. i lagen om smittsamma sjukdomar föreslås ingå ett bemyndigande att utfärda förordning. Med stöd av den bestämmelsen utfärdas en förordning av statsrådet i vilken det föreskrivs om de länder och områden där de som vistats i de 14 dygn som föregår ankomsten till Finland inte omfattas av skyldigheten att uppvisa intyg och delta i covid-19-test. Det är fråga om de länder och områden där covid-19-incidensen eller utbredningen av en virusvariant inte medför någon särskild risk för spridning av epidemin.

10 Ikraftträdande

Avsikten är att bestämmelserna i lagen om nationell tillämpning av EU:s digitala covidintyg ska träda i kraft så snart som möjligt, och bestämmelserna om förutsättningar för inresa i landet samt Tullen den 16 oktober 2021. De temporära bestämmelserna om inresa och covidintyg är avsedda att vara i kraft till den 31 december 2021.

Under hösten och vintern 2021–2022 kan förekomsten av coronavirussmitta ännu vara rätt så riklig, med eventuella variationer regionalt och enligt vaccinationsgrad. Under vintern kan flera mindre lokala epidemivågor förekomma, och inte heller omfattande epidemier kan uteslutas. När nya muterade covid-19-virusstammar uppkommer och sprids globalt, uppkommer en ny risk för att epidemin ska trappas upp.

På riksnivå avtar epidemin i Finland, vilket ger förutsättningar för att öppna upp samhället. Globalt kan smittläget dock fortfarande förändras snabbt. I världen i stort är vaccinationsgraden inte ännu lika hög som i Finland, vilket bidrar till en verklig risk för att nya virusmutationer ska utvecklas. Epidemiläget i världen bör beaktas vid nationella beslut, eftersom det kan bli svårt att hantera den inhemska epidemin i en situation utan gränssäkerhetsåtgärder.

Enligt nuvarande kunskap ger covid-19-vaccinationer i huvudsak gott skydd också mot muterade virusstammar. Höjningen av vaccinationsgraden hos befolkningen skyddar hälsan och hälso- och sjukvårdens kapacitet. Dock är det möjligt att viruset framöver muteras så att effekten avtar hos de vacciner som nu används. Tills vidare är det inte heller känt om en första vaccinationsserie är tillräcklig för att skydda alla befolkningsgrupper, eller om boostervaccin kommer att behövas för att upprätthålla skyddet. För att bekämpa covid-19-epidemin, och i synnerhet spridningen av nya muterade virusvarianter, bör strävan fortsättningsvis vara att bekämpa smitta så effektivt som möjligt, i tillräckligt god tid och tillräckligt snabbt.

Med tanke på epidemiläget och vaccinationsgraden hos befolkningen, såväl i Finland som i resenärers avgångsländer, är det ändamålsenligt att giltighetstiden för de temporära bestämmelserna om hälsosäkerhet vid inresa förlängs till utgången av 2021. THL bedömer att Finlands befolkning i hög utsträckning kommer att ha fått två vaccindoser i oktober 2021. Inom EU/EES-området avancerar vaccinationerna så att 70 % vaccinationsgrad bedöms uppnås före utgången av oktober, och då börjar befolkningsskyddet av vaccinationerna i betydande grad inverka på epidemiförloppet. Eftersom effekten av den höga vaccinationsgraden på epidemins utveckling inte ännu är känd i detalj och vaccinationernas effekt ännu i hög grad är osäker till exempel i fråga om skyddets varaktighet och effekten mot muterade virusstammar, är det motiverat att förlänga giltighetstiden för hälsosäkerhetskraven för inresande till Finland till den 31 december 2021. Genom krav på förhandsintyg och testning av inresande kan spridningen av smitta av utländskt ursprung i Finland effektivt förhindras, och därmed kan befolkningens hälsa och hälso- och sjukvårdens kapacitet skyddas.

RP 131/2021 rd

Det föreslås att bestämmelserna om nationell tillämpning av EU:s digitala covidintyg ska vara i kraft till den 31 december 2021. Den nationella tillämpningen av covidintyget föreslås baseras på frivillighet: en verksamhetsutövare får kräva att kunder och deltagare visar upp covidintyg som ett alternativ till de restriktioner enligt 58, 58 a eller 58 d § som är i kraft på området. Alternativt kan verksamhetsutövaren också iaktta de restriktioner som är i kraft på området. Eftersom bestämmelserna om nationell tillämpning av covidintyget är ett alternativ till restriktioner enligt 58 § eller de temporära 58 a och 58 d § i lagen om smittsamma sjukdomar, föreslås det att giltighetstiden ska densamma som för 58 a och 58 d §. Det är motiverat att åter ta ställning till en förlängning av giltighetstiden för bestämmelserna om nationell tillämpning av covidintyget i slutet av året, när det är möjligt att utifrån en uppdaterad epidemiologisk lägesbild också bedöma behovet att förlänga giltighetstiden för andra temporära bestämmelser. Samtidigt är det möjligt att bedöma om den nationella tillämpningen av covidintyget i varje ändelse bör fortsätta som ett alternativ till restriktioner för offentliga tillställningar enligt 58 §.

11 Verkställighet och uppföljning

De hälsovårdsmyndigheter som verkställer de föreslagna 16 a–16 g § i lagen om smittsamma sjukdomar är de kommunala organ som ansvarar för bekämpning av smittsamma sjukdomar, de läkare vid samkommuner och kommuner som ansvarar för smittsamma sjukdomar och andra personer i de organisationernas tjänst. Polisen, Gränsbevakningsväsendet och Tullen anvisas handräckningsuppgifter. Det föreskrivs också om handräckning i den gällande 89 §.

Regionförvaltningsverken och de kommunala organ som ansvarar för smittsamma sjukdomar ska verkställa de föreslagna 58 i-58 j § samt 59 a, 59 c och 59 e § i lagen om smittsamma sjukdomar.

Ett verkställighetsprojekt som leds av Institutet för hälsa och välfärd under social- och hälsoministeriets styrning verkställer de nödvändiga ändringarna i datasystem. FPA, Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata och programföretagen sköter de tekniska förberedelserna.

Genomförandet och etableringen av de ändringar som föreslås i propositionen följs upp på regional nivå. Verkställigheten av lagen och dess konsekvenser för olika samhällsområden följs dessutom upp på statsrådets nivå inom ramen för det pågående arbetet med att öppna upp samhället i så stor utsträckning som möjligt, dock så att spridningen av covid-19-epidemin samtidigt förhindras.

12 Förhållande till andra propositioner

12.1 Samband med andra propositioner

Den 5 september 2021 gav regeringen en proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av 58 d § i lagen om smittsamma sjukdomar (RP 118/2021 rd). I den propositionen föreslås det att en temporär paragraf om förutsättningar för användningen av utrymmen avsedda för kunder och deltagare för att förhindra spridning av covid-19-epidemin ändras. I paragrafen stryks den noggranna definitionen av närkontakt samt incidenstalet som tillämpningskriterium. Dessutom föreslås det att tillämpningskriteriet i fråga om smittkluster preciseras så att ett beslut enligt paragrafen förutsätter att det inom området har konstaterats sådana betydande smittkluster som medför betydande risk för omfattande spridning av nya smittor i området. Ärendet är under behandling i riksdagen.

12.2 Förhållande till budgetpropositionen

Propositionen, som berör den nationella tillämpningen av EU:s digitala covidintyg, har samband med den fjärde tilläggsbudgetpropositionen för 2021. Kostnaden för systemutveckling och kommunikation i direkt samband därmed uppskattas till ca 580 000 euro, som anvisas för ett projekt som THL leder och sedan fördelas till de aktörer som utvecklar applikationen, till FPA för att förbättra den information som används för intyget samt för THL:s eget definitionsarbete.

Propositionen om nationell tillämpning av covidintyget bedöms få konsekvenser för myndigheternas uppgifter, men till följd av tidsramen för beredningen av propositionen har det inte varit möjligt att beakta dem i budgetpropositionen för 2021. Det är möjligt att återkomma till behov av anslag för myndigheternas uppgifter enligt propositionen i samband med behandlingen av tilläggsbudgeten för 2021. I tilläggsbudgeterna för 2020 och budgeten för 2021 har redan beaktats anslagsökningar till följd av covid-19-epidemin bland annat för Institutet för hälsa och välfärd, regionförvaltningsverken och kommunerna. I samband med tilläggsbudgetpropositionerna för nästa år är det viktigt att utöver för de ämbetsverk som nämns ovan också bedöma behoven av tilläggsanslag för de myndigheter som nämns ovan.

13 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

16 a–16 g § i lagen om smittsamma sjukdomar, för vilka giltighetstiden föreslås förlängas till den 31 december 2021, har stiftats med grundlagsutskottets medverkan (GrUU 26/2021 rd). De bestämmelsernas förhållande till grundlagen beskrivs närmare i regeringens proposition RP 105/2021 rd med förslag till lag om ändring av lagen om smittsamma sjukdomar. I de föreslagna bestämmelserna ingår dock också sådana nya bestämmelser vilkas förhållande till grundlagen bör bedömas närmare.

Den föreslagna lagstiftningens syfte är att skydda befolkningen, att förhindra spridningen av den allmänfarliga sjukdomen covid-19 i Finland, dock så att det fortsättningsvis är möjligt att resa till Finland och att ordna olika slags offentliga tillställningar och kundtillställningar på ett hälsosäkert sätt också i ett läge när covid-19-epidemiläget försämras regionalt och det är nödvändigt att införa restriktioner enligt lagen om smittsamma sjukdomar. Syftet är att det allmänna på det sätt som förutsätts i 22 § i grundlagen ska trygga vars och ens rätt till liv enligt 7 § 1 mom. i grundlagen och till oundgänglig försörjning enligt 19 § 1 mom. i grundlagen samt det allmännas skyldighet enligt 19 § 3 mom. i grundlagen att tillförsäkra var och en tillräckliga hälso- och sjukvårdstjänster samt främja befolkningens hälsa.

Det är dock motiverat att bedöma och granska de bestämmelser som nu föreslås i synnerhet med avseende på jämlikheten enligt 6 §, rätten till liv och personlig integritet enligt 7 §, rörelsefriheten enligt 9 §, skyddet för privatlivet enligt 10 §, egendomsskyddet enligt 15 §, de kulturella rättigheterna enligt 16 §, rätten till arbete och näringsfriheten enligt 18 § samt det allmännas skyldighet att tillförsäkra var och en tillräckliga hälso- och sjukvårdstjänster och främja befolkningens hälsa enligt 19 § 3 mom. i grundlagen. Vidare behöver bestämmelserna också granskas med avseende på de språkliga rättigheterna enligt 17 § i, samernas rättigheter enligt 17 § 2 mom., rättsskyddet enligt 21 § och myndigheternas skyldighet att se till att de grundläggande fri- och rättigheterna tillgodoses enligt 22 § i grundlagen.

Syftet med bestämmelserna om hälsosäkerhet vid gränserna är också att minska spridningen av covid-19-smitta i trafiken över Finlands gränser. Genom bestämmelserna tryggas också rätten till liv och hälsa samt tillräckliga social- och hälsovårdstjänster. Men undantag för små ändringar motsvarar de föreslagna bestämmelserna lag 701/2021. Det är känt att vaccinering och

RP 131/2021 rd

testning för sjukdomen covid-19 samt genomgången sjukdom effektivt minskar covid-19-smitan samt risken för allvarlig sjukdom. Genom krav på förhandsintyg och testning av inresande till Finland kan spridningen av smitta av utländskt ursprung i Finland effektivt förhindras, och därmed kan befolkningens hälsa och hälso- och sjukvårdens kapacitet skyddas.

Trots att vaccinationsgraden hos Finlands befolkning förväntas nå en hög nivå under hösten 2021 är det nödvändigt att förlänga kravet på förhandsintyg och testningen för inresande till Finland till den 31 december 2021 för att förhindra spridning av covid-19-smitta av utländskt ursprung och skydda befolkningens hälsa. Eftersom effekten av den höga vaccinationsgraden på epidemins utveckling inte ännu är känd i detalj och vaccinationernas effekt ännu i hög grad är osäker till exempel i fråga om skyddets varaktighet och effekten mot muterade virusstammar, är det motiverat att förlänga giltighetstiden för hälsosäkerhetskraven för inresande till Finland till den 31 december 2021. Å andra sidan kan också risken för att nya oroande virusstammar sprids bekämpas genom hälsosäkerhetsbestämmelserna, och nya virusstammar kan upptäckas i tid.

Covid-19-smitta sprids i nuläget bland ovaccinerade - den gruppen omfattar också garn under 12 år, som inte ännu haft möjlighet att få vaccin. Att förlänga giltighetstiden för bestämmelserna i lagen om smittsamma sjukdomar om hälsosäkerhet vid inresa är nödvändigt i synnerhet för att skydda ovaccinerade personers liv och hälsa.

Kommunerna ansvarar för rådgivning till resenärer som anländer till Finland, kontroll och testning av intyg över sjukdomen covid-19 samt hälsosäkerhetsverksamheten vid gränserna. Verksamheten förutsätter såväl investeringar i utrymmen och utrustning som personalresurser. Den största utmaningen är tillgången till hälso- och sjukvårdspersonal för uppgiften, också om andra yrkespersoner, handräckning och olika digitala verktyg utnyttjas optimalt. Om hälso- och sjukvårdspersonal anvisas för hälsosäkerhetsåtgärder vid gränserna, försämras tillgången till personal på annat håll inom hälso- och sjukvården vilket kan leda till att vårdskulden ökar och till mer långvariga negativa effekter för välmåendet och hälsan. Covid-19-testningen för resenärer upptar också begränsad nationella testningskapacitet. Som helhet betraktad bedöms nyttan av de föreslagna bestämmelserna om hälsosäkerhet vid inresa dock vara större än de negativa följderna.

I denna proposition föreslås det att det föreskrivs om möjligheten för vissa verksamhetsutövare att införa en mekanism för att säkerställa hälsosäkerheten som utgör ett alternativ till restriktionerna enligt förordning av statsrådet för förplägnadsverksamhet eller enligt kommunens eller regionförvaltningsverkets beslut. Verksamhetsutövaren får kräva att kunder och deltagare visar upp EU:s digitala covidintyg för tillträde till ett evenemang eller utrymme, om en restriktion som berör evenemanget eller utrymmet annars gäller inom området. De som utövar förplägnadsrörelse ska också få kräva att kunderna visar upp EU:s digitala covidintyg innan de får tillträde till restaurangen, om restriktioner enligt en förordning av statsrådet annars är i kraft. Den föreslagna bestämmelsens syfte är att fortsättningsvis förhindra smittspridning, dock så att ett successivt, hälsosäkert öppnande av samhället möjliggörs och så att verksamhetsutövare som redan länge varit föremål för restriktioner får utöva sin näring. Samtidigt möjliggörs också rätten till arbete för anställda hos verksamhetsutövare som redan länge varit föremål för restriktioner.

Under covid-19-epidemin har näringsfriheten enligt 18 § i grundlagen varit föremål för kraftiga restriktioner och undantag från de grundläggande fri- och rättigheterna enligt 23 § i grundlagen. Restriktionerna i verksamheten har medfört betydande inkomstbortfall, i synnerhet för kultur- och evenemangsbranschen och restaurangbranschen. Dessutom har restriktionerna också inverkat på sådana branscher som inte direkt berörs av restriktionerna, men som har drabbats av

följdeckter av restriktionerna. I kapitel 2 Nuläge och utvärdering av nuläget beskrivs den finansiella ställningen för de företag som berörs av restriktionerna. Syftet med restriktionerna och undantagen från de grundläggande fri- och rättigheterna är att skydda befolkningens hälsa och att upprätthålla hälso- och sjukvårdssystemets kapacitet under epidemin. Restriktionernas statsförfattningsrättsliga syfte är att det allmänna på det sätt som förutsätts i 22 § i grundlagen ska trygga vars och ens rätt till liv enligt 7 § 1 mom. i grundlagen och till oundgänglig försörjning enligt 19 § 1 mom. i grundlagen samt det allmänna skyldighet enligt 19 § 3 mom. i grundlagen att tillförsäkra var och en tillräckliga hälso- och sjukvårdstjänster samt främja befolkningens hälsa. De temporära ändringarna i lagen om smittsamma sjukdomar och lagen om inkvarterings- och förplägnadsverksamhet har stiftats med grundlagsutskottets medverkan.

Syftet med tillämpningen av EU:s digitala covidintyg är att lindra restriktionernas effekter på de grundläggande fri- och rättigheterna så att möjligheterna att bedriva näring återställs närmare normalläget och de grundläggande fri- och rättigheterna kan fullgöras så fullvärdigt som möjligt. Den temporära möjligheten att tillämpa intyget föreslås vara en övergångsfas vid övergången till ett fullvärdigt öppnande av samhället och upphävande av de temporära begränsningarna i de grundläggande fri- och rättigheterna. Införandet av intyget bör också bedömas ur medborgarnas perspektiv. Möjligheten att ordna offentliga tillställningar och höja användningsgraden för kundutrymmen stärker individens möjligheter att utnyttja tjänster och delta i offentliga tillställningar i ett läge när det inte annars vore möjligt.

Den föreslagna möjligheten att tillämpa covidintyg inverkar inte på myndigheternas prövning av huruvida regionalt riktade restriktioner är nödvändiga och proportionella. Vid myndigheternas beslutsprövning ska ingen vikt läggas vid att aktörer om de så önskar har möjlighet att kräva covidintyg. Det bör beaktas att kravet på att visa upp covidintyg också är en restriktion jämfört med ett läge när inga restriktioner är i kraft. Därför får det krävas att covidintyg visas upp endast när det till följd av det regionala epidemiläget är nödvändigt och proportionellt att begränsa verksamheten.

Det är dock motiverat att bedöma och granska de bestämmelser som nu föreslås i synnerhet med avseende på jämlikheten enligt 6 §, rätten till liv och personlig integritet enligt 7 §, skyddet för privatlivet enligt 10 §, egendomsskyddet enligt 15 §, de kulturella rättigheterna enligt 16 §, rätten till arbete och näringsfriheten enligt 18 § samt det allmänna skyldighet att tillförsäkra var och en tillräckliga hälso- och sjukvårdstjänster och främja befolkningens hälsa enligt 19 § 3 mom. i grundlagen. Vidare behöver bestämmelserna också granskas med avseende på myndigheternas skyldighet att se till att de grundläggande fri- och rättigheterna tillgodoses enligt 22 § i grundlagen.

Grundlagsutskottet har flera gånger i sin praxis betonat att upprätthållande av funktionsförmågan hos hälso- och sjukvårdssystemet under pandemin är en synnerligen vägande grund med tanke på de grundläggande fri- och rättigheterna. Denna grund har samband med det allmänna skyldighet enligt 7 § 1 mom. i grundlagen att trygga vars och ens rätt till liv och att även under en pandemi tillförsäkra var och en tillräckliga hälsovårds- och sjukvårdstjänster samt främja befolkningens hälsa (19 § 3 mom. i grundlagen), och som berättigar exceptionellt långtgående myndighetsåtgärder också om de innebär ingrepp i de grundläggande fri- och rättigheterna (GrUB 2/2020 rd s. 5, GrUB 3/2020 rd, s. 3, GrUB 7/2020 rd, s. 3, och GrUB 9/2020 rd, s. 4). Det finns därmed tydligt godtagbara grunder för regleringen (GrUU 44/2020 rd, s. 3).

När epidemiläget förändras, i synnerhet med beaktande av vaccinationsgraden och dess effekt på spridningen av och allvarlighetsgraden hos sjukdomen covid-19, är såväl lagstiftaren som de beslutande myndigheterna tvungna att väga de grundläggande fri- och rättigheterna och sträva

RP 131/2021 rd

till ett sådant rättsläge att kan genomföras så fullvärdigt som möjligt. De föreslagna bestämmelsernas syfte är att förhindra att sjukdomen covid-19 sprids, men samtidigt erbjuda ett alternativ till vissa restriktioner enligt lagen om smittsamma sjukdomar för att utöver de syften som har samband med 7 § 1 mom. eller 19 § 3 mom. i grundlagen syftar till att de olika delarna av systemet med grundläggande fri- och rättigheter ska genomföras så fullvärdigt som möjligt och till att i synnerhet trygga möjligheten för de branscher som drabbats hårdast av coronarestriktionerna att utöva sin näring i ett förändrat epidemiläge.

De föreslagna bestämmelserna innebär dock ingrepp i synnerhet i jämlikheten och skyddet för personuppgifter, eftersom bestämmelserna gör det möjligt att i avgränsade situationer kräva covidintyg som innehåller personuppgifter, och försätter personer i olika ställning enligt lag utifrån hälsotillstånd. Därför bör de föreslagna bestämmelserna bedömas utifrån de allmänna villkoren för begränsning av de grundläggande fri- och rättigheterna (GrUU 14/2020 rd, GrUU 32/2020 rd).

Kravet på bestämmelser i lag och rättsskyddsgarantiernas tillräcklighet

I den föreslagna lagen föreskrivs det om skyldigheternas och restriktionernas innehåll. Skyldigheternas och restriktionernas sakliga och tidsmässiga proportionalitet baseras på en epidemiologisk och medicinsk bedömning av förloppet för sjukdomen covid-19 under 2021, på ökande vaccinationsgrad hos befolkningen såväl i Finland som i andra länder samt på oron och osäkerheten om huruvida virusmutationer försnabbar sjukdomsförloppet.

Dock är det sakligt och tidsmässigt proportionellt att förlänga giltighetstiden för bestämmelserna om skyldigheten att visa upp intyg samt om ett covid-19-test som ska tas vid inresa eller omedelbart, inom 24 timmar efter inresan, eftersom eventuell smitta av utländskt ursprung, redan kända virusmutationer samt okontrollerad spridning av eventuella nya virusmutationer till och inom Finland trots den högre nationella vaccinationsgraden fortfarande behöver förhindras. Ännu i oktober 2021 kan det förekomma stora skillnader i vaccinationsgrad mellan länderna, och därför kan skyldigheten att visa upp intyg enligt 16 a § eller skyldigheten att delta i covid-19-test vid ankomst till Finland enligt 16 b § trots den stigande nationella vaccinationsgraden effektivt förhindra att eventuell covid-19-smitta orsakad av muterade virusstammar av utländskt ursprung sprids i Finland, skydda hälsan hos dem som ännu är ovaccinerade samt göra att andra restriktioner och begränsningar med långtgående konsekvenser också för annan samhällslig verksamhet än social- och hälsovården inte behöver införas för att förhindra att epidemin trappas upp.

Enligt 121 § i grundlagen utfärdas bestämmelser om uppgifter som åläggs kommunerna genom lag. Bestämmelserna är därmed motiverade med tanke på 121 § 2 mom. i grundlagen. I den ändring som nu föreslås fogas till lagen temporära paragrafen i vilka de uppgifter kommunerna redan har enligt den gällande lagen om smittsamma sjukdomar preciseras. I 6 § i lagen om smittsamma sjukdomar åläggs också kommunerna att vidta omedelbara åtgärder för att förhindra att smittsamma sjukdomar sprids. Enligt 9 § i lagen om smittsamma sjukdomar ska kommunerna på sina områden organisera bekämpningen av smittsamma sjukdomar enligt denna lag som en del av folkhälsoarbetet. De bestämmelser som nu föreslås medför som helhet betraktat ingen ny uppgift för kommunerna, eftersom bekämpning av smittsamma sjukdomar redan hör till kommunernas uppgifter. Trots att de föreslagna bestämmelserna inte medför några egentliga nya uppgifter för kommunerna, utvidgas skyldigheten att fullgöra dem temporärt, och därför finns det skäl att bedöma frågan också i förhållande till 121 § i grundlagen.

RP 131/2021 rd

Enligt den föreslagna 16 a § ska den som anländer till Finland medföra ett intyg, som på begäran ska visas upp för en anställd hos den myndighet som ansvarar för bekämpningen av smittsamma sjukdomar i kommunen eller samkommunen för sjukvårdsdistriktet eller för en person som sköter denna myndighets uppgifter. Det förpliktar kommuner och samkommuner för sjukvårdsdistriktet att kontrollera intyg, trots att det inte direkt föreslås någon egentlig bestämmelse om kontrollskyldighet. När resenärerna medför förhandsintyg minskar å andra sidan kommunernas arbetsbörda för att ordna covid-19-tester, och risken för att covid-19-smitta av utländskt ursprung och eventuella virusmutationer sprids i kommunen minskar. Det kan till exempel bidra till att minska resursbehovet för smittspårning samt kommunens behov av att ta i bruk andra åtgärder enligt lagen om smittsamma sjukdomar.

Enligt den föreslagna 16 b § är kommunen skyldig att ordna nödvändiga covid-19-test för personer som anländer till Finland som inte har ett sådant intyg som avses i 16 a § 1 mom. över att han eller hon har fått en covid-19-vaccinationsserie minst 7 dygn före ankomsten till Finland, över negativt resultat i ett covid-19-test som har utförts på personen högst 72 timmar före ankomsten till Finland eller över att han eller hon har haft laboratorieverifierad covid-19 högst sex månader tidigare. Dessutom är kommunerna skyldiga att ordna ett andra covid-19-test tidigast 72 och senast 120 timmar efter ankomsten till landet för personer som vid ankomsten till Finland inte medfört ett sådant tillförlitligt intyg över en covid-19-vaccinationsserie eller över att ha haft laboratorieverifierad covid-19 som nämns ovan.

Redan i de gällande 14 och 15 § i lagen om smittsamma sjukdomar, samt i samband med dem också i 16 § om obligatorisk hälsokontroll, åläggs kommunerna att ordna hälsokontroll och i samband därmed också att testa för smittsamma sjukdomar i situationer när det är nödvändigt för att förhindra spridning av en smittsam sjukdom. I den ändring som nu föreslås åläggs dock kommunerna på ett striktare sätt än i gällande lagstiftning att trygga hälsosäkerheten vid gränserna och till och med att testa personer som anländer till Finland två gånger utan att kommunen har någon egen provningsrätt i frågan (jfr 14–16 § i lagen om smittsamma sjukdomar, där kommunerna och regionförvaltningsverken ges en viss provningsrätt angående hur och när åtgärderna sker). Också i de bestämmelser som nu föreslås erbjuds dock flexibilitet till exempel i fråga om hur testningen ordnas eftersom testningen inte måste ske direkt vid alla inreseställen, utan kommunerna är skyldiga att göra det möjligt för dem som anländer till Finland utan förhandsintyg att delta i såväl det första som det andra testet på kommunens område. Å andra sidan blir kommunen också skyldig att övervaka att skyldigheten att delta i test iakttas. Den tillsynen kan dock också ses som en del av bekämpningen och spårningen av smittsamma sjukdomar, och därför utgör den ingen helt ny uppgift för kommunerna.

Grundlagsutskottet har i sin vedertagna praxis framhåvt att när kommunerna åläggs uppgifter ska det i enlighet med finansieringsprincipen ses till att kommunerna har faktiska förutsättningar att klara av dem. De förslag till utvidgade uppgifter för kommunerna som beskrivs ovan ökar kommunernas och sjukvårdsdistriktens administrativa börda, men samtidigt bidrar de till att stödja ett effektivt fullgörande av de uppgifter och skyldigheter kommunerna och samkommunerna för sjukvårdsdistriktet redan har enligt lagen om smittsamma sjukdomar. Enligt 9 § i den gällande lagen om smittsamma sjukdomar ska kommunerna på sina områden organisera bekämpningen av smittsamma sjukdomar som en del av folkhälsoarbetet. Bekämpande av smittsamma sjukdomar omfattar förebyggande, tidigt konstaterande och uppföljning av smittsamma sjukdomar, behövliga åtgärder för utredning eller bekämpning av epidemier samt undersökning, vård och medicinsk rehabilitering av den som insjuknat eller misstänks ha insjuknat i en smittsam sjukdom samt bekämpning av vårdrelaterade infektioner. Nödvändiga åtgärder, förhind-

RP 131/2021 rd

randet av smittsamma sjukdomar, tidig diagnos och uppföljning, undersökning och vård av insjuknade eller misstänkt insjuknade förutsätter att eventuella smittkedjor kan brytas effektivt i ett tidigt skede.⁴⁴

I 78 och 79 § i lagen om smittsamma sjukdomar föreskrivs det om ersättning av kostnader. Regeringen har också förbundit sig att under den tid lagen är i kraft ersätta kommunerna och samkommunerna de direkta kostnaderna för de nya uppgifter som berör den nya skyldigheten att ordna covid-19-test. Kostnaderna ersätts via statsbudgeten. Nödvändiga kostnader till skäligt belopp för kostnadseffektivt genomförda åtgärder för fullgörande av åtgärder som beror på covid-19-epidemin ersätts. På så sätt säkerställs det att kommunerna har faktisk möjlighet att klara av de nya skyldigheter som nu föreslås. För tydlighetens skull fogas en bestämmelse om kommunernas kostnader för att säkerställa hälsosäker inresa till 79 §.

I de föreslagna bestämmelserna ingår inga särskilda bestämmelser om ändringssökande, eftersom skyldigheterna är i kraft direkt med stöd av lag utan något särskilt beslutsförfarande och de gäller lika för alla som anländer till Finland.

Grundlagsutskottet har när det bedömt bestämmelserna om myndigheternas befogenheter utgått från att regleringen av myndigheters befogenheter är betydelsefull med tanke på rättsstatsprincipen i grundlagens 2 § 3 mom. (GrUU 51/2006 rd, s. 2). Enligt momentet ska all utövning av offentlig makt bygga på lag och lag noggrant iakttas i all offentlig verksamhet. Utgångspunkten är att all utövning av offentlig makt ska ha en behörighetsgrund som i sista hand återgår på en av riksdagen stiftad lag (RP 1/1998 rd, s. 75/I). Bestämmelserna bör bedömas mot bakgrund av 80 § 1 mom. i grundlagen. Enligt det momentet får förordningar utfärdas med stöd av ett bemyndigande i grundlagen eller i någon annan lag. Genom lag skall dock utfärdas bestämmelser om grunderna för individens rättigheter och skyldigheter samt om frågor som enligt grundlagen i övrigt hör till området för lag (GrUU 11/2016 rd, s. 3).

Bestämmelser i lag berörs av ett allmänt krav på exakthet och noggrannhet (GrUU 10/2016 rd, s. 2). I samband med tidigare förslag till ändring av lagen om smittsamma sjukdomar har grundlagsutskottet fäst särskild vikt vid att bestämmelser som har kopplingar till de grundläggande fri- och rättigheterna och som gäller fysiska personers normala dagliga aktiviteter är klara och tydliga (GrUU 32/2020 rd, s. 2).

Tillämpningen av covidintyg är förknippad med flera betydande konstitutionella aspekter, och därför bör det föreskrivas om den i lag. De bestämmelser som nu föreslås innebär inga begränsningar eller skyldigheter för verksamhetsutövaren, utan ger olika verksamhetsutövare ett alternativ till att iaktta beslut om restriktioner som kommunen eller regionförvaltningsverket fattar. Genom att kräva att kunder och deltagare visar upp EU:s digitala covidintyg blir verksamhetsutövaren också skyldig att granska kundernas och deltagarnas intyg och deras giltighet.

Om verksamhetsutövaren kräver att covidintyg visas upp vid användningen av tjänster, innebär det att verksamhetsutövaren ska förvägra den tillträde till den offentliga tillställningen eller utrymmet som inte visar upp ett intyg över covid-19-vaccin, ett negativt testresultat eller över att redan ha haft sjukdomen enligt de kriterier som anges i dessa bestämmelser. Det innebär ett ingrepp i den jämlika behandlingen av de personerna, liksom också i skyddet för personuppgifter för dem som visar upp covidintyg, och därför ska det enligt 80 § 1 mom., 6 § 1–2 mom. och 10 § 1 mom. i grundlagen föreskrivas om saken genom lag.

⁴⁴ se t.ex. GrUU 41/2002 rd, s. 3, GrUU 29/2009 rd, s. 2 och GrUU 12/2011 rd, s. 2

RP 131/2021 rd

De allmänna förutsättningarna för begränsning av de grundläggande fri- och rättigheterna innefattar också ett krav på exakthet och noga avgränsning i bestämmelserna. I den föreslagna 58 i § avgränsas det på lagnivå i vilka situationer eller för vilka tjänsters del en aktör får kräva covidintyg. På lagnivå specificeras det också särskilt vilka restriktioner enligt myndighetsbeslut eller förordning av statsrådet det får avvika från genom krav på att visa upp covidintyg. Att kräva covidintyg ger alltså inte rätt att helt avvika från de beslut som meddelas med stöd av de bestämmelser som nämns ovan, utan från vissa ålägganden som särskilt anges i den föreslagna 58 i §.

Restriktionsgrundens godtagbarhet

Grunden för att begränsa en grundläggande fri- eller rättighet bör vara godtagbar med tanke på systemet med grundläggande fri- och rättigheter som helhet. Grundlagsutskottet anser att upprätthållande av funktionsförmågan hos hälso- och sjukvårdssystemet under den pågående covid-19-epidemin är en synnerligen vägande grund med tanke på de grundläggande fri- och rättigheterna. Denna grund har samband med det allmännas skyldighet enligt 7 § 1 mom. i grundlagen att trygga vars och ens rätt till liv och att även under en pandemi tillförsäkra var och en tillräckliga hälsovårds- och sjukvårdstjänster samt främja befolkningens hälsa (19 § 3 mom. i grundlagen). En sådan grund berättigar enligt utskottet exceptionellt långtgående myndighetsåtgärder som också ingriper i människors grundläggande fri- och rättigheter (GrUB 7/2020 rd, s. 3, GrUB 2/2020 vp, I grundlagsutskottets utlåtandep Praxis har det dock betonats att en begränsning av de grundläggande fri- och rättigheterna inte kan vara ändamålsenlig och därmed nödvändig om det godtagbara syfte som utgör grunden för begränsningen inte ens i princip kan uppnås genom den (GrUU 20/2020 rd, GrUB 11/2020 rd, s. 4, se även GrUU 40/2017 rd, s. 4, GrUU 55/2016 rd, s. 4–5 och GrUU 5/2009 rd, s. 3/II).

De föreslagna bestämmelsernas syfte är att skydda tillgodoseendet av följande rättsgoda som tryggas i grundlagen: allas rätt till liv och personlig trygghet enligt 7 § 1 mom. i grundlagen, de kulturella rättigheterna enligt 16 § i grundlagen, rätten till oundgänglig omsorg enligt 19 § 1 mom. i grundlagen samt rätten till tillräckliga social- och hälsovårdstjänster och det allmännas skyldighet att främja befolkningens hälsa enligt 19 § 3 mom. i grundlagen. Enligt 20 § 2 mom. i grundlagen ska dessutom det allmänna verka för att alla tillförsäkras en sund miljö, och enligt den allmänna bestämmelsen i 22 § ska det allmänna se till att de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna tillgodoses. Skyldigheternas och restriktionernas statsförfattningsrättsliga syfte är att trygga tillgodoseendet av de rättsgoda som nämns ovan.

Trots att det i och för sig finns en sådan vägande grund som är nödvändig på grund av ett godtagbart samhälleligt intresse för de restriktioner som genomförts under covid-19-epidemin, har grundlagsutskottet i sin praxis i fråga om ändringar i lagen om smittsamma sjukdomar förutsatt att man specifikt och detaljerat bör kunna motivera nödvändigheten av just de föreslagna åtgärderna (GrUU 14/2020 rd, s. 5). Samtidigt bör också andra regeringsalternativ som är mindre begränsande med tanke på de grundläggande fri- och rättigheterna granskas (se t.ex. GrUU 14/2020 rd, s. 5 jämte hänvisning till GrUB 14/2020 rd).

De föreslagna bestämmelserna tillåter i praktiken att verksamhetsutövarna ordnar sådan verksamhet som under den nästan tvååriga covid-19-epidemin har utsatts för flest restriktioner. De föreslagna bestämmelserna tillåter att man trots beslut om restriktioner enligt lagen om smittsamma sjukdomar utövar näringsverksamhet på ett lönsamt sätt, dock utan att kompromissa med hälsosäkerheten och kundernas eller deltagarnas rätt till hälsa.

RP 131/2021 rd

Genom bestämmelserna begränsas inte individens grundläggande fri- och rättigheter, eftersom kravet på att visa upp covidintyg för att få tillgång till en tjänst, en offentlig tillställning eller ett utrymme endast får införas för sådana tjänster som inte kan betraktas som nödvändiga för människors dagliga liv. Den som vill får också ta del av sådana tjänster där det krävs att man visar upp ett intyg genom att visa upp EU:s digitala covidintyg, som nästan alla som vill kan få. Den som testat positivt för covid-19 får inget intyg, eftersom han eller hon i annat fall kan exponera och smitta andra som deltar i den offentliga tillställningen eller utnyttjar utrymmena.

Målet har också varit att skydda personuppgifter på bästa möjliga sätt med respekt för individens rättigheter. Enligt de föreslagna bestämmelserna är huvudregeln att intyget kontrolleras tekniskt så att verksamhetsutövaren eller en person i dennes tjänst inte får veta på vilken grund intyget har beviljats. Endast i situationer när användningen av den tekniska applikationen förhindras av ett skäl som beror på verksamhetsutövaren eller kunden kan en kund som så önskar också visa upp ett sådant intyg av vilket intygets datainnehåll framgår. På så sätt garanteras personens integritet och skyddet för personuppgifter. Eftersom det inte är fråga om nödvändiga tjänster, kan den som så önskar också låta bli att delta i offentliga tillställningar där intyg krävs eller att besöka sådana utrymmen där det krävs att man visar upp ett intyg för att få tillträde.

Bedömningen av godtagbarheten har betydelse också med tanke på de internationella fördrag om mänskliga rättigheter som binder Finland. I artikel 12 i FN:s konvention om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter (ESK-konventionen, FördrS 6/1976) föreskrivs det om rätten till hälsa och skyddet för den. Enligt den artikeln erkänner konventionsstaterna rätten för var och en att åtnjuta bästa möjliga fysiska och psykiska hälsa. I artikeln ingår en skyldighet att vidta åtgärder för att till fullo tillgodose den rätten. Särskilt nämns åtgärder som är nödvändiga för att förebygga, behandla och bekämpa smittsamma sjukdomar. Vidare innebär konventionen en skyldighet att tillförsäkra alla läkarvård och sjukhusvård i händelse av sjukdom.

Enligt en allmän kommentar som styr tolkningen av konventionen förpliktar rätten till hälsa det allmänna att bekämpa farliga smittsamma sjukdomar samt i synnerhet att vidta preventiva åtgärder på befolkningsnivå samt att upprätthålla och trygga en tillräcklig kapacitet i hälso- och sjukvården samt att skydda särskilda riskgrupper. Motsvarande rättigheter tryggas bland annat i FN:s konvention om barnets rättigheter (FördrS 60/1991) och i FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (FördrS 27/2016).

Europeiska sociala stadgan

Vid bedömningen av bestämmelsernas godtagbarhet bör också artikel 11 i Europeiska sociala stadgan (44/1991) om rätt till skydd för den enskildes hälsa beaktas. Enligt den åtar sig parterna för att trygga den enskildes rätt till skydd för sin hälsa, antingen direkt eller i samarbete med offentliga eller privata organisationer, att vidta de åtgärder som är nödvändiga bl.a. för

1. att så långt som möjligt undanröja orsakerna till ohälsa,
2. att lämna råd och upplysningar för befrämjande av god hälsa och uppmuntran till personligt ansvarstagande i hälsofrågor,
3. att så långt som möjligt förebygga uppkomsten av epidemier, folksjukdomar och andra sjukdomar.

De föreslagna bestämmelserna uppfyller också kravet enligt Europeiska sociala stadgan att så långt som möjligt förebygga uppkomsten av epidemier.

Barnets rättigheter

FN:s konvention om barnets rättigheter (konventionen om barnets rättigheter) är en mänsklig-rättskonvention som är i kraft som lag (FördrS 59–60/1991), och gäller alla under 18 år. Konventionens syfte är att trygga barnets rätt grundläggande förutsättningar för ett gott liv och en god uppväxt. I konventionen ingår fyra viktiga allmänna principer: barnets bästa (artikel 3.1), barnets rätt att få sina åsikter beaktade (artikel 12), förbud mot diskriminering (artikel 2) och barnets rätt till livet, överlevnad och utveckling (artikel 6). De allmänna principerna är beaktas också vid tolkningen av andra rättigheter enligt konventionen, och det finns skäl att tolka skyldigheterna enligt konventionen som en helhet.

Enligt artikel 3.1 ska bland annat vid alla lagstiftningsåtgärder som rör barn i första hand beaktas vad som bedöms vara barnets bästa. Enligt artikel 3.2 åtar sig konventionsstaterna att tillförsäkra barnet sådant skydd och sådan omvårdnad som behövs för dess välfärd, med hänsyn tagen till de rättigheter och skyldigheter som tillkommer dess föräldrar, vårdnadshavare eller andra personer som har juridiskt ansvar för barnet. För detta ändamål ska konventionsstaterna vidta alla lämpliga lagstiftningsåtgärder och administrativa åtgärder. Barnets bästa ska beaktas i fråga om det enskilda barnet i varje enskilt fall och varje situation också när bestämmelser tillämpas. I konventionen om barnets rättigheter åläggs fördragsstaterna att tillförsäkra barnet rätten att få sin åsikt beaktad och att delta i beslutsfattandet som gäller barnet självt (artikel 12).

I artikel 15 i konventionen erkänns barnets rätt att organisera sig och verka i föreningar. Enligt artikel 15.1 erkänner konventionsstaterna barnets rätt till föreningsfrihet och till fredliga sammankomster. Enligt artikel 15.2 får utövandet av dessa rättigheter inte underkastas andra inskränkningar än sådana som är föreskrivna i lag och som är nödvändiga i ett demokratiskt samhälle med hänsyn till den nationella säkerheten eller den allmänna säkerheten, rättsordningens grunder (*ordre public*), skyddet av folkhälsan eller den allmänna moralen eller skyddet av andra personers fri- och rättigheter.

Det allmännas organiseringsansvar är också viktigt till exempel för att tillförsäkra barnet rätten till bästa möjliga hälsa (artikel 24). I konventionen fästs också särskild vikt vid ställningen för barn som av olika skäl är i en sårbar position, till exempel rättigheter för barn med funktionsnedsättning enligt artikel 23 samt rättigheter för barn som tillhör minoritetsgrupper enligt artikel 30.

Enligt artikel 31.1 i konventionen om barnets rättigheter erkänner konventionsstaterna barnets rätt till vila och fritid, till lek och rekreation anpassad till barnets ålder och rätt att fritt delta i det kulturella och konstnärliga livet.

Av särskild betydelse för de bestämmelser som nu föreslås är artikel 31.2 i konventionen om barnets rättigheter, enligt vilken konventionsstaterna ska respektera och främja barnets rätt att till fullo delta i det kulturella och konstnärliga livet. Konventionsstaterna ska också uppmuntra tillhandahållandet av lämpliga och lika möjligheter till kulturell och konstnärlig verksamhet samt till rekreations- och fritidsverksamhet.

Lagförslaget främjar barnets rättigheter genom att förhindra att covid-19-smitta av utländskt ursprung sprids i Finland och göra det möjligt för vaccinerade barn att på ett hälsosäkert sätt friare än i nuläget delta i hobbyverksamhet och annan fritidsverksamhet. I nuläget är risken för spridning av covid-19-smitta uttryckligen störst bland ovaccinerade och bristfälligt vaccinerade. Det möjliggör också gemensam verksamhet för hela familjen eller andra närstående till barnet

friare än i nuläget. Samtidigt bör det noteras att bestämmelserna inte ger ovaccinerade barn under 12 år samma fria rätt till fritt deltagande och hobbyverksamhet som för vaccinerade.

Å andra sidan bör det beaktas att barn och unga är som utgångsläge är i olika ställning i fråga om hobbyverksamhet. Barns möjligheter till hobbyverksamhet beror också på föräldrarnas socioekonomiska ställning. Under coronapandemin har den ekonomiska ställningen försämrats och utkomsten äventyrats för många, och möjligheterna till hobbyer kan ha försämrats.

De restriktioner som meddelats för att förhindra spridning av sjukdomen covid-19 har i betydlig grad försämrat barnens möjligheter till idrott, kultur och andra hobbyer samt fritidsaktiviteter, vilket har fått negativa följder för barnens välmående. De bestämmelser som nu föreslås gör det möjligt för barn över 12 år att delta i hobbyverksamhet genom att visa upp covidintyg också om verksamheten annars måste begränsas. Det alternativ till restriktioner som införandet av covidintyg erbjuder kan leda till ökat deltagande i hobbyverksamhet bland barn i alla åldrar, och det kan också göra det mer ekonomiskt lönsamt att ordna hobbyverksamhet.

Det finns godtagbara grunder för att barn under 12 år och barn som fyllt 12 år försätts i olika ställning i fråga om covidintyget i samband med hobby- och fritidsverksamhet. Åldersgränsen baseras på att det i nuläget inte finns något covidvaccin för barn under 12 år, och på att risken för att barn under 12 år ska insjukna i allvarlig covid-19 eller smitta andra är mindre än i äldre åldersgrupper. Det talar för att det inte är proportionellt eller nödvändigt att kräva intyg av barn under 12 år. Eftersom det sedan augusti 2021 har varit möjligt för 12-åringar att få covidvaccin, är det nödvändigt att de hälsosäkerhetsmetoder som är alternativ till restriktioner införs för att möjliggöra hobby- och fritidsverksamhet för barn i alla åldrar.

Enligt artikel 1 i konventionen om barnets rättigheter avses med barn varje människa under 18 års ålder. De föreslagna bestämmelserna innebär alltså att barn i olika ålder försätts i olika ställning på grund av ålder. För åldersgränsen finns dock medicinska och epidemiologiska grunder, utifrån vilka syftet är att å ena sidan så väl och i så stor omfattning som möjligt trygga barnets rätt att delta i allt kultur- och konstliv och i annan fritidsverksamhet, och samtidigt att ge ett så omfattande skydd som möjligt för andra människors - också under 12-åriga barns - liv och hälsa.

För så unga barns del ses det som ett betydande ingrepp i barnets integritet att ålägga barn under 12 år att delta i covid-19-test som en förutsättning för att få delta i evenemang eller besöka vissa utrymmen. För barn kan provtagningen för covid-19-test vara en obehaglig, och till och med skrämmande, situation. För att säkerställa att barnets rättigheter tillgodoses bör eventuell testning som behövs för att barn i åldern 12–17 år ska få covidintyg garanteras inom den offentliga hälso- och sjukvården, om barnet inte har fått en full vaccinationsserie eller haft sjukdomen covid-19 under de senaste sex månaderna.

Trots att sjukdomen covid-19 hos barn ofta endast ger lindriga symptom, kan också friska barn insjukna allvarligt eller drabbas av en följsjukdom eller någon annan följd av coronainfektionen. Enligt ECDC ökar underliggande sjukdomar sjukdomsfrekvensen och dödsfallsfrekvensen hos 12–15-åringar som får coronavirussmitta. Å andra sidan kan också barnets underliggande sjukdom försvåras under en coronavirusinfektion med hög feber.⁴⁵

⁴⁵ ECDC 2021. Interim public health considerations for COVID-19 vaccination of adolescents in the EU/EEA. <https://www.ecdc.europa.eu/en/publications-data/interim-public-health-considerations-covid-19-vaccination-adolescents-eueea>

En sällsynt följsjukdom av covid-19-infektionen bland barn och unga har beskrivits om en allvarlig allmänna inflammation eller hyperinflammatoriskt syndrom (MIS-C), som liknar Kawasaki sjukdom. Syndromet inkluderar feber, allvarlig inflammation samt störningar i funktionen hos ett eller flera organsystem. I Finland har incidensen av MIS-C hos barn och unga varit 0,6 fall per 1 000 verifierade coronavirusinfektioner. Coronavirusinfektionen kan också inkludera inflammation i hjärtmuskeln eller hjärtsäcken, vilket dock är ytterst sällsynt bland barn och unga.

Man talar om långvariga symptom av coronavirusinfektionen, så kallad long covid, om symptomen har varat mer än tre månader. Det är känt att covid-19-viruset kan orsaka skador på vävnader och organ, förändringar i blodkärl samt blodproppar. Mekanismen för långvariga symptom är fortfarande delvis okänd, men utöver organskador kan den inkludera drag av kronisk inflammation, autoimmuna reaktioner i vilka det försvarssystem viruset aktiverar får organismen att attackera egen vävnad.

Långvariga symptom av coronaviruset förekommer i alla åldersgrupper och också hos personer som genomgått sjukdomen med lindriga symptom. Ännu är det inte säkert känt varför sjukdomsbilden för covid-19-infektioner är så varierande och varför en del utvecklar långvariga symptom. Sannolikt förklarar genetiska faktorer varför en del får långvariga symptom och andra inte. De långvariga symptomen kan medföra försvagad arbets- och studieförmåga och försvåra skötseln av dagliga sysslor.

Det har endast forskats i liten utsträckning i långvariga symptom av coronainfektionen hos barn och unga. Det har främst varit fråga om enkäter, som innehåller element av osäkerhet. Dock har långvariga symptom rapporterats också hos barn och unga. I Storbritannien berättade 0,1 % av alla 12-åringar och 0,4 % av 12–16-åringarna om symptom som varat minst 12 veckor.

THL har utrett långvariga symptom i en enkät som riktades till barnöverläkarna vid andra centralsjukhus än universitetscentralsjukhus i augusti 2021. Enligt svaren hade sammanlagt 21 patienter under 16 års ålder med konstaterad covid-19 vårdats på bäddavdelningarna vid 13 av 16 centralsjukhus. Hos omkring en tredjedel av dem var covid-19 ett sidofynd som inte inverkad på beslutet att lägga in barnet eller den unga personen på sjukhus. Misstanke om long covid var dock inte en orsak till att någon av de unga vårdades vid de centralsjukhus som besvarade enkäten.

Coronavirusvaccinet ger skydd mot den coronavirussjukdom viruset SARS-CoV2-viruset orsakar, och i nuläget kan alla 12 år fyllda få vaccinet. Trots att risken för allvarlig covid-19 hos personer under 16 år är relativt låg, och också personer under 16 år förefaller att sprida smittan mindre än vuxna, är det ändå proportionellt och nödvändigt att så effektivt som möjligt skydda också sådana barns liv och hälsa som inte har möjlighet att få vaccin eller som av någon orsak inte har fått det. Samtidigt skyddas också sådana vuxnas liv och hälsa som inte har kunnat eller velat ta emot vaccinet. Å andra sidan finns det i nuläget inte heller tillräcklig kunskap om de långsiktiga konsekvenserna av sjukdomen covid-19 hos barn och unga, och därför är det fortfarande motiverat att skydda barn mot sjukdomen.

Också om antalet smittfall i synnerhet bland barn under 12 år var lågt i inledningsfasen av covid-19-epidemin, har barnens relativa andel av covidfallen ökat när vaccineringen av vuxna framskridit. När vaccinationsgraden stiger är det sannolikt att sjukdomen covid-19 till stor del sprids bland den ovaccinerade delen av befolkningen - till den gruppen hör alltså också barn under 12 år, och för att skydda deras hälsa är det nödvändigt att kräva att alla sådana personer som har möjlighet att ta emot vaccin visar upp intyg.

På de grunder som nämns ovan finns det objektiva, medicinska och epidemiologiska grunder för att försätta barn i olika åldrar i olika ställning. Den föreslagna åldersgränsen på 12 år innebär att alla deltagares och kunders - också barnens - liv och hälsa skyddas på ett proportionellt och effektivt sätt.

Proportionalitetskravet

Begränsningar i de grundläggande fri- och rättigheterna ska vara nödvändiga för att uppnå ett godtagbart mål, och också annars uppfylla kravet på proportionalitet. Begränsningar i de grundläggande fri- och rättigheterna är endast tillåtna om målet inte kan nås med metoder som innebär mindre ingrepp i de grundläggande fri- och rättigheterna. Begränsningen får inte heller vara mer omfattande än vad som är motiverat med beaktande av vikten hos de intressen som ligger bakom begränsningarna i förhållande till det rättsgodta som begränsas.

De föreslagna bestämmelserna om inresa står i rätt proportion till propositionens målsättning. Skyldigheten att visa upp intyg vid ankomst till Finland innebär en liten begränsning i rörelsefriheten enligt 9 § och i skyddet för privatlivet enligt 10 § i grundlagen, men det finns godtagbara och nödvändiga grunder för bestämmelserna. Endast genom skyldigheten att visa upp intyg kan antalet covid-19-smittfall av utländskt ursprung i Finland minskas betydligt, eftersom personer som fått ett positivt testresultat då sannolikt inte försöker komma till Finland. Å andra sidan begränsar inte bestämmelserna rätten för finska medborgare eller utlänningar eller EU-medborgare som bor stadigvarande i Finland att komma till Finland, eftersom de föreslagna bestämmelserna också tillåter att sådana personer deltar i test i Finland om de inte kan visa upp det intyg som krävs.

Enligt den föreslagna 16 b § åläggs den som saknar intyg att delta i covid-19-test, vilket kan anses begränsa den personliga integriteten som tryggas i 7 § i grundlagen. Enligt den föreslagna 16 d § kan den som anländer till landet med ett negativt testresultat eller som deltagit i ett test vid ankomsten till Finland också åläggas att delta i ett andra covid-19-test, vilket likaså kan anses begränsa den personliga integriteten. För bestämmelserna finns dock godtagbara och nödvändiga grunder, eftersom syftet är att förhindra att covid-19-smitta av utländskt ursprung och eventuella virusmutationer sprids i Finland och därmed att skydda människors hälsa och liv samt hälso- och sjukvårdens kapacitet.

Ur ett proportionalitetsperspektiv bör det också noteras att de föreslagna bestämmelserna bidrar till att göra det möjligt för det allmänna att fullgöra sina uppgifter till skydd för befolkningens hälsa. De föreslagna bestämmelserna kan också förbättra covid-19-läget i Finland och minska antalet covid-19-smittfall av utländskt ursprung i Finland samt göra det lättare att spåra covid-19-smitta av utländskt ursprung i Finland och därmed att nå smittade och exponerade personer. Det kan påverka epidemiläget så att myndigheterna inte längre behöver ta i bruk de andra begränsningar i de grundläggande fri- och rättigheterna om vilka det föreskrivs till följd av covid-19-epidemien.

Trots att de föreslagna åtgärderna alltså begränsar individens grundläggande fri- och rättigheter, bidrar de också till att under vissa förutsättningar göra det möjligt att tillgodose andra grundläggande fri- och rättigheter bättre än i nuläget. Genom de föreslagna bestämmelserna är det möjligt att bättre än i nuläget den grundläggande rättighet den fria rörligheten inom EU utgör. Å andra sidan ger de föreslagna bestämmelserna bättre möjligheter än i nuläget att tillgodose rätten att bedriva sådan näringsverksamhet som innebär resande, eftersom ankomsten till Finland som sådan inte begränsas utan det förutsätts antingen krav på intyg eller på att delta i covid-19-test. De föreslagna bestämmelserna gör det också lättare att förutse vilka krav som ställs vid resor.

Också när vaccinationsgraden stiger är bestämmelserna proportionerliga, eftersom bestämmelsernas syfte då är att bidra till att skydda också deras hälsa och liv som inte kan eller vill ta emot vaccin. Det är fortfarande motiverat att trots stigande vaccinationsgrad för att skydda barns och andra ovaccinerades hälsa och liv upprätthålla kravet på förhandsintyg eller testning till utgången av december 2021, när det eventuella skyddet för ovaccinerade från vaccineringsgraden och den så kallade flockimmuniteten kan bedömas på nytt. Redan nu finns olika mutationer av covid-19-viruset, och därför är det motiverat att bestämmelsernas giltighet förlängs till utgången av december. Det är viktigt att förhindra att virusmutationer som sprids lättare sprids i Finland, och också att eventuella nya virusmutationer av utländskt ursprung kommer till Finland. Enligt THL är det möjligt att covid-19-viruset framöver också muterar så att de vacciner som nu används inte ger tillräckligt skydd mot dem.

De bestämmelser som nu föreslås är proportionella också ur ett EU-rättsligt perspektiv. Begränsningen av den fria rörligheten enligt EU-rätten beskrivs nedan under rubriken Rörelsefriheten och den grundläggande rätten till fri rörlighet inom EU.

Såväl ur ett statsförfattningsrättsligt som ur ett EU-rättsligt perspektiv bör det vid bedömningen av de föreslagna bestämmelsernas proportionalitet, att de föreslagna bestämmelserna på det sätt som beskrivs ovan gör det möjligt att öka den gränsöverskridande trafiken till Finland utan att äventyra bekämpningen av covid-19-epidemin i Finland. Ur ett proportionalitetsperspektiv begränsar de föreslagna bestämmelserna de grundläggande fri- och rättigheterna mindre än en återgång till inre gränskontroll och förvägrad inresa, som i och för sig hindrar spridningen av covid-19-smitta och virusmutationer av utländskt ursprung effektivare än de bestämmelser som nu föreslås, men å andra sidan innebär de metoderna väldigt kraftiga begränsningar i de grundläggande fri- och rättigheterna medan den modell som nu föreslås gör det möjligt att med betydligt mindre begränsning av de grundläggande fri- och rättigheterna uppnå nästan lika effektivt hindra epidemins spridning som genom inre gränskontroll.

Den statsförfattningsrättsliga bedömningen bör kompletteras med de faktorer som beskrivs i konsekvensbedömningen. I konsekvensbedömningen beskrivs en mångfald konsekvenser av bestämmelserna för olika sektorer av förvaltning och samhälle, näringslivet samt barn och unga. Dessutom har det betydelse hur väl förslagets målsättning faktiskt kan nås genom de föreslagna bestämmelserna. Målen för de föreslagna bestämmelserna kan objektivt sett nås genom relativt små begränsningar i de grundläggande fri- och rättigheterna som nu föreslås på det sätt som beskrivs i avsnitten 3 Målsättning och 4.2 De huvudsakliga konsekvenserna. Målet att skydda människors hälsa och liv samt hälso- och sjukvårdens kapacitet mot covid-19-smitta och virusmutationer av utländskt ursprung kan sannolikt inte nås genom metoder som innebär mindre begränsningar i de grundläggande fri- och rättigheterna.

Grundlagsutskottet har i sitt utlåtande ansett det viktigt att restriktionerna genast upphör när det är möjligt. Åtgärderna föreslås gälla tills finländarna enligt THL:s bedömning har fått en full vaccinationsserie och befolkningens motståndskraft mot sjukdomen covid-19 och mot eventuella virusmutationer är så god att åtgärderna inte längre enligt nuvarande kunskap kan betraktas som nödvändiga.⁴⁶

Kravet att visa upp covidintyg utgör inte egentligen begränsande lagstiftning, utan syftet med bestämmelserna är uttryckligen att möjliggöra fullgöra vissa grundläggande fri- och rättigheter som annars berörs av restriktioner så att de rättsliga intressen som motiverar begränsningarna

⁴⁶ GrUU 15/2015 rd.

av de grundläggande fri- och rättigheterna - i detta fall skyddet för människors hälsa och liv samt tryggheten av tillräckliga social- och hälsovårdstjänster - inte äventyras.

För bedömningen av proportionaliteten i de åtgärder som föreslås tas in i lagstiftningen har också jämlikheten mellan aktörerna betydelse. Med stöd av de bestämmelser som nu föreslås kan hälsosäkerheten vid näringsidkares verksamhet av olika slag trots att olika restriktioner gäller för olika slags verksamhet delvis bemötas jämlikt genom möjligheten att tillämpa covidintyg. Verksamhetsutövaren föreslås dock inte ha någon skyldighet att kräva att kunderna visar upp covidintyg, utan alternativt kan verksamhetsutövaren också iaktta de restriktioner som meddelas i myndighetsbeslut som berör verksamheten.

De föreslagna bestämmelserna bör betraktas som proportionella i relation till målsättningen, eftersom bestämmelsernas syfte är att erbjuda bättre möjligheter än gällande bestämmelser till lönsam företagsverksamhet, alltså näringsrätten, samt samtidigt trygga rätten till arbete för dem som arbetar i de berörda branscherna. Genom bestämmelserna tryggas samtidigt människornas liv och hälsa samt syftet med lagen om smittsamma sjukdomar, att förhindra spridning av smittsamma sjukdomar.

Vid proportionalitetsbedömningen bör också andra fördelar av att samhället öppnas upp på ett hälsosäkert sätt, såsom ökat välmående för människorna. Forskningen tyder på att långvariga restriktioner inverkar negativt på människornas välmående, och därför möjliggör de bestämmelser som nu föreslås bättre än gällande bestämmelser deltagande i olika offentliga tillställningar och användning av olika lokaler, och kan därmed bidra positivt till att människornas välmående i fortsättningen utvecklas positivt.⁴⁷

Vid proportionalitetsbedömningen bör det också fästas vikt vid att en allt större del av befolkningen använder EU:s digitala covidintyg när vaccineringsgraden stiger. Å andra sidan finns det fortfarande behov av att skydda deras liv och hälsa, som av någon orsak inte är vaccinerade. Kravet på att visa upp intyg som alternativ till andra restriktioner är alltså motiverat och proportionellt i förhållande till det bakomliggande syftet att skydda människornas liv och hälsa, trygga tillräckliga social- och hälsovårdstjänster och samtidigt göra det möjligt tillgodose den grundläggande rätten att utöva näringsverksamhet och rätten till arbete i ett läge när beslut om restriktioner innebär att den grundläggande rättigheten inte kan tillgodoses i tillräcklig grad.

Institutet för hälsa och välfärd bedömer, vilket konstateras i konsekvensbedömningen i avsnitt 4.2, att kravet på att visa upp covidintyg ur ett epidemiologiskt perspektiv på bekämpningen av covid-19-epidemin enligt nuvarande information på ett godtagbart sätt är ett lika effektivt eller jämförbart sätt att förhindra spridning av sjukdomen som de restriktioner och skyldigheter om vilka det föreskrivs i de föreslagna 58, 58 a och 58 d §. Med tanke på ett fullvärdigt tillgodoseande av de grundläggande fri- och rättigheterna bör det alternativa sättet att bekämpa epidemins spridning i stället för genom restriktioner som berör kunders ankomst och vistelse, placeringen av kundplatser och användning av ljudåtergivning som överröstar kundernas tal, musikåtergivning och placeringen av deltagare, antalet platser för deltagare och kunder samt öppettider och serveringstider betraktas som positivt ur ett proportionalitetsperspektiv.

Rättsskyddsgarantiernas tillräcklighet

⁴⁷ Covid-19-epidemiaan vaikutukset hyvinvointiin, palvelujärjestelmään ja kansantalouteen: Asiantuntija-arvio, kevät 2021. Institutet för hälsa och välfärd. Tillgänglig på finska: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-649-7>

De bestämmelser som nu föreslås innefattar inga särskilda bestämmelser om ändringssökande, eftersom bestämmelserna är av möjliggörande art och baseras på frivillighet, inte på myndighetsbeslut. I de föreslagna bestämmelserna tryggas också lagstadgade tjänster och tjänster som behövs i det vardagliga livet så att det inte får krävas att covidintyg visas upp vid sådana tjänster. Att covidintyg förutsätts som villkor för tjänster eller användning av utrymmen upphäver inte helt någons rätt till tjänster, eftersom det också är möjligt att få intyg över ett negativt testresultat. Till den delen behövs alltså inga särskilda bestämmelser om ändringssökande.

Bestämmelsernas nödvändighet

Trots att covid-19-läget i Finland i nuläget igen går mot det bättre kan det förändras snabbt, om smitta som sprids över gränsen inte kan förhindras med tillgängliga metoder. Bestämmelserna syftar till att trygga hälsan också för barn under 12 år, eftersom de tills vidare inte vaccinerats.

Bestämmelsernas effekt kan påverkas bland annat genom att inresande hänvisas till och motiveras att söka sig till test på egen hand. Undantagen från skyldigheten att visa upp intyg och delta i test gäller små och relativt klart avgränsade grupper. De Grupperna utgör ingen väsentlig risk för smittspridning. Det är delvis fråga om sådana grupper som till följd av sitt arbete är tvungna att röra sig snabbt, och då kan krav på intyg eller test leda till oskäligen situationer. I transittrafiken är det fråga om genomfart. Grunderna för undantag är också nödvändiga på grund av ett samhällligt intresse, och de motiveras också delvis med tryggheten av verksamhet som är kritisk såväl för samhället som delvis för individen, och delvis också av andra tjänster. Därför är det fortfarande proportionellt att föreskriva om grunderna för undantag, och de kan inte anses försvaga bestämmelsernas effekt betydligt.

Genom statsrådets förordning och myndighetsbeslut meddelas restriktioner och skyldigheter enligt lagen om smittsamma sjukdomar i ett läge när de är sakligt, geografiskt och tidsmässigt nödvändiga. Enligt de föreslagna bestämmelserna ska kravet på att visa upp covidintyg endast få införas i ett läge när sådana nödvändiga restriktioner och skyldigheter har meddelats och är i kraft. Därför ska statsrådets eller myndighetens nödvändighetsbedömning också omfatta den nationella tillämpningen av covidintyget. Om statsrådet eller myndigheten inte har ansett att restriktioner eller skyldigheter är nödvändiga, ska inte heller covidintyg som en alternativ åtgärd få krävas enligt de föreslagna bestämmelserna. I 58 i § 3 mom. föreslås en särskild bestämmelse om de skyldigheter och restriktioner som inte berör en verksamhet eller ett utrymme där kravet på att visa upp intyg tillämpas. Därmed är uppvisandet av intyg en nödvändig hälsosäkerhetsåtgärd som alternativ till restriktioner och ålägganden. I nuläget är inget annat sådant förfarande känt eller i bruk, som ur epidemiologiskt med tanke på bekämpningen av covid-19-epidemin enligt nuvarande information på ett godtagbart sätt lika effektivt eller på ett jämförbart sätt gör det möjligt att bekämpa sjukdomens spridning.⁴⁸

Giltighetstid

I sitt utlåtande GrUU 344/2020 rd ansåg grundlagsutskottet att giltighetstiden för restriktioner om vilka det föreskrivs för att förhindra covid-19-epidemins spridning tidsmässigt ska begränsas till vad som är absolut nödvändigt. Epidemin har bestått av flera faser under vilka den till en början visade tecken på att avmattas, men överraskande förvärrades betydligt till följd av alltför tidigt upphävande av restriktioner eller muterade virusvarianter. Epidemins varaktighet

⁴⁸ Se konsekvensbedömningen i avsnitt 4.2.

RP 131/2021 rd

kan ännu inte helt fastställas, och bedömningen av propositionens giltighetstid baseras därför på en avvägning av olika risker och intressen.

Det har föreslagits att giltighetstiden för de bestämmelser som nu föreslås ska vara ca 2,5–3 månader. Den giltighetstid som föreslås är förenlig med grundlagsutskottets beslutspraxis, enligt vilken det på grund av de utmaningar som sammanhänger med prognostiseringen av hur epidemiläget utvecklas har varit möjligt att motivera att de temporära covid-19-bestämmelserna är nödvändiga endast för cirka fyra till sex månader i sänder.

Dessutom bör det beaktas att grundlagen förpliktar det allmänna att trygga tillgodoseendet av de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna. Av detta kan också härledas en aktiv skyldighet för lagstiftaren att agera, på basis av vilken lagstiftaren ska vidta omedelbara åtgärder för att upphäva lagen, om kravet på nödvändighet för att den lagstiftning som begränsar de grundläggande fri- och rättigheterna ska vara i kraft inte längre uppfylls. Av detta följer att i en situation där det epidemiologiska läget ute i världen under den nu föreslagna lagstiftningens giltighetstid överraskande förändras på ett så väsentligt sätt att regleringen inte längre är nödvändig med tanke på uppnåendet av lagens syfte, ska lagstiftaren vidta aktiva åtgärder för att upphäva lagen. En sådan situation kan till exempel bero på att epidemiläget och vaccinationstäckningen i världen förbättras så mycket att risken för covid-19-smittor eller virusvarianter med ursprung i utlandet inte längre kan anses vara på så sätt betydande att det med stöd av den nu föreslagna regleringen är nödvändigt att förhindra att de sprids. Även i en situation där epidemiläget i Finland försämras på ett så väsentligt sätt att situationen i utlandet är klart bättre än i Finland har det förebyggande av spridning av smittor som den nu föreslagna lagstiftningen syftar till inte längre en lika stor betydelse med tanke på skyddet av människors hälsa och liv, varför lagstiftning som begränsar de grundläggande fri- och rättigheterna inte längre kan anses nödvändig på det sätt som beskrivs i propositionen, och således bör upphävas.

Jämlikhet och jämlikt bemötande

I fråga om de föreslagna 16 a–16 g § behandlas jämlikheten närmare i kapitel 11 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning (s. 74) i regeringens proposition (RP 105/2021 rd) som ledde till att lag 701/2021 om temporär ändring av lagen om smittsamma sjukdomar stiftades.

Möjliggörandet av nationell tillämpning av covidintyget genom lagstiftning är betydelsefullt på två sätt med tanke på bestämmelse om jämlikhet i 6 § i grundlagen. Å ena sidan kan de föreslagna bestämmelserna anses öka jämlikheten mellan näringsidkare och aktörer i fråga om hur restriktionerna riktas, å andra sidan innebär de en differentiering utifrån hälsotillstånd mellan den som anlitar eller deltar i olika tjänster.

I 6 § 1 mom. i grundlagen finns en allmän bestämmelse om jämlikhet, enligt vilken alla är lika inför lagen. Jämlikhetsbestämmelsen berör också lagstiftaren, och genom lag får inte människor eller grupper godtyckligt försättas i en bättre eller sämre ställning än andra. Den allmänna bestämmelsen kompletteras av diskrimineringsförbudet i 2 mom. I 6 § 2 mom. i grundlagen finns en förteckning över förbjudna särbehandlingsgrunder, i vilken bland annat ålder och hälsotillstånd nämns. Förteckningen ska dock inte uppfattas som uttömmande, utan jämförbara med de förbjudna särbehandlingsgrunderna är andra grunder som berör personen, såsom till exempel familjeförhållanden, graviditet eller sexuell inriktning (RP 1993 rd, s. 47).

I sin praxis har grundlagsutskottet ansett att den allmänna jämlikhetsprincipen inte ställer upp några absoluta gränser för lagstiftarens prövningssätt i strävan efter sådana bestämmelser som den aktuella samhällsutvecklingen kräver (se till exempel GrUU 11/2012 rd, GrUU 2/2011 och

RP 131/2021 rd

GrUU 1/2006 rd). 2). Det viktiga är om särbehandlingsgrunderna kan motiveras på ett sätt som är godtagbart med tanke på systemet med grundläggande fri- och rättigheter, och om de blir godtyckliga eller oskäligen (GrUU 7/2014 rd, s. 5). Diskrimineringsförbudet förbjuder inte heller all slags särbehandling mellan människor, ens om särbehandlingen uttryckligen sker på de grunder som anges i bestämmelsen (GrUU 27/2009 rd, s. 2–3). Det är väsentligt om särbehandlingen kan motiveras på ett sätt som är godtagbart med tanke på systemet med grundläggande fri- och rättigheter. Enligt förarbetena till bestämmelserna om jämlikhet är kraven på en motivering höga, särskilt vad gäller de i stadgandet uppräknade förbjudna grunderna för åtskillnad (RP 309/1993 rd, s. 48 och GrUU 1/2006 rd, s. 2)

Om flera aktörer tar i bruk möjligheten att kräva covidintyg som alternativ till andra restriktioner, kan det inverka på tillgången till tjänster för sådana personer som inte kan eller vill ta emot covid-19-vaccin eller som inte har haft sjukdomen covid-19. En jämlik tillgång till tjänster möjliggörs dock delvis genom att kunder och deltagare också har möjlighet att få ett intyg genom att genomgå ett covid-19-test. Testintyget föreslås gälla 72 timmar i taget, för att testet ska vara aktuellt och risken ska kunna minimeras så bra som möjligt för att kunden eller deltagaren eventuellt exponerats för eller insjuknat i sjukdomen covid-19 före deltagandet i den offentliga tillställningen eller användningen av utrymmet - dock så att deltagande i test inte ska krävas skilt för varje gång eller varje dag. På så sätt bemöter bestämmelserna dem som deltar i test så jämlikt som möjligt i förhållande till dem som vaccinerats eller haft sjukdomen utan att det medför någon betydande hälsosäkerhetsrisk för andra deltagare eller användare av utrymmena.

Konsekvenserna för barnen beskrivs närmare i avsnitt 4.5 Samhälleliga konsekvenser. Barnets rättigheter behandlas också tidigare i motiveringen till lagstiftningsordningen. Ur ett jämlikhetsperspektiv försätter kravet på att visa upp covidintyg i viss mån barn i olika ålder i olika ställning, eftersom uppvisande av covidintyg inte kan krävas av barn under 12 år medan det kan krävas av barn i åldern 12–17 år. Strävan har dock varit att trygga barnets rättigheter och jämlikheten genom att sätta åldersgränsen så att intyg endast kan krävas av barn i sådan ålder att de haft en faktisk möjlighet att få vaccin mot covid-19. Barnens jämlika möjligheter till deltagande tryggas dock så att det också med ett negativt testresultat är möjligt att delta i sådana tjänster eller använda sådana utrymmen där uppvisande av intyg krävs som alternativ till restriktioner. De medicinsk-epidemiologiska grunderna för åldersgränsen beskrivs närmare i avsnittet om barnets rättigheter.

Det bör också beaktas att enbart formell jämlikhet inte alltid innebär faktisk jämlikhet. Ibland kan genomförandet av faktisk jämlikhet förutsätta avsteg från den formella jämlikheten, dock endast inom ramen för godtagbara syften och proportionalitetsprincipen. I de föreslagna bestämmelserna innebär till exempel det att barn under 12 år lämnas utanför tillämpningsområdet för bestämmelserna om nationell tillämpning av EU:s covidintyg inte enbart ett tillgodoseende av barnets rättigheter, utan det främjar också genomförandet av den faktiska jämlikheten, eftersom barn under 12 år tills vidare inte kan få vaccin och små barn enligt nuvarande information inte heller lika lätt insjuknar i sjukdomen covid-19 som äldre barn eller vuxna. Å andra sidan kan inkluderingen av 12–18-åringar i tillämpningsområdet för bestämmelserna medföra en konflikt i genomförandet av jämlikheten mellan barn i olika ålder. Till den delen bör det olika bemötandet dock anses krävas av ett vägande samhälleligt intresse, eftersom de barn som hör till den åldersgruppen kan ha insjuknat och smitta via dem också kan ha spritts till andra än enbart barn under 12 år. Å andra sidan kan 12 år fyllda också få covid-19-vaccin om de så önskar, och därför är det möjligt för 12 år fyllda att till exempel undvika upprepade tester, vilket det inte vore för barn under 12 år.

På de grunder som anges ovan finns det dock godtagbara grunder för att på det sätt som föreslås försätta barn i olika ålder i olika ställning, eftersom också syftet med skyldigheten att visa upp

RP 131/2021 rd

covidintyg är att bekämpa en allmänfarlig smittsam sjukdom och dess negativa följder för människorna och samhället. Skyldigheten att visa upp intyg är ett alternativ i en situation när andra restriktioner annars skulle gälla - då gäller de andra restriktionerna också barn. Å andra sidan bör det genom skyldigheten att visa upp intyg vara möjligt att på ett tillräckligt sätt som motsvarar restriktionerna förhindra smitta och därmed skydda kundernas och deltagarnas hälsa och liv. Om det inte alls krävs att barn i någon ålder ska visa upp intyg, försvagas effekten av skyldigheten att visa upp covidintyg som hälsosäkerhetsåtgärd. Genom åldersgränsen för skyldigheten att visa upp intyg skyddas alltså hälsan hos kunde och deltagare - också om de är barn.

Vaccineringsgrad och hur vaccineringarna avancerar

Ur ett jämlikhetsperspektiv har det också betydelse om de vaccinationer och test som berättigar till intyg är avgiftsfria eller avgiftsbelagda. Vaccinationerna är avgiftsfria för alla, och de är allmänt tillgängliga för dem som vistas en längre tid i Finland. Eftersom vaccinationerna fortskrider i den ordning enligt fallande åldersgrupp som anges i statsrådets förordning om frivilliga covid-19-vaccinationer n(1105/2020), har i praktiken de yngsta åldersgrupperna samt 16–29-åringar och 12–15-åringar möjlighet att få en full vaccinationsserie senare än andra åldersgrupper eller andra sådana specialgrupper och riskgrupper som anges i 2 § i förordningen. THL bedömer att alla 12 år fyllda har möjlighet att få en full vaccinationsserie inom oktober, vilket - med beaktande av den föreslagna tiden på minst 7 dygn från den sista dosen i vaccinationsserien tills intyget är godtagbart - innebär att intyget är tillgängligt för de yngsta åldersgrupperna tidigast i början av november.

De covid-19-tester som berättigar till intyg bör göras hos den offentliga hälso- och sjukvården för personer som har en medicinsk grund för att inte kunna ta emot covid-19-vaccin. Medicinska skäl för att undvika vaccinering är till exempel sjukdom, vård eller allergi som utgör hinder för vaccinering. I praktiken bedöms den medicinska grunden för att undvika vaccinering av den läkare som vårdar patienten. För den som inte har någon medicinsk grund för att undvika vaccinering ska testerna i regel inte göras hos den offentliga hälso- och sjukvården. Vuxna kan bli tvungna att söka upp ett test hos en privat producent av hälso- och sjukvårdstjänster, vilket kan försätta människor i olika ställning på grund av förmögenhet. Å andra sidan har myndiga personer också möjlighet att avgiftsfritt få skydd genom vaccin, och därför är det helt och hållet deras eget val att låta bli att ta emot vaccin.

För att säkerställa att barnets rättigheter tillgodoses bör eventuell testning som behövs för att barn i åldern 12–17 år ska få covidintyg garanteras inom den offentliga hälso- och sjukvården, om barnet inte har fått en full vaccinationsserie eller haft sjukdomen covid-19 under de senaste sex månaderna. Barns rätt till test i den offentliga hälso- och sjukvården bör tryggas oberoende av varför barnet inte har fått vaccin.

De föreslagna bestämmelserna anses stärka jämlikheten i bemötandet av näringsidkare och aktörer. Restriktionerna enligt lagen om smittsamma sjukdomar har under epidemin riktats på olika sätt och fått olika konsekvenser för olika sektorer. Enligt lagförslaget ska möjligheten att tillämpa covidintyg vara ett alternativ till restriktioner som berör verksamhet inom alla branscher för icke-nödvändiga och icke-lagstadgade fritidstjänsters del.

Rätten till liv samt personlig frihet och integritet

I fråga om de föreslagna 16 a–16 g § behandlas rätten till liv och personlig frihet närmare i kapitel 11 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning (s. 76) i regeringens proposition

RP 131/2021 rd

(RP 105/2021 rd) som ledde till att lag 701/2021 om temporär ändring av lagen om smittsamma sjukdomar stiftades.

Den straffrättsliga legalitetsprincipen

I fråga om de föreslagna bestämmelserna beskrivs den straffrättsliga legalitetsprincipen närmare i kapitel 11 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning (s. 77) i regeringens proposition (RP 105/2021 rd) som ledde till att lag 701/2021 om temporär ändring av lagen om smittsamma sjukdomar stiftades.

Rörelsefrihet och den grundläggande rätten till fri rörlighet inom EU

I fråga om de föreslagna bestämmelserna beskrivs rörelsefriheten och rätten till fri rörlighet inom EU närmare i kapitel 11 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning (s. 79) i regeringens proposition (RP 105/2021 rd) som ledde till att lag 701/2021 om temporär ändring av lagen om smittsamma sjukdomar stiftades.

Skyddet för privatlivet och för personuppgifter

I fråga om de föreslagna 16 a–16 g § behandlas skyddet för privatlivet närmare i kapitel 11 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning (s. 81) i regeringens proposition (RP 105/2021 rd) som ledde till att lag 701/2021 om temporär ändring av lagen om smittsamma sjukdomar stiftades.

I samband med granskning av EU:s digitala covidintyg behandlas uppgifter som berör hälsan. Enligt grundlagsutskottet ska uppgifter om hälsotillstånd konstitutionellt bedömas som känsliga personuppgifter (se t.ex. GrUU 15/2018 rd, s. 35–43, GrUU 1/2018 rd). Också enligt artikel 9 i dataskyddsförordningen hör bland annat uppgifter som berör en persons hälsa till de så kallade särskilda kategorierna av personuppgifter.

Lagförslaget har betydelse för skyddet för privatlivet och personuppgifter enligt 10 § i grundlagen. De föreslagna bestämmelserna har också betydelse för EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna. I artikel 7 i EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna tryggas skydd för privatlivet, och i artikel 8 vars och ens rätt till skydd av personuppgifter.

Enligt grundlagsutskottets utlåtandep Praxis är det i princip tillräckligt med tanke på 10 § 1 mom. i grundlagen att bestämmelserna uppfyller kraven enligt EU:s allmänna dataskyddsförordning. Enligt utskottet bör skyddet för personuppgifter i första hand tillgodoses med stöd av den allmänna dataskyddsförordningen och nationell allmän lagstiftning. Man bör alltså förhålla sig restriktivt när det gäller att införa nationell speciallagstiftning, och den bör vara avgränsad till nödvändiga bestämmelser inom ramen för det nationella handlingsutrymme som dataskyddsförordningen medger (se GrUU 14/2018 rd, s. 5).

Enligt grundlagsutskottets utlåtandep Praxis är det klart att behovet av speciallagstiftning i enlighet med det riskbaserade synsätt som också krävs i dataskyddsförordningen måste bedömas utifrån de hot och risker som behandlingen av personuppgifter orsakar. Ju större risk fysiska personers rättigheter och friheter utsätts för på grund av behandlingen, desto mer motiverat är det med mer detaljerade bestämmelser. Denna omständighet är av särskild betydelse när det gäller behandling av känsliga uppgifter (se GrUU 14/2018 rd, s. 5). Grundlagsutskottet betonar

RP 131/2021 rd

också att till den del Europeiska unionens lagstiftning förutsätter eller tillåter nationella bestämmelser ska vid utnyttjandet av det nationella manöverutrymmet beaktas konsekvenserna för de grundläggande fri- och rättigheterna (se t.ex. GrUU 1/2018 rd, GrUU 25/2005 rd).

Utskottet har lyft fram riskerna med behandlingen av känsliga uppgifter. Utskottet anser att omfattande databaser med känsliga uppgifter medför allvarliga risker för informationssäkerheten och missbruk av uppgifter. Riskerna kan i sista hand utgöra ett hot mot personers identitet (se GrUU 13/2016 rd och GrUU 14/2009 rd, s. 3/I). Även i EU:s allmänna dataskyddsförordning framhålls det att särskilda personuppgifter som till sin natur är särskilt känsliga med hänsyn till grundläggande rättigheter och friheter bör åtnjuta särskilt skydd, eftersom behandling av sådana uppgifter kan innebära betydande risker för de grundläggande rättigheterna och friheterna.

Grundlagsutskottet har bedömt hantering av känsliga uppgifter med utgångspunkt i att inskränkningar i skyddet för privatlivet måste bedömas utifrån de allmänna villkoren för inskränkningar i de grundläggande fri- och rättigheterna (se GrUU 42/2016 rd, s. 2–3 och de utlåtanden som nämns där). Här är det relevant att utskottets vedertagna praxis har varit att lagstiftarens handlingsutrymme i fråga om behandling av personuppgifter särskilt begränsas av att skyddet för personuppgifter delvis omfattas av skyddet för privatlivet, som garanteras i samma moment i grundlagens 10 §. Lagstiftaren ska tillgodose denna rätt på ett sätt som är godtagbart med avseende på de samlade grundläggande fri- och rättigheterna. Utskottet har därför ansett att i synnerhet tillåtande av behandling av känsliga uppgifter berör själva kärnan i skyddet för personuppgifter (GrUU 37/2013 rd, s. 2), Utskottet har därför ansett att i synnerhet tillåtande av behandling av känsliga uppgifter berör själva kärnan i skyddet för personuppgifter (GrUU 37/2013 rd, s. 2), vilket inneburit att inrättandet av register med sådana uppgifter måste bedömas i skenet av villkoren för inskränkningar i de grundläggande fri- och rättigheterna, särskilt lagstiftningens acceptabilitet och proportionalitet (GrUU 29/2016 rd och t.ex. GrUU 21/2012 rd, GrUU 47/2010 rd och GrUU 14/2009 rd). I sina analyser av omfattning, exakthet och innehåll i lagstiftning om rätten att få och lämna ut uppgifter trots sekretess har utskottet lagt vikt vid att de uppgifter som lämnas ut är av känslig art (se t.ex. GrUU 38/2016 rd, s. 3).

Enligt utskottet bör det finnas exakta och noga avgränsade bestämmelser om att det är tillåtet att behandla känsliga uppgifter bara om det är absolut nödvändigt. Bestämmelser om behandling av personuppgifter måste vara detaljerade och omfattande, inom de ramar som data- skyddsförordningen tillåter (GrUU 65/2018 rd, s. 45, GrUU 15/2018 rd, s. 40).

Enligt grundlagsutskottet är det uppenbart att en inskränkning i de grundläggande fri- och rättigheterna inte kan vara relevant för sitt syfte och därmed nödvändig, om den inte ens i princip kan nå upp till det godtagbara mål som den bygger på (se t.ex. GrUB 11/2020 rd, s. 4, se även GrUU 40/2017 rd, s. 4, GrUU 55/2016 rd, s. 4–5 och GrUU 5/2009 rd, s. 3/II). Grundlagsutskottet har betonat vikten av dessa synpunkter också vid tillämpningen av sådana undantag från de grundläggande fri- och rättigheterna som tillåts i 23 § i grundlagen under covonavirusepidemin (se t.ex. GrUB 11/2020 rd, s. 5).

Grundlagsutskottet har konstaterat att upprätthållande av funktionsförmågan hos hälso- och sjukvårdssystemet under pandemin är en synnerligen vägande grund med tanke på de grundläggande fri- och rättigheterna. Denna grund har samband med det allmännas skyldighet enligt 7 § 1 mom. i grundlagen att trygga vars och ens rätt till liv och att även under en pandemi tillförsäkra var och en tillräckliga hälsovårds- och sjukvårdstjänster samt främja befolkningens hälsa (19 § 3 mom. i grundlagen), och som berättigar exceptionellt långtgående myndighetsåtgärder också om de innebär ingrepp i de grundläggande fri- och rättigheterna (GrUB 2/2020 rd s. 5, GrUB 3/2020 rd, s. 3, GrUB 7/2020 rd, s. 3, och GrUB 9/2020 rd, s. 4). Med beaktande av de synnerligen vägande skäl som kan anges för att ta i bruk beredskapslagen i ett pandemiläge, att trygga

RP 131/2021 rd

hälso- och sjukvårdssystemets funktionsförmåga och därigenom avvärja allvarliga hot mot människors liv och hälsa, har grundlagsutskottet inte heller ansett att bemyndigandena under undantagsförhållanden i sig strider mot proportionalitetskravet (GrUB 2/2020 rd, s. 5, GrUB 3/2020 rd, s. 3, GrUB 7/2020 rd, s. 5).

Behandlingsåtgärderna i denna proposition kan betraktas som nödvändiga i ett epidemiläge.

Enligt grundlagsutskottets utlåtande om den så kallade Coronablinkern (GrUU 20/2020 rd RP 101/2020 rd) inte helt problemfritt att de föreslagna bestämmelserna inte anses nödvändiga med tanke på deras syfte och att lagförslaget inte har utarbetats med tanke på kravet på att behandlingen av känsliga uppgifter ska vara nödvändig.

Grundlagsutskottet har ansett att samtycke från en person vars grundläggande fri- och rättigheter begränsas i sig kan spela en roll i en konstitutionell bedömning. Utskottet har ändå i sin tidigare praxis sett vissa problem med en sådan lagstiftningsmetod och poängterat hur viktigt det är att vara mycket återhållsam med att godkänna samtycke som rättslig grund för att ingripa i de grundläggande fri- och rättigheterna. Enligt utskottet är förfarandet är inte förenligt med rättsstatsprincipen enligt 2 § 3 mom. i grundlagen, där det sägs att all utövning av offentlig makt ska bygga på lag. Dessutom ska befogenheten att ingripa i den enskildes grundläggande fri- och rättigheter alltid läggas fast i en tillräckligt noggrant avgränsad lag med ett exakt tillämpningsområde (GrUU 30/2010 rd, s. 6/II). Utskottet har därför ansett det klart att skyddet för de grundläggande fri- och rättigheterna som rättslig fråga inte alltid kan förlora i betydelse bara för att det föreskrivs i lag att någon åtgärd kräver att den som saken gäller ger sitt samtycke. Skyddet kan inte i vilket som helst ärende vara beroende av den berörda personens samtycke. Utskottet har i det här avseendet sett det som väsentligt vad som kan betraktas som juridiskt relevant samtycke i en viss situation. Vidare har utskottet krävt att en lag som utifrån samtycke ingriper i skyddet för de grundläggande fri- och rättigheterna bland annat ska vara exakt och noga avgränsad, att den föreskriver hur samtycket ska ges och återtas, att det säkerställs att samtycket är riktigt och ges av fri vilja och att lagstiftningen är nödvändig (GrUU 19/2000 rd, s. 3, GrUU 27/1998 rd, s. 2/II, och GrUU 19/2000 rd, s. 3/II).

Grundlagsutskottet har tidigare också fäst uppmärksamhet vid att 8 § i personuppgiftslagen, som stiftades med grundlagsutskottets medverkan (GrUU 25/1998 rd) men nu är upphävd, tillät behandling av personuppgifter efter samtycke. Också känsliga personuppgifter kunde med stöd av 12 § i den lagen behandlas i undantagsfall, om den registrerade gett sitt uttryckliga samtycke till det (GrUU 1/2018 rd, s. 9). Motsvarande kan enligt utskottet konstateras om lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet, som har stiftats med grundlagsutskottets medverkan. Enligt 26 § i den lagen kan en myndighet ur en sekretessbelagd myndighetshandling lämna ut uppgifter bland annat när sekretessplikt har föreskrivits till skydd för någons intressen och denne samtycker till att uppgifter lämnas ut. Handlingen kan också innehålla känsliga personuppgifter (GrUU 43/1998 rd, se även GrUU 42/2016 rd, s. 3).

Enligt artikel 8 i EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna ska personuppgifter behandlas på grundval av den berörda personens samtycke eller någon annan legitim och lagenlig grund. Enligt artikel 6 i dataskyddsförordningen är behandlingen av personuppgifter lagenlig bland annat när den registrerade har lämnat sitt samtycke till att dennes personuppgifter behandlas för ett eller flera specifika ändamål. Enligt artikel 9 i dataskyddsförordningen är behandling av särskilda kategorier av personuppgifter likaså tillåtet på grundval av ett uttryckligt samtycke, utom då unionsrätten eller medlemsstaternas nationella rätt föreskriver att förbudet mot behandling av särskilda kategorier av personuppgifter inte kan upphävas av den registrerade.

RP 131/2021 rd

Enligt skäl 43 i dataskyddsförordningen bör samtycket inte utgöra giltig rättslig grund för behandling av personuppgifter i ett särskilt fall där det råder betydande ojämlikhet mellan den registrerade och den personuppgiftsansvarige. Det gäller särskilt om den personuppgiftsansvarige är en offentlig myndighet och det därför är osannolikt att samtycket har lämnats frivilligt när det gäller alla förhållanden som denna särskilda situation omfattar. I skäl 42 i förordningen står det att samtycke inte bör betraktas som frivilligt om den registrerade inte har någon genuin eller fri valmöjlighet eller inte utan problem kan vägra eller ta tillbaka sitt samtycke.

Enligt grundlagsutskottet får exempelvis personuppgifter inom social- och hälsovården inte lämnas ut för utvecklings- och innovationsverksamhet utifrån ett samtycke som givits exempelvis i ett administrativt förfarande eller i kundtjänsten inom hälso- och sjukvården. Ett samtycke som ges i en sådan obalanserad situation är inte nödvändigtvis genuint frivilligt på det sätt som utskottet krävt i sin praxis eller som avses i dataskyddsförordningen. Inte heller har kunden nödvändigtvis faktiska möjligheter att tänka igenom vad samtycket innebär (GrUU 1/2018 rd). I sammanhang av den här typen har utskottet dessutom påpekat att samtycket måste grunda sig på tillräcklig information (se t.ex. GrUU 10/2012 rd, s. 3/1). Enligt utskottet är det också osannolikt att detta krav uppfylls, om samtycket ges till exempel i samband med vård av en patient (GrUU 1/2018 rd).

I en förordning av social- och hälsovårdsministeriet (416/2021) föreskrivs det om covidintyg som utfärdas via det medborgargränssnitt (de så kallade Mina Kanta) som avses i lagen om elektronisk behandling av klientuppgifter inom social- och hälsovården. I den förordningen föreskrivs det inte om intygets användningsändamål. I nuläget föreskrivs det om intygets användningsändamål i EU-förordningen om EU:s digitala covidintyg (953/2021), enligt vilken användningsändamålet främst är gränsövergångar. Enligt skäl 48 i ingressen till EU-förordningen om EU:s digitala covidintyg fastställs i förordningen den rättsliga grunden för den behandling av personuppgifter, i den mening som avses i artiklarna 6.1 c och 9.2 g i dataskyddsförordningen, som krävs för utfärdande och kontroll av de interoperabla intyg som föreskrivs i förordningen. I samma skäl sägs det också att medlemsstaterna får hantera personuppgifter i andra syften om den rättsliga grunden för hantering av sådana uppgifter i andra syften, inklusive tillhörande lagringstid, fastställs i nationell rätt, som måste vara förenlig med unionsrätten på dataskyddsområdet samt med principerna om effektivitet, nödvändighet och proportionalitet och som bör inbegripa bestämmelser som tydligt anger behandlingens omfattning och utsträckning, det särskilda syftet, de kategorier av enheter som kan kontrollera intyget samt relevanta skyddsåtgärder för att förhindra diskriminering och missbruk, med beaktande av riskerna för de registrerades rättigheter och friheter. Om EU:s digitala covidintyg används för andra syften, blir det nödvändigt att åtminstone föreskriva om covidintygets användningsändamål, behandlingens omfattning, lagringen av data, vilka aktörer som har rätt att kontrollera covidintyg samt skyddsåtgärder. Också om ett särskilt intyg tekniskt sett utfärdas för nationella syften, bör det ändå föreskriva om de saker som nämns ovan med beaktande av att också kontroll av intyget utgör behandling av personuppgifter.

I artikel 7 i dataskyddsförordningen föreskrivs det om förutsättningarna för samtycke, om frivillighet och om återkallande av samtycke. I artikel 9.2 a föreskrivs det dessutom uttryckligen om samtycke till behandling av uppgifter som hör till särskilda kategorier av personuppgifter. Förordningen innehåller detaljerade bestämmelser om information till den registrerade. I förordningen finns också särskilda bestämmelser om barns samtycke. Grundlagsutskottet anser att bestämmelserna i förordningen, tolkade och tillämpade på behörigt sätt i ljuset av EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna, kan anses vara tillräckliga också ur konstitutionell synvinkel i fråga om den behandling av uppgifter som nu bedöms.

Med beaktande av kraven på samtycke enligt dataskyddsförordningen och grundlagsutskottets utlåtandepraxis i fråga om samtycke som rättslig grund för ingrepp i de grundläggande fri- och rättigheterna kan samtycke inte utgöra grund för behandlingen. Verksamhetsutövarens rätt att behandla personuppgifter baseras på artikel 6.1 e, och i fråga om särskilda kategorier av personuppgifter, i detta fall uppgifter om hälsan, på artikel 9.2 i, i dataskyddsförordningen. I denna proposition föreslås en lagstadgad rätt att granska giltigheten hos EU:s digitala covidintyg för sådana verksamhetsutövare vilkas verksamhet berörs av restriktioner eller ålägganden som utfärdats genom förordning med stöd av 58 a § 2 och 3 mom. eller meddelats genom ett myndighetsbeslut enligt 58 eller 58 d §. Personuppgifter får endast behandlas för att kontrollera intygets giltighet och för att kontrollera om förutsättningarna för tillträde till utrymmet uppfylls. Dessutom bör kunder och de som deltar i verksamhet informeras om behandlingen av personuppgifter.

Dessutom bör behandlingen av personuppgifterna som skyddsåtgärd och i enlighet med principen om minimering av personuppgifter tekniskt genomföras så, att ett villkor för godkännande är att det i ett läsprogram som Institutet för hälsa och välfärd har godkänt endast är möjligt att se personens namn och om intyget är giltigt, vilket antecknats i intygets QR-kod. Det är motiverat att namnet visas i läsprogrammet för att det i praktiken ska finnas tillräckliga förutsättningar att kontrollera identiteten. För att förhindra möjligheten till missbruk är det nödvändigt att personens namn visas. Om det av tekniska skäl inte är möjligt att granska intyget, är det möjligt att manuellt granska att ett intyg finns. De kunder och deltagare i verksamhet som visar upp intyg bör informeras och anvisas att vika pappersintyg eller annars täcka över intyget så att endast den första sidan syns, där inga andra personuppgifter än intygets och personens namn, födelsetid, QR-koden och intygets signum framgår. Det föreskrivs dessutom om den skyddsåtgärden att verksamhetsutövare, deras anställda och de som sköter uppgifter för dem, som har rätt att kräva att kunder och deltagare i verksamhet visar upp EU:s digitala covidintyg, har också rätt att kontrollera identiteten hos kunder och deltagare i verksamheten och kontrollera det mot det namn läsprogrammet uppger. Verksamhetsutövare, deras anställda och de som sköter uppgifter för dem omfattas av tystnadsplikten enligt 35 § i dataskyddslagen. I 35 § i dataskyddslagen sägs det att "[d]en som vid utförandet av åtgärder som har samband med behandlingen av personuppgifter har fått kännedom om något som gäller en annan persons egenskaper, personliga förhållanden, ekonomiska ställning eller någon annans företagshemligheter får inte obehörigen för utomstående röja de uppgifter som han eller hon erhållit på detta sätt eller använda uppgifterna för sin egen eller någon annans vinning eller för att skada någon annan". Dessutom föreslås det att man inte ska få registrera, lagra eller behandla uppgifter i intyget i något annat syfte. Behandlingsförbudet enligt lagen om smittsamma sjukdomar utsträcks inte till sådan behandling som baseras på någon annan rättslig grund, man får inte lagra eller behandla uppgifter som behandlas med stöd av 58 j § för andra ändamål.

Kulturella rättigheter

Enligt 16 § 2 mom. i grundlagen ska det allmänna, enligt vad som närmare bestäms genom lag, säkerställa lika möjligheter för var och en att oavsett medellöshet enligt sin förmåga och sina särskilda behov få även annan än grundläggande utbildning samt utveckla sig själv. Detta inbegriper det allmännas åtgärder för att främja individens möjligheter att utveckla sig själv inte enbart till undervisningen utan också t.ex. till inhämtande av kunskap, vetenskaplig och konstnärlig verksamhet, åtnjutande av konst samt till utövande av motion och annan kroppskultur. I förarbetena till grundlagen påpekas det särskilt att det allmänna skapar möjligheter för individen att utveckla sig själv bland annat genom att den upprätthåller och understöder bibliotek, medborgar- och arbetarinstitut samt kultur- och idrottsinrättningar och understöder utövandet av vetenskap, konst och motion (RP 309/1993 rd, s. 68). I 3 mom. i samma paragraf tryggas särskilt vetenskapens, konstens och den högsta undervisningens frihet.

RP 131/2021 rd

De restriktioner som berör offentliga tillställningar samt utrymmen för kunder och deltagare har fått negativa konsekvenser för tillgodoseendet av de kulturella rättigheterna, då möjligheterna till kultur- och motionsgränser samt till att utöva kultur och idrott har begränsats. Syftet med införandet av covidintyget är att främja möjligheterna att ordna kultur- och idrottsjänster samt att delta i kultur- och idrottsverksamhet trots pandemin.

Rätten till arbete och näringsfriheten

De restriktioner om vilka det fattats beslut för att förhindra covid-19-epidemins spridning har kraftigt begränsat näringsfriheten enligt 18 § i grundlagen och inverkat på det allmännas skyldighet att främja sysselsättningen. Restriktionerna kan också anses ha inverkat på egendoms-skyddet som tryggas i 15 § i grundlagen. I sin utlåtandep Praxis har grundlagsutskottet betonat att man för att förhindra epidemins spridning bör sträva efter metoder som innebär mindre begränsningar i de grundläggande fri- och rättigheterna (GrUU 44/2020 rd), och att restriktionernas nödvändighet och proportionalitet bör bedömas i förhållande till epidemiläget också regionalt (GrUB 10/2020 rd).

Varje undantag från näringsfriheten begränsar fullgörandet av den grundläggande friheten, och måste kunna motiveras på ett godtagbart sätt. Grundlagsutskottet har förutsatt att inskränkningarna i näringsfriheten begränsas till att enbart omfatta det absolut nödvändiga. Grundlagsutskottet har ansett att också mycket långtgående inskränkningar i näringsfriheten kan komma i fråga för att förhindra covid-19-epidemins spridning. I grundlagsutskottets utlåtandep Praxis har det betonats att restriktionerna ska vara nödvändiga (GrUU 7/2020 rd). Exempelvis i sin utlåtandep Praxis över restriktioner för restauranger till följd av covid-19-epidemin har grundlagsutskottet förutsatt att restriktionerna begränsas till att enbart omfatta det absolut nödvändiga geografiskt och enligt restaurangtyp. (GrUU 31/2020 rd).

Enligt 22 § i grundlagen ska det allmänna se till att de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna tillgodoses. De restriktioner om vilka det fattats beslut enligt 58, 58 a, 58 d och 58 g § i lagen om smittsamma sjukdomar har fått mycket betydande ekonomiska konsekvenser för omsättningen och förmågan att erbjuda arbetsplatser i de branscher som berörs av restriktionerna. I avsnitt 2 Nuläge och utvärdering av nuläget behandlas det ekonomiska läget i de branscher som berörs av restriktionerna (figur 1). Enligt Statistikcentralens material har minskningen i omsättning varit betydande under perioden 2019–2021. Dessutom har restriktionerna inverkat på antalet arbetsplatser i de berörda branscherna. Införandet av covidintyg kan främja näringsfriheten och rätten till arbete enligt 18 § i grundlagen, när restriktionerna kan lättas upp till den del det är möjligt genom att tillämpa covidintyg. När näringsverksamhet möjliggörs, främjas också det allmännas uppgift att främja sysselsättningen och verka för att alla tillförsäkras rätt till arbete.

Syftet med införandet av covidintyget är att möjliggöra hälsosäker näringsverksamhet i ett läge när det inte annars är möjligt. De verksamhetsutövare som så önskar får kräva att EU:s digitala covidintyg visas upp för tillträde till offentliga tillställningar eller kundutrymmen. Verksamhetsutövare som agerar så får avvika från de restriktioner som meddelats genom myndighetsbeslut. Det förslås ingen skyldighet att kräva intyg. Genom systemet lindras begränsningen i näringsfriheten som tryggas i 18 § i grundlagen. Genom att kräva covidintyg blir det möjligt att utöva affärsverksamheten friare än enligt restriktionerna, och covidintyget möjliggör därför lindrigare begränsningar i näringsfriheten än fullskaliga restriktioner eller restriktioner om vilka det beslutats eller föreskrivits utifrån epidemiläget enligt lagen om smittsamma sjukdomar. På så sätt kan covidintyget möjliggöra mer proportionerliga begränsningar av näringsfriheten till följd av covid-19-epidemin.

Grundlagsutskottet har betonat att restriktionernas sammanlagda nackdelar för samhället bör bedömas i relation till fördelarna. (GrUU 9/2020 rd). Införandet av covidintyg gör det möjligt att utöva näringsverksamhet i större utsträckning med beaktande av hälsosäkerheten.

Konstitutionell godtagbarhet

Bestämmelserna om nationell tillämpning av covidintyg är nya, och därför finns det också skäl att bedöma deras konstitutionella godtagbarhet. Verksamhetsutövare får genom egna alternativa hälsosäkerhetsåtgärder, genom att kräva att kunder och deltagare i verksamhet visar upp covidintyg, avvika från vissa restriktioner och skyldigheter som för att uppnå samma mål föreskrivs genom förordning eller föreläggs genom myndighetsbeslut så att de inte gäller viss verksamhet eller vissa utrymmen. Verksamhetsutövaren får dock inte till alla delar avvika från förordningarnas och beslutens innehåll, oberoende av innehållet. I 58 i § 3 mom. föreslås en särskild bestämmelse om de skyldigheter och restriktioner som inte berör en verksamhet eller ett utrymme där kravet på att visa upp intyg tillämpas. Eventuella andra skyldigheter som meddelas genom förordning eller myndighetsbeslut än de som anges i den nämnda bestämmelsen berör de aktörer som omfattas av förordningens eller beslutets tillämpningsområde. Verksamhetsutövarens valmöjlighet omfattar inte heller kommande förordningar och beslut till andra delar än de som uttryckligen anges i bestämmelsen. Den alternativa hälsosäkerhetsåtgärden begränsar inte heller till övriga delar myndigheternas möjligheter att genomföra åtgärder för bekämpning av smittsamma sjukdomar. Det är inte heller fråga om att offentliga förvaltningsuppgifter anförtros privata aktörer. Med beaktande av såväl bestämmelsens ordalydelse som det som anges i specialmotiveringen kan den föreslagna lagstiftningsmetoden därför betraktas som konstitutionellt godtagbar.⁴⁹

Bedömning av bemyndigandet att utfärda förordning

I det föreslagna 58 i § 5 mom. föreskrivs det om möjligheten att genom förordning av statsrådet i exceptionella situationer föreskriva om en tidsperiod under vilken kravet att visa upp covidintyg inte får tillämpas i de situationer som anges i lagen, utan verksamheten och utrymmena i stället berörs av de skyldigheter som meddelas genom förordning av statsrådet eller myndighetsbeslut. Det föreskrivs om utfärdande av förordningar i 80 § i grundlagen. Statsrådet kan utfärda förordningar med stöd av ett bemyndigande i lag. Genom lag skall dock utfärdas bestämmelser om grunderna för individens rättigheter och skyldigheter samt om frågor som enligt grundlagen i övrigt hör till området för lag. Ur ett grundlagsperspektiv är föreskrifter i förordning av statsrådet om möjligheten att avvika från lag som utgångspunkt problematiska. I grundlagsutskottets praxis har en sådan lagstiftningsmetod dock godkänts, om lagen innehåller tillräckliga bestämmelser som begränsar och styr bemyndigandet att utfärda förordning (GrUU 14/2006 rd, s. 2, GrUU 20/2004 rd, s. 4, GrUU 35/2005 rd, s. 4). Godtagbarheten hos sådana bestämmelser beskrivs närmare i specialmotiveringen till momentet på s. 38-39.

I den föreslagna bestämmelsen anges det att kravet att visa upp covidintyg inte är ett alternativ om vissa exakta, noggrant avgränsade kriterier med hög tröskel som på ett uttömmande sätt förtecknas i bestämmelsen uppfylls, och det därför är nödvändigt att avvika från godkännandet av covidintyg som alternativ hälsosäkerhetsåtgärd för att förhindra spridning av en smittsam sjukdom. Den föreslagna lagstiftningsmetoden är enligt statsrådets åsikt nödvändig till följd av syftet med lagen om smittsamma sjukdomar som har samband med skyddet för de grundläggande fri- och rättigheterna, och därför motiverad.

⁴⁹ Se även konsekvensbedömningen i avsnitt 4.2.

RP 131/2021 rd

Samernas rättigheter

Propositionens förhållande till samernas rättigheter behandlas jämlikheten närmare i kapitel 11 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning i regeringens proposition (RP 105/2021 rd) som ledde till att lag 701/2021 om temporär ändring av lagen om smittsamma sjukdomar stiftades.

Skyddet för liv och hälsa samt rätten till tillräckliga social- och hälsovårdstjänster

De föreslagna bestämmelsernas syfte är att skydda människornas hälsa och liv samt tillgången till tillräckliga social- och hälsovårdstjänster. Syftet med lagen om smittsamma sjukdomar är att förebygga smittsamma sjukdomar och spridningen av dem samt deras negativa konsekvenser för människor och samhället. Därför bör åtgärder enligt lagen om smittsamma sjukdomar i regel vara förebyggande, så att epidemins spridning kan förhindras effektivt och människornas liv och hälsa samt tillräcklig tillgång till social- och hälsovårdstjänster kan skyddas på ett så bra sätt som möjligt. I ett läge när covid-19-epidemin fortfarande globalt utgör ett betydande hot mot människors liv och hälsa och nya virusmutationer fortfarande upptäcks är det nödvändigt att hälsosäkerheten vid gränserna sköts på ett tillräckligt sätt.

Samtidigt är det viktigt vid bekämpningen av den skada sjukdomen covid-19 åsamkar människor och samhälle att samtidigt som man skyddar hälsa och liv och tryggar tillräckliga social- och hälsovårdstjänster också förebygga och bekämpa andra skador. Genom bestämmelserna om covidintyg blir det möjligt att i större utsträckning än genom restriktioner erbjuda samhällsrelaterade tjänster, och till exempel olika slags kultur-, musik- och fritidstjänster, så att hälsa och liv för dem som deltar i tjänsterna och verksamheten samtidigt kan tryggas effektivt. Genom skyddet för människors hälsa och liv tryggas samtidigt också rätten till tillräckliga social- och hälsovårdstjänster.

Tillämpning på Åland

I fråga om de föreslagna 16 a–16 g § behandlas tillämpningen på Åland närmare i kapitel 11 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning i regeringens proposition (RP 105/2021 rd) som ledde till att lag 701/2021 om temporär ändring av lagen om smittsamma sjukdomar stiftades.

Bekämpningen av smittsamma sjukdomar hör till rikets lagstiftningsbehörighet också på Åland, men med stöd av 30 § 9 punkten i självstyrelselagen sköter landskapet de uppgifter som uppgifter som berör bekämpande av smittsamma sjukdomar på Åland.

På de grunder som anges ovan kan lagförslaget behandlas i vanlig lagstiftningsordning. Regeringen anser det dock önskvärt att grundlagsutskottet ger ett utlåtande i frågan.

Kläm

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

Lag

om ändring och temporär ändring av lagen om smittsamma sjukdomar

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om smittsamma sjukdomar (1227/2016) 59 a § 1 mom., 59 c § 2 mom., 59 e § och 89 § 2 mom., av dem 59 a § 1 mom., 59 c § 2 mom. och 59 e § sådana de lyder i lag 447/2021 och 89 § 2 mom. sådant det lyder i 224/2021, samt

fogas temporärt till lagen nya 16 a–16 g §, 58 i §, 58 j §, till 79 § ett nytt 3 mom. samt till lagen nya 87 a och 89 a § som följer:

16 a §

Covid-19-intyg vid ankomst till Finland

En utlänning som är född 2005 eller tidigare och som inte är varaktigt bosatt i Finland ska, i syfte att förhindra spridning av covid-19, vid ankomsten till Finland medföra ett i 16 g § avsett tillförlitligt intyg

1) över att han eller hon har fått en godtagbar covid-19-vaccinationsserie minst sju dygn före ankomsten till Finland,

2) över negativt resultat i ett covid-19-test som har utförts på personen högst 72 timmar före ankomsten till Finland, eller

3) över att han eller hon har haft laboratorieverifierad covid-19 högst sex månader tidigare.

Om en finsk medborgare eller en utlänning som är varaktigt bosatt i Finland medför ett intyg över en godtagbar covid-19-vaccinationsserie som getts minst sju dygn före ankomsten till Finland eller över att han eller hon har haft laboratorieverifierad covid-19 högst sex månader tidigare behöver personen inte delta i ett sådant covid-19-test som avses i 16 b §. Om personen medför ett intyg över negativt resultat i ett covid-19-test som har utförts på personen högst 72 timmar före ankomsten till Finland måste personen delta i ett sådant covid-19-test som avses i 16 d §.

Den myndighet som ansvarar för bekämpningen av smittsamma sjukdomar i den kommun eller samkommun som ansvarar för folkhälsoarbetet enligt 5 § i folkhälsolagen och inom vars område man anländer till landet, ansvarar i ändamålsenlig omfattning i syfte att bekämpa covid-19-epidemin för kontrollen av de intyg som avses i 1 mom. och i 16 b § 2 mom. Myndigheten kan avtala om att uppgifter i anslutning till kontrollen av intyg överförs till någon annan än en myndighet, om det behövs för att trygga skötseln av kommunens eller samkommunens övriga lagstadgade uppgifter och för att säkerställa tillräckliga personella resurser för den överförda uppgiften.

Vid ankomst till Finland ska det intyg som avses i 1 mom. på begäran visas upp för en anställd hos den myndighet i kommunen eller samkommunen som ansvarar för bekämpningen av smittsamma sjukdomar eller för en person som sköter denna myndighets uppgifter. Intyget kan också kontrolleras elektroniskt. En person i tjänsteförhållande som sköter uppgifter i anslutning till bekämpningen av smittsamma sjukdomar i den nämnda kommunen eller samkommunen får i syfte att kontrollera intyget förbjuda personen att lämna den plats som personen i tjänsteförhållande har anvisat. Förbudet att lämna platsen får gälla i högst tre timmar.

Bestämmelser om nekande av inresa för utlänningar finns i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/399 om en unionskodex om gränspassage för personer (kodex om

RP 131/2021 rd

Schengengränserna), bestämmelser om avvisning av utlänningar i utlänningslagen (301/2004) och bestämmelser om helhetsbedömning i 146 § 1 mom. i den lagen.

16 b §

Covid-19-test vid ankomst till Finland

Om en person som är född 2005 eller tidigare har anlänt till Finland utan att medföra ett sådant intyg som avses i 16 a § och passerar finska gränsen på ett sådant ställe där kommunen har ordnat covid-19-testning, ska personen delta i ett covid-19-test som ordnas där. Om personen passerar finska gränsen på ett sådant ställe där covid-19-testning inte har ordnats ska personen omedelbart och dock senast 24 timmar från ankomsten till Finland delta i ett covid-19-test. Den i 16 a § 3 mom. avsedda kommunen eller samkommunen ska ordna de covid-19-test som avses i denna paragraf.

Skyldig att delta i ett sådant covid-19-test som avses i 1 mom. är dock inte en person som vid ankomsten till Finland har med sig ett tillförlitligt intyg enligt 16 g § över en första dos covid-19-vaccin som getts minst 14 dygn före ankomsten till Finland.

För att säkerställa att en person deltar i ett sådant covid-19-test som avses i 1 mom. får en person i tjänsteförhållande som sköter uppgifter i anslutning till bekämpningen av smittsamma sjukdomar i en i 16 a § 3 mom. avsedd kommun eller samkommun förbjuda personen att lämna den plats som personen i tjänsteförhållande har anvisat för covid-19-testning. Förbudet att lämna platsen får gälla i högst tre timmar.

16 c §

Undantag från skyldigheten att visa upp intyg och delta i test

Intyg enligt 16 a § 1 mom. eller covid-19-test enligt 16 b § krävs dock inte av

1) personer som hör till utländska makters beskickningar eller internationella mellanstatliga organisationer och som åtnjuter personlig immunitet, deras familjemedlemmar eller sådana innehavare av diplomatpass eller tjänstepass som ackrediterats i något annat land än Finland, när de reser genom Finland till sitt tjänsteställe eller hemland,

2) förare inom person- eller godstransporter som är verksamma i transport- eller logistikbranschen, besättningen på fartyg, luftfartyg och tåg när de är i arbete eller avlösande besättning när de är på väg till eller från sina arbetsuppgifter,

3) personer för vilka grunden för inresa är att avvärja en plötslig fara som riktar sig mot samhällets infrastruktur och hotar hälsa eller säkerhet,

4) flygpassagerare, om de inte lämnar flygplatsen,

5) tullmyndigheter vid gränsen mellan Finland och Norge när de utför nödvändiga tjänsteuppdrag.

Utöver vad som föreskrivs i 1 mom. gäller skyldigheten att visa upp ett intyg eller att delta i ett test inte personer som under de 14 dygn som föregått ankomsten till Finland endast har vistats i länder eller områden där covid-19-incidensen eller utbredningen av en virusvariant inte medför någon särskild risk för spridning av epidemin. Närmare bestämmelser om länder och områden som avses i detta moment utfärdas genom förordning av statsrådet.

16 d §

Covid-19-test efter ankomst till landet

Om en person född 2005 eller tidigare som har anlänt till Finland inte har ett sådant intyg över vaccinationsserie eller genomgången covid-19 som avses i 16 a § 1 mom. 1 eller 3 punkten och

RP 131/2021 rd

inte har fått ett positivt testresultat av ett covid-19-test enligt 16 b §, ska personen delta i ett covid-19-test tidigast 72 timmar och senast 120 timmar efter ankomsten till landet. Den i 16 a § 3 mom. avsedda kommunen eller samkommunen ska ordna de covid-19-test som avses i denna paragraf.

Personer som avses i 16 c § behöver dock inte delta i det test som avses i 1 mom.

16 e §

Upplysningsskyldighet

Utöver vad som föreskrivs i 8 § i förvaltningslagen (434/2003) ska den myndighet i den i 16 a § 3 mom. avsedda kommunen eller samkommunen som ansvarar för bekämpningen av smittsamma sjukdomar upplysa den som anländer till Finland om hälsosäkra tillvägagångssätt och covid-19-testning samt svara på frågor och förfrågningar som gäller lagen om smittsamma sjukdomar och förfaranden.

16 f §

Undantag som gäller utövande av samernas näring och kultur

Bestämmelserna i 16 a–16 d § tillämpas inte på samer när de utövar sin näring och kultur inom samernas hembygdsområde.

16 g §

Tillförlitligt intyg som gäller covid-19

Ett intyg över covid-19-vaccinationer ska anses vara tillförlitligt om det innehåller uppgift om den vaccinerade personens namn och födelsedatum, om vilket vaccin som getts och om ort och datum för utfärdandet samt är försett med underskrift och stämpel eller motsvarande bestyrkande av den som utfört vaccinationen. Med vaccinationsserie avses det antal vaccindoser som anges i försäljningstillståndet. En vaccinationsserie ska godkännas, om den har genomförts med ett vaccinpreparat för vilket Europeiska kommissionen har beviljat försäljningstillstånd med stöd av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 726/2004 om inrättande av unionsförfaranden för godkännande av och tillsyn över humanläkemedel och veterinärmedicinska läkemedel samt om inrättande av en europeisk läkemedelsmyndighetförordning eller som Världshälsoorganisationen har tagit upp på sin lista för användning i nödfall.

Ett intyg över negativt testresultat för covid-19-smitta ska anses vara tillförlitligt om det innehåller uppgift om den testade personens namn och födelsedatum, om använd diagnostisk metod och provtagnings tidpunkt och om det laboratorium, den hälsovårdsmyndighet eller den nationella myndighet som utfärdat intyget.

Ett intyg över genomgången covid-19 ska anses vara tillförlitligt om det innehåller uppgift om personens namn och födelsedatum, när personen insjuknade samt ort och datum för utfärdande, och är försett med läkarens underskrift och stämpel eller motsvarande bestyrkande.

Ett intyg som avses i 1–3 mom. eller en bestyrkt översättning av ett sådant intyg ska vara avfattade på finska, svenska eller engelska. Ett intyg som visas upp inom samernas hembygdsområde enligt samiska språklagen (1086/2003) får också vara avfattat på samiska.

Bestämmelser om det digitala covidintyget för Europeiska unionen finns i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/953 om en ram för utfärdande, kontroll och godtagande av interoperabla intyg om vaccination mot, testning för och tillfrisknande från covid-19 (EU:s digitala covidintyg) för att underlätta fri rörlighet under covid-19-pandemin.

Den som är anställd hos den i 16 a § 3 mom. avsedda kommunen eller samkommunen eller som sköter dess uppgifter har rätt att ta del av innehållet i det intyg som personen visar upp, att behandla de i 1–4 mom. avsedda personuppgifter som personen lämnar och att i det register över fall av sjukdomen som avses i 39 § föra in en anteckning om medförande av ett i 16 a § 1 mom. avsett intyg, om behandlingen är nödvändig för utförande av de uppgifter som anges i 16 a–16 e §.

58 i §

Nationell tillämpning av EU:s digitala covidintyg

En verksamhetsutövare får i verksamhet som omfattas av en förordning som utfärdats med stöd av 58 a § 2 eller 3 mom. eller ett myndighetsbeslut enligt 58, eller 58 d § i denna lag förutsätta att kunder eller deltagare i verksamheten som är 12 år eller äldre för att få tillträde till en offentlig tillställning eller ett utrymme visar upp EU:s digitala covidintyg som visar att personen har fått en full vaccinationsserie som avses i 16 g § minst 7 dagar tidigare, har fått ett negativt coronatestresultat högst 72 timmar tidigare eller har genomgått sjukdomen covid-19 högst sex månader tidigare. Verksamhetsutövaren ska vägra en kund eller deltagare som inte visar upp ett intyg tillträde till den offentliga tillställningen eller utrymmet.

Uppvisande av ett intyg som avses i 1 mom. får krävas för tillträde till följande utrymmen:

- 1) utrymmen inomhus och utomhus som används för offentliga tillställningar,
- 2) förplägnadsrörelser,
- 3) gym och andra utrymmen inomhus som används för idrott eller motion,
- 4) allmänna bastur samt bassängutrymmen i simhallar, utomhusbad och badinrättningar samt omklädningsrum i omedelbar anslutning eller närhet till dem,
- 5) dansplatser samt utrymmen som används för körsång, amatörteater eller annan motsvarande hobbyverksamhet i grupp,
- 6) utrymmen inomhus vid nöjes- och temaparker, tivolin samt djurparker,
- 7) inomhuslekparker och inomhuslekplatser,
- 8) museér, utställningsutrymmen och andra motsvarande kulturutrymmen.

Om en verksamhetsutövare alternativt kräver att kunder och deltagare i verksamheten visar upp ett intyg enligt 1 mom. för att få inträde till en offentlig tillställning eller ett utrymme, tillämpas inte restriktioner som berör kunders ankomst och vistelse, placeringen av kundplatser samt användning av ljudåtergivning som överröstar kundernas tal samt musik, begränsning av antalet kundplatser inomhus och utomhus samt begränsning av öppettider och serveringstider som det föreskrivits om i förordningar som utfärdats med stöd av 58 a § 2 och 3 mom. eller restriktioner som berör begränsning av antalet deltagare eller deras placering och som meddelats genom myndighetsbeslut enligt 58 eller 58 d § i syfte att förhindra spridning av sjukdomen covid-19 på den offentliga tillställningen, det utrymmet eller den verksamheten.

Om det kommunala organ som ansvarar för smittsamma sjukdomar eller regionförvaltningsverket med stöd av 58 § helt har förbjudit att en offentlig tillställning ordnas, får dock inga undantag från de restriktioner som meddelats i beslutet göras genom krav på att intyg visas upp.

I den plan som avses i 58 h § i ska verksamhetsutövaren ange att verksamhetsutövaren kräver att kunder och deltagare i verksamheten visar upp ett sådant intyg som avses i 1 mom.

Genom förordning av statsrådet får det föreskrivas om den tidsperiod, under vilken skyldigheter och restriktioner som meddelas genom myndighetsbeslut enligt 58 och 58 d § och om vilka det föreskrivs i förordningar med stöd av 58 a § 2 och 3 mom. trots vad som föreskrivs i 3 mom. gäller berörda offentliga tillställningar, utrymmen och verksamheter oberoende av om verksamhetsutövaren kräver att ett sådant intyg som avses i 1 mom. visas upp. En förutsättning för utfärdande av förordning är att det till följd av en överraskande och betydande försvagning av covid-19-vaccinationsprogrammets effekt är uppenbart att enbart skyldigheten att visa upp intyg enligt 1 mom. inte tillräckligt förhindrar spridning av sjukdomen covid-19, och att det är

RP 131/2021 rd

nödvändigt för att antingen riksomfattande eller inom ett visst område förhindra spridning av sjukdomen samt en allvarlig överbelastning av hälso- och sjukvården som äventyrar befolkningens hälsa. Institutet för hälsa och välfärd ska utan dröjsmål underrätta statsrådet om det anser att en sådan situation eller en grundad risk för den föreligger. Statsrådets förordning får vara i kraft högst en månad i taget. Statsrådet ska noggrant följa med förordningens aktualitet och upphäva förordningen omedelbart, om förutsättningarna enligt denna paragraf inte längre uppfylls.

58 j §

Rätt att behandla uppgifter som ingår i EU:s digitala covidintyg

Sådana verksamhetsutövare vilkas verksamhet omfattas av en restriktion eller ett föreläggande enligt en förordning som utfärdats med stöd av 58 a § 2 och 3 mom. eller ett myndighetsbeslut enligt 58 eller 58 d §, deras anställda och de som sköter uppgifter för dem som med stöd av denna lag har rätt att kräva att kunder och deltagare i verksamhet visar upp EU:s digitala covidintyg har rätt att kontrollera att intyget är i kraft. För behandling av personuppgifter som antecknats i intyget krävs dessutom att kunden eller deltagaren i verksamheten informeras. Personuppgifter får endast behandlas för att kontrollera intygets giltighet och för att kontrollera om förutsättningarna för tillträde till utrymmet uppfylls. Intyget ska granskas så att verksamhetsutövaren använder ett läsprogram som Institutet för hälsa och välfärd har godkänt, som gör att verksamhetsutövaren endast kan se personens namn och om intyget är giltigt. Om det av tekniska skäl inte är möjligt att granska intyget med ett läsprogram som Institutet för hälsa och välfärd har godkänt, får intygets giltighet granskas manuellt.

Verksamhetsutövare, deras anställda och de som sköter uppgifter för dem, som har rätt att kräva att kunder och deltagare i verksamhet visar upp EU:s digitala covidintyg, har också rätt att kontrollera identiteten hos kunder och deltagare i verksamheten.

Med stöd av denna lag får uppgifter i intyget inte registreras, lagras eller behandlas i något annat syfte.

59 a §

Tillsyn

Regionförvaltningsverket och kommunen övervakar inom sina verksamhetsområden fullgörandet av de skyldigheter och iakttagandet av de begränsningar som det föreskrivs om i 58 §, 58 c § 1 och 2 mom., 58 d och 58 g §, 58 h § 1 mom. och 58 i § samt iakttagandet av beslut som gäller dessa.

59 c §

Förelägganden och tvångsmedel

Regionförvaltningsverket och kommunen kan meddela ett föreläggande om avhjälpande av brister eller missförhållanden som observerats i iakttagandet av ett beslut som fattats med stöd av 58, 58 d eller 58 g § eller en skyldighet enligt 58 i §. Detsamma gäller Transport- och kommunikationsverket och kommunen i fråga om iakttagandet av ett beslut som fattats med stöd av 58 f §. Regionförvaltningsverket och kommunen kan dessutom när det gäller skyldigheterna enligt 58 h § 1 mom. och Transport- och kommunikationsverket när det gäller skyldigheterna

RP 131/2021 rd

enligt 58 h § 2 mom. meddela ett föreläggande om att de brister eller missförhållanden som observerats i fullgörandet ska avhjälpas.

59 e §

Rätt att få information

Regionförvaltningsverket, de kommunala myndigheter som deltar i tillsynen enligt denna lag, Transport- och kommunikationsverket samt polisen har trots sekretessbestämmelserna rätt att få de upplysningar som är nödvändiga för tillsynen enligt 59 a–59 d § av den som är föremål för en skyldighet enligt 58 c, 58 e § eller 58 i § samt av den som med stöd av 58, 58 d, 58 f eller 58 g § är föremål för ett beslut. Upplysningarna ska lämnas utan dröjsmål och avgiftsfritt.

79 §

Statens deltagande i särskilda kostnader

Staten svarar för den merkostnad 16 a, 16 b, 16 d och 16 e § medför för kommuner och samkommuner.

87 a §

Underlåtenhet att delta i covid-19-test

En myndig person som uppsåtligt eller av grov oaktsamhet försummar den skyldighet att delta i covid-19-test som avses i 16 b § 1 mom. eller 16 d § 1 mom. ska, om inte strängare straff för gärningen föreskrivs någon annanstans i lag, för underlåtenhet att delta i covid-19-test dömas till böter.

89 §

Handräckning

Utöver det som föreskrivs någon annanstans i lag har Gränsbevakningsväsendet och Tullen rätt att för utförande av handräckningsuppdrag

1) stoppa fordon och reglera trafiken med iakttagande av 38 § i gränsbevakningslagen (578/2005) och 12 § i tullagen (304/2016),

2) behandla hälsouppgifter som är nödvändiga för handräckningsuppdraget med iakttagande av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning), dataskyddslagen (1050/2018) och lagen om behandling av personuppgifter vid Gränsbevakningsväsendet (639/2019) samt i lagen om behandling av personuppgifter inom Tullen (650/2019).

89 a §

Handräckning i samband med åtgärder som gäller covid-19

RP 131/2021 rd

Utöver det som föreskrivs i 89 § har polisen för utförande av ett handräckningsuppdrag rätt att

1) ge handräckning för att säkerställa att det förbud att lämna platsen som avses i 16 a § 4 mom. och 16 b § 3 mom. iakttas,

2) stoppa fordon och reglera trafiken för att säkerställa att de åtgärder som anges i 16 a och 16 b § kan utföras.

Gränsbevakningsväsendet och Tullen har rätt att ge handräckning för att säkerställa att förbudet att lämna platsen enligt 16 a § 4 mom. och 16 b § 3 mom. iakttas.

Denna lag träder i kraft den 20 . 16 a–16 g §, 79 § 3 mom. samt 87 a och 89 a § träder dock i kraft först den 16 oktober 2021. 16 a–16 g, 58 i och 58 j §, 79 § 3 mom. samt 87 och 89 a § är i kraft till den 31 december 2021.

Helsingfors den 21 september 2021

Statsminister

Sanna Marin

Familje- och omsorgsminister Krista Kiuru

Lag

om ändring och temporär ändring av lagen om smittsamma sjukdomar

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om smittsamma sjukdomar (1227/2016) 59 a § 1 mom., 59 c § 2 mom., 59 e § och 89 § 2 mom., av dem 59 a § 1 mom., 59 c § 2 mom. och 59 e § sådana de lyder i lag 447/2021 och 89 § 2 mom. sådant det lyder i 224/2021, samt

fogas temporärt till lagen nya 16 a–16 g §, 58 i §, 58 j §, till 79 § ett nytt 3 mom. samt till lagen nya 87 a och 89 a § som följer:

Gällande lydelse

16 a §

Covid-19-intyg vid ankomst till Finland

En utlänning som är född 2005 eller tidigare och som inte är varaktigt bosatt i Finland ska, i syfte att förhindra spridning av covid-19, vid ankomsten till Finland medföra ett i 16 g § avsett tillförlitligt intyg

1) över att han eller hon har fått en covid-19-vaccinationsserie minst 14 dygn före ankomsten till Finland,

2) över negativt resultat i ett covid-19-test som har utförts på personen högst 72 timmar före ankomsten till Finland, eller

3) över att han eller hon har haft laboratorieverifierad covid-19 högst sex månader tidigare.

Om en finsk medborgare eller en utlänning som är varaktigt bosatt i Finland medför ett intyg över att han eller hon har fått en covid-19-vaccinationsserie minst 14 dygn före ankomsten till Finland eller över att han eller hon har haft laboratorieverifierad covid-19 högst sex månader tidigare behöver personen inte delta i ett sådant covid-19-test som avses i 16 b §. Om personen medför ett intyg över negativt resultat i ett covid-19-test som har utförts på personen högst 72 timmar före ankomsten till Finland måste personen delta i ett sådant covid-19-test som avses i 16 d §.

Föreslagen lydelse

16 a §

Covid-19-intyg vid ankomst till Finland

En utlänning som är född 2005 eller tidigare och som inte är varaktigt bosatt i Finland ska, i syfte att förhindra spridning av covid-19, vid ankomsten till Finland medföra ett i 16 g § avsett tillförlitligt intyg

1) över att han eller hon har fått en *godtagbar* covid-19-vaccinationsserie minst *sju* dygn före ankomsten till Finland,

2) över negativt resultat i ett covid-19-test som har utförts på personen högst 72 timmar före ankomsten till Finland, eller

3) över att han eller hon har haft laboratorieverifierad covid-19 högst sex månader tidigare.

Om en finsk medborgare eller en utlänning som är varaktigt bosatt i Finland medför ett intyg över en *godtagbar* covid-19-vaccinationsserie som getts minst *sju* dygn före ankomsten till Finland eller över att han eller hon har haft laboratorieverifierad covid-19 högst sex månader tidigare behöver personen inte delta i ett sådant covid-19-test som avses i 16 b §. Om personen medför ett intyg över negativt resultat i ett covid-19-test som har utförts på personen högst 72 timmar före ankomsten till Finland måste personen delta i ett sådant covid-19-test som avses i 16 d §.

Gällande lydelse

Den myndighet som ansvarar för bekämpningen av smittsamma sjukdomar i den kommun eller samkommun som ansvarar för folkhälsoarbetet enligt 5 § i folkhälsolagen och inom vars område man anländer till landet, ansvarar i ändamålsenlig omfattning i syfte att bekämpa covid-19-epidemin för kontrollen av de intyg som avses i 1 mom. och i 16 b § 2 mom. Myndigheten kan avtala om att uppgifter i anslutning till kontrollen av intyg överförs till någon annan än en myndighet, om det behövs för att trygga skötseln av kommunens eller samkommunens övriga lagstadgade uppgifter och för att säkerställa tillräckliga personella resurser för den överförda uppgiften.

Vid ankomst till Finland ska det intyg som avses i 1 mom. på begäran visas upp för en anställd hos den myndighet i den i 3 mom. nämnda kommunen eller samkommunen som ansvarar för bekämpningen av smittsamma sjukdomar eller för en person som sköter denna myndighets uppgifter. Intyget kan också kontrolleras elektroniskt. En person i tjänsteförhållande som sköter uppgifter i anslutning till bekämpningen av smittsamma sjukdomar i den nämnda kommunen eller samkommunen får i syfte att kontrollera intyget förbjuda personen att lämna den plats som personen i tjänsteförhållande har anvisat. Förbudet att lämna platsen får gälla i högst tre timmar.

Bestämmelser om nekande av inresa för utlänningar finns i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/399 om en unionskodex om gränspassage för personer (kodex om Schengengränserna), bestämmelser om avvisning av utlänningar i utlänningslagen (301/2004) och bestämmelser om helhetsbedömning i 146 § 1 mom. i den lagen.

16 b §

Covid-19-test vid ankomst till Finland

Om en person som är född 2005 eller tidigare har anlänt till Finland utan att medföra ett sådant intyg som avses i 16 a § och passerar finska gränsen på ett sådant ställe där kommunen har ordnat covid-19-testning, ska personen delta i ett covid-19-test som ordnas där.

Föreslagen lydelse

Den myndighet som ansvarar för bekämpningen av smittsamma sjukdomar i den kommun eller samkommun som ansvarar för folkhälsoarbetet enligt 5 § i folkhälsolagen och inom vars område man anländer till landet, ansvarar i ändamålsenlig omfattning i syfte att bekämpa covid-19-epidemin för kontrollen av de intyg som avses i 1 mom. och i 16 b § 2 mom. Myndigheten kan avtala om att uppgifter i anslutning till kontrollen av intyg överförs till någon annan än en myndighet, om det behövs för att trygga skötseln av kommunens eller samkommunens övriga lagstadgade uppgifter och för att säkerställa tillräckliga personella resurser för den överförda uppgiften.

Vid ankomst till Finland ska det intyg som avses i 1 mom. på begäran visas upp för en anställd hos den myndighet i kommunen eller samkommunen som ansvarar för bekämpningen av smittsamma sjukdomar eller för en person som sköter denna myndighets uppgifter. Intyget kan också kontrolleras elektroniskt. En person i tjänsteförhållande som sköter uppgifter i anslutning till bekämpningen av smittsamma sjukdomar i den nämnda kommunen eller samkommunen får i syfte att kontrollera intyget förbjuda personen att lämna den plats som personen i tjänsteförhållande har anvisat. Förbudet att lämna platsen får gälla i högst tre timmar.

Bestämmelser om nekande av inresa för utlänningar finns i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/399 om en unionskodex om gränspassage för personer (kodex om Schengengränserna), bestämmelser om avvisning av utlänningar i utlänningslagen (301/2004) och bestämmelser om helhetsbedömning i 146 § 1 mom. i den lagen.

16 b §

Covid-19-test vid ankomst till Finland

Om en person som är född 2005 eller tidigare har anlänt till Finland utan att medföra ett sådant intyg som avses i 16 a § och passerar finska gränsen på ett sådant ställe där kommunen har ordnat covid-19-testning, ska personen delta i ett covid-19-test som ordnas där.

Gällande lydelse

Om personen passerar finska gränsen på ett sådant ställe där covid-19-testning inte har ordnats ska personen omedelbart och dock senast 24 timmar från ankomsten till Finland delta i ett covid-19-test. Den i 16 a § 3 mom. avsedda kommunen eller samkommunen ska ordna de covid-19-test som avses i denna paragraf.

Skyldig att delta i ett sådant covid-19-test som avses i 1 mom. är dock inte en person som vid ankomsten till Finland har med sig ett tillförlitligt intyg enligt 16 g § över en första dos covid-19-vaccin som getts minst 14 dygn före ankomsten till Finland.

För att säkerställa att en person deltar i ett sådant covid-19-test som avses i 1 mom. får en person i tjänsteförhållande som sköter uppgifter i anslutning till bekämpningen av smittsamma sjukdomar i en i 16 a § 3 mom. avsedd kommun eller samkommun förbjuda personen att lämna den plats som personen i tjänsteförhållande har anvisat för covid-19-testning. Förbudet att lämna platsen får gälla i högst tre timmar.

16 c §

Undantag från skyldigheten att visa upp intyg och delta i test

Intyg enligt 16 a § 1 mom. eller covid-19-test enligt 16 b § krävs dock inte av

1) personer som hör till utländska makters beskickningar eller internationella mellanstatliga organisationer och som åtnjuter personlig immunitet, deras familjemedlemmar eller sådana innehavare av diplomatpass eller tjänstepass som ackrediterats i något annat land än Finland, när de reser genom Finland till sitt tjänsteställe eller hemland,

2) förare inom person- eller godstransporter som är verksamma i transport- eller logistikbranschen, besättningen på fartyg, luftfartyg och tåg när de är i arbete eller avlösande besättning när de är på väg till eller från sina arbetsuppgifter,

3) personer för vilka grunden för inresa är att avvärja en plötslig fara som riktar sig mot samhällets infrastruktur och hotar hälsa eller säkerhet,

Föreslagen lydelse

Om personen passerar finska gränsen på ett sådant ställe där covid-19-testning inte har ordnats ska personen omedelbart och dock senast 24 timmar från ankomsten till Finland delta i ett covid-19-test. Den i 16 a § 3 mom. avsedda kommunen eller samkommunen ska ordna de covid-19-test som avses i denna paragraf.

Skyldig att delta i ett sådant covid-19-test som avses i 1 mom. är dock inte en person som vid ankomsten till Finland har med sig ett tillförlitligt intyg enligt 16 g § över en första dos covid-19-vaccin som getts minst 14 dygn före ankomsten till Finland.

För att säkerställa att en person deltar i ett sådant covid-19-test som avses i 1 mom. får en person i tjänsteförhållande som sköter uppgifter i anslutning till bekämpningen av smittsamma sjukdomar i en i 16 a § 3 mom. avsedd kommun eller samkommun förbjuda personen att lämna den plats som personen i tjänsteförhållande har anvisat för covid-19-testning. Förbudet att lämna platsen får gälla i högst tre timmar.

16 c §

Undantag från skyldigheten att visa upp intyg och delta i test

Intyg enligt 16 a § 1 mom. eller covid-19-test enligt 16 b § krävs dock inte av

1) personer som hör till utländska makters beskickningar eller internationella mellanstatliga organisationer och som åtnjuter personlig immunitet, deras familjemedlemmar eller sådana innehavare av diplomatpass eller tjänstepass som ackrediterats i något annat land än Finland, när de reser genom Finland till sitt tjänsteställe eller hemland,

2) förare inom person- eller godstransporter som är verksamma i transport- eller logistikbranschen, besättningen på fartyg, luftfartyg och tåg när de är i arbete eller avlösande besättning när de är på väg till eller från sina arbetsuppgifter,

3) personer för vilka grunden för inresa är att avvärja en plötslig fara som riktar sig mot samhällets infrastruktur och hotar hälsa eller säkerhet,

Gällande lydelse

4) flygpassagerare, om de inte lämnar flygplatsen,

5) tullmyndigheter vid gränsen mellan Finland och Norge när de utför nödvändiga tjänsteuppdrag.

Utöver vad som föreskrivs i 1 mom. gäller skyldigheten att visa upp ett intyg eller att delta i ett test inte personer som anländer till Finland från ett land eller ett område där covid-19-incidensen eller utbredningen av en virusvariant inte medför någon särskild risk för spridning av epidemin. Närmare bestämmelser om länder och områden som avses i detta moment utfärdas genom förordning av statsrådet.

16 d §

Covid-19-test efter ankomst till landet

Om en person född 2005 eller tidigare som har anlänt till Finland inte har ett sådant intyg över vaccinationsserie eller genomgången covid-19 som avses i 16 a § 1 mom. 1 eller 3 punkten och inte har fått ett positivt testresultat av ett covid-19-test enligt 16 b §, ska personen delta i ett covid-19-test tidigast 72 timmar och senast 120 timmar efter ankomsten till landet. Den i 16 a § 3 mom. avsedda kommunen eller samkommunen ska ordna de covid-19-test som avses i denna paragraf.

Personer som avses i 16 c § behöver dock inte delta i det test som avses i 1 mom.

16 e §

Upplysningsskyldighet

Utöver vad som föreskrivs i 8 § i förvaltningslagen (434/2003) ska den myndighet i den i 16 a § 3 mom. avsedda kommunen eller samkommunen som ansvarar för bekämpningen av smittsamma sjukdomar upplysa den som anländer till Finland om hälsosäkra tillvägagångssätt och covid-19-testning samt svara på frågor och förfrågningar som gäller lagen om smittsamma sjukdomar och förfaranden.

Föreslagen lydelse

4) flygpassagerare, om de inte lämnar flygplatsen,

5) tullmyndigheter vid gränsen mellan Finland och Norge när de utför nödvändiga tjänsteuppdrag.

Utöver vad som föreskrivs i 1 mom. gäller skyldigheten att visa upp ett intyg eller att delta i ett test inte personer som *under de 14 dygn som föregått ankomsten till Finland endast har vistats i länder eller områden* där covid-19-incidensen eller utbredningen av en virusvariant inte medför någon särskild risk för spridning av epidemin. Närmare bestämmelser om länder och områden som avses i detta moment utfärdas genom förordning av statsrådet.

16 d §

Covid-19-test efter ankomst till landet

Om en person född 2005 eller tidigare som har anlänt till Finland inte har ett sådant intyg över vaccinationsserie eller genomgången covid-19 som avses i 16 a § 1 mom. 1 eller 3 punkten och inte har fått ett positivt testresultat av ett covid-19-test enligt 16 b §, ska personen delta i ett covid-19-test tidigast 72 timmar och senast 120 timmar efter ankomsten till landet. Den i 16 a § 3 mom. avsedda kommunen eller samkommunen ska ordna de covid-19-test som avses i denna paragraf.

Personer som avses i 16 c § behöver dock inte delta i det test som avses i 1 mom.

16 e §

Upplysningsskyldighet

Utöver vad som föreskrivs i 8 § i förvaltningslagen (434/2003) ska den myndighet i den i 16 a § 3 mom. avsedda kommunen eller samkommunen som ansvarar för bekämpningen av smittsamma sjukdomar upplysa den som anländer till Finland om hälsosäkra tillvägagångssätt och covid-19-testning samt svara på frågor och förfrågningar som gäller lagen om smittsamma sjukdomar och förfaranden.

RP 131/2021 rd

Gällande lydelse

16 f §

Undantag som gäller utövande av samernas näring och kultur

Bestämmelserna i 16 a–16 d § tillämpas inte på samer när de utövar sin näring och kultur inom samernas hembygdsområde.

16 g §

Tillförlitligt intyg som gäller covid-19

Ett intyg över covid-19-vaccinationer ska anses vara tillförlitligt om det innehåller uppgift om den vaccinerade personens namn och födelsedatum, om vilket vaccin som getts och om ort och datum för utfärdandet samt är försett med underskrift och stämpel eller motsvarande bestyrkande av den som utfört vaccinationen. Med vaccinationsserie avses det antal vaccindoser som anges i försäljningstillståndet.

Ett intyg över negativt testresultat för covid-19-smitta ska anses vara tillförlitligt om det innehåller uppgift om den testade personens namn och födelsedatum, om använd diagnostisk metod och provtagningstidpunkt och om det laboratorium, den hälsovårdsmyndighet eller den nationella myndighet som utfärdat intyget.

Ett intyg över genomgången covid-19 ska anses vara tillförlitligt om det innehåller uppgift om personens namn och födelsedatum, när personen insjuknade samt ort och datum för utfärdande, och är försett med läkarens underskrift och stämpel eller motsvarande bestyrkande.

Föreslagen lydelse

16 f §

Undantag som gäller utövande av samernas näring och kultur

Bestämmelserna i 16 a–16 d § tillämpas inte på samer när de utövar sin näring och kultur inom samernas hembygdsområde.

16 g §

Tillförlitligt intyg som gäller covid-19

Ett intyg över covid-19-vaccinationer ska anses vara tillförlitligt om det innehåller uppgift om den vaccinerade personens namn och födelsedatum, om vilket vaccin som getts och om ort och datum för utfärdandet samt är försett med underskrift och stämpel eller motsvarande bestyrkande av den som utfört vaccinationen. Med vaccinationsserie avses det antal vaccindoser som anges i försäljningstillståndet. *En vaccinationsserie ska godkännas, om den har genomförts med ett vaccinpreparat för vilket Europeiska kommissionen har beviljat försäljningstillstånd med stöd av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 726/2004 om inrättande av unionsförfaranden för godkännande av och tillsyn över humanläkemedel och veterinärmedicinska läkemedel samt om inrättande av en europeisk läkemedelsmyndighetförordning eller som Världshälsoorganisationen har tagit upp på sin lista för användning i nödfall.*

Ett intyg över negativt testresultat för covid-19-smitta ska anses vara tillförlitligt om det innehåller uppgift om den testade personens namn och födelsedatum, om använd diagnostisk metod och provtagningstidpunkt och om det laboratorium, den hälsovårdsmyndighet eller den nationella myndighet som utfärdat intyget.

Ett intyg över genomgången covid-19 ska anses vara tillförlitligt om det innehåller uppgift om personens namn och födelsedatum, när personen insjuknade samt ort och datum för utfärdande, och är försett med läkarens underskrift och stämpel eller motsvarande bestyrkande.

Gällande lydelse

Ett intyg som avses i 1–3 mom. eller en bestyrkt översättning av ett sådant intyg ska vara avfattat på finska, svenska eller engelska. Ett intyg som visas upp inom samernas hembygdsområde enligt sametingslagen (974/1995) får också vara avfattat på samiska.

Bestämmelser om det digitala covidintyget för Europeiska unionen finns i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/953 om en ram för utfärdande, kontroll och godtagande av interoperabla intyg om vaccination mot, testning för och tillfrisknande från covid-19 (EU:s digitala covidintyg) för att underlätta fri rörlighet under covid-19-pandemin.

Den som är anställd hos den i 16 a § 3 mom. avsedda kommunen eller samkommunen eller som sköter dess uppgifter har rätt att ta del av innehållet i det intyg som personen visat upp, att behandla de i 1–4 mom. avsedda personuppgifter som personen lämnar och att i det register över fall av sjukdomen som avses i 39 § föra in en anteckning om medförande av ett i 16 a § 1 mom. avsett intyg, om behandlingen är nödvändig för utförande av de uppgifter som anges i 16 a–16 e §.

58 i §

(Fogas)

Föreslagen lydelse

Ett intyg som avses i 1–3 mom. eller en bestyrkt översättning av ett sådant intyg ska vara avfattat på finska, svenska eller engelska. Ett intyg som visas upp inom samernas hembygdsområde enligt samiska språklagen (1086/2003) får också vara avfattat på samiska.

Bestämmelser om det digitala covidintyget för Europeiska unionen finns i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/953 om en ram för utfärdande, kontroll och godtagande av interoperabla intyg om vaccination mot, testning för och tillfrisknande från covid-19 (EU:s digitala covidintyg) för att underlätta fri rörlighet under covid-19-pandemin.

Den som är anställd hos den i 16 a § 3 mom. avsedda kommunen eller samkommunen eller som sköter dess uppgifter har rätt att ta del av innehållet i det intyg som personen visat upp, att behandla de i 1–4 mom. avsedda personuppgifter som personen lämnar och att i det register över fall av sjukdomen som avses i 39 § föra in en anteckning om medförande av ett i 16 a § 1 mom. avsett intyg, om behandlingen är nödvändig för utförande av de uppgifter som anges i 16 a–16 e §.

58 i §

Nationell tillämpning av EU:s digitala covidintyg

En verksamhetsutövare får i verksamhet som omfattas av en förordning som utfärdats med stöd av 58 a § 2 eller 3 mom. eller ett myndighetsbeslut enligt 58, eller 58 d § i denna lag förutsätta att kunder eller deltagare i verksamheten som är 12 år eller äldre för att få tillträde till en offentlig tillställning eller ett utrymme visar upp EU:s digitala covidintyg som visar att personen har fått en full vaccinationsserie som avses i 16 g § minst 7 dagar tidigare, har fått ett negativt coronatestresultat högst 72 timmar tidigare eller har genomgått sjukdomen covid-19 högst sex månader tidigare. Verksamhetsutövaren ska vägra en kund eller deltagare som inte visar upp ett intyg tillträde till den offentliga tillställningen eller utrymmet.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

Uppvisande av ett intyg som avses i 1 mom. får krävas för tillträde till följande utrymmen:

1) utrymmen inomhus och utomhus som används för offentliga tillställningar,

2) förplägnadsrörelser,

3) gym och andra utrymmen inomhus som används för idrott eller motion,

4) allmänna bastur samt bassängutrymmen i simhallar, utomhusbad och badinrättningar samt omklädningsrum i omedelbar anslutning eller närhet till dem,

5) dansplatser samt utrymmen som används för körsång, amatörteater eller annan motsvarande hobbyverksamhet i grupp,

6) utrymmen inomhus vid nöjes- och temaparker, tivolin samt djurparker,

7) inomhuslekparker och inomhuslekplatser,

8) muséer, utställningsutrymmen och andra motsvarande kulturutrymmen.

Om en verksamhetsutövare alternativt kräver att kunder och deltagare i verksamheten visar upp ett intyg enligt 1 mom. för att få inträde till en offentlig tillställning eller ett utrymme, tillämpas inte restriktioner som berör kunders ankomst och vistelse, placeringen av kundplatser samt användning av ljudåtergivning som överröstar kundernas tal samt musik, begränsning av antalet kundplatser inomhus och utomhus samt begränsning av öppettider och serveringstider som det föreskrivs om i förordningar som utfärdats med stöd av 58 a § 2 och 3 mom. eller restriktioner som berör begränsning av antalet deltagare eller deras placering och som meddelats genom myndighetsbeslut enligt 58 eller 58 d § i syfte att förhindra spridning av sjukdomen covid-19 på den offentliga tillställningen, det utrymmet eller den verksamheten.

Om det kommunala organ som ansvarar för smittsamma sjukdomar eller regionförvaltningsverket med stöd av 58 § helt har förbjudit att en offentlig tillställning ordnas, får dock inga undantag från de restriktioner som meddelats i beslutet göras genom krav på att intyg visas upp.

I den plan som avses i 58 h § i ska verksamhetsutövaren ange att verksamhetsutövaren

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

kräver att kunder och deltagare i verksamheten visar upp ett sådant intyg som avses i 1 mom.

Genom förordning av statsrådet får det föreskrivas om den tidsperiod, under vilken skyldigheter och restriktioner som meddelas genom myndighetsbeslut enligt 58 och 58 d § och om vilka det föreskrivs i förordningar med stöd av 58 a § 2 och 3 mom. trots vad som föreskrivs i 3 mom. gäller berörda offentliga tillställningar, utrymmen och verksamheter oberoende av om verksamhetsutövaren kräver att ett sådant intyg som avses i 1 mom. visas upp. En förutsättning för utfärdande av förordning är att det till följd av en överraskande och betydande försvagning av covid-19-vaccinationsprogrammets effekt är uppenbart att enbart skyldigheten att visa upp intyg enligt 1 mom. inte tillräckligt förhindrar spridning av sjukdomen covid-19, och att det är nödvändigt för att antingen riksomfattande eller inom ett visst område förhindra spridning av sjukdomen samt en allvarlig överbelastning av hälso- och sjukvården som äventyrar befolkningens hälsa. Institutet för hälsa och välfärd ska utan dröjsmål underrätta statsrådet om det anser att en sådan situation eller en grundad risk för den föreligger. Statsrådets förordning får vara i kraft högst en månad i taget. Statsrådet ska noggrant följa med förordningens aktualitet och upphäva förordningen omedelbart, om förutsättningarna enligt denna paragraf inte längre uppfylls.

58 j §

58 j §

(Fogas)

Rätt att behandla uppgifter som ingår i EU:s digitala covidintyg

Sådana verksamhetsutövare vilkas verksamhet omfattas av en restriktion eller ett föreläggande enligt en förordning som utfärdats med stöd av 58 a § 2 och 3 mom. eller ett myndighetsbeslut enligt 58 eller 58 d §, deras anställda och de som sköter uppgifter för dem som med stöd av denna lag har rätt att kräva att kunder och deltagare i verksamhet visar upp EU:s digitala covidintyg har rätt att kontrollera att intyget är i kraft. För behandling av personuppgifter som antecknats i intyget

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

krävs dessutom att kunden eller deltagaren i verksamheten informeras. Personuppgifter får endast behandlas för att kontrollera intygets giltighet och för att kontrollera om förutsättningarna för tillträde till utrymmet uppfylls. Intyget ska granskas så att verksamhetsutövaren använder ett läsprogram som Institutet för hälsa och välfärd har godkänt, som gör att verksamhetsutövaren endast kan se personens namn och om intyget är giltigt. Om det av tekniska skäl inte är möjligt att granska intyget med ett läsprogram som Institutet för hälsa och välfärd har godkänt, får intygets giltighet granskas manuellt.

Verksamhetsutövare, deras anställda och de som sköter uppgifter för dem, som har rätt att kräva att kunder och deltagare i verksamhet visar upp EU:s digitala covidintyg, har också rätt att kontrollera identiteten hos kunder och deltagare i verksamheten.

Med stöd av denna lag får uppgifter i intyget inte registreras, lagras eller behandlas i något annat syfte.

59 a §

59 a §

Tillsyn

Tillsyn

Regionförvaltningsverket och kommunen övervakar inom sina verksamhetsområden fullgörandet av de skyldigheter och iakttagandet av de begränsningar som det föreskrivs om i 58 §, 58 c § 1 och 2 mom., 58 d och 58 g § samt 58 h § 1 mom. samt iakttagandet av beslut som gäller dessa.

Regionförvaltningsverket och kommunen övervakar inom sina verksamhetsområden fullgörandet av de skyldigheter och iakttagandet av de begränsningar som det föreskrivs om i 58 §, 58 c § 1 och 2 mom., 58 d och 58 g §, 58 h § 1 mom. och 58 i § samt iakttagandet av beslut som gäller dessa.

59 c §

59 c §

Förelägganden och tvångsmedel

Förelägganden och tvångsmedel

Regionförvaltningsverket och kommunen kan meddela ett föreläggande om avhjälpande av brister eller missförhållanden som observerats i iakttagandet av ett beslut som fattats med stöd av 58, 58 d eller 58 g §. Detsamma gäller Transport- och kommunikationsverket och kommunen i fråga om iakttagandet av ett be-

Regionförvaltningsverket och kommunen kan meddela ett föreläggande om avhjälpande av brister eller missförhållanden som observerats i iakttagandet av ett beslut som fattats med stöd av 58, 58 d eller 58 g § eller en skyldighet enligt 58 i §. Detsamma gäller Transport- och kommunikationsverket och kommunen i fråga om iakttagandet av ett beslut som fattats med

Gällande lydelse

slut som fattats med stöd av 58 f §. Regionförvaltningsverket och kommunen kan dessutom när det gäller skyldigheterna enligt 58 h § 1 mom. och Transport- och kommunikationsverket när det gäller skyldigheterna enligt 58 h § 2 mom. meddela ett föreläggande om att de brister eller missförhållanden som observerats i fullgörandet ska avhjälpas.

Föreslagen lydelse

stöd av 58 f §. Regionförvaltningsverket och kommunen kan dessutom när det gäller skyldigheterna enligt 58 h § 1 mom. och Transport- och kommunikationsverket när det gäller skyldigheterna enligt 58 h § 2 mom. meddela ett föreläggande om att de brister eller missförhållanden som observerats i fullgörandet ska avhjälpas.

59 e §

Rätt att få information

Regionförvaltningsverket, de kommunala myndigheter som deltar i tillsynen enligt denna lag och Transport- och kommunikationsverket har trots sekretessbestämmelserna rätt att få de upplysningar som är nödvändiga för tillsynen enligt 59 a– 59 d § av den som är föremål för en skyldighet enligt 58 c eller 58 e § samt av den som med stöd av 58, 58 d, 58 f eller 58 g § är föremål för ett beslut. Upplysningarna ska lämnas utan dröjsmål och avgiftsfritt.

79 §

Statens deltagande i särskilda kostnader

(Fogas)

87 a §

Underlåtenhet att delta i covid-19-test

En myndig person som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet försummar den skyldighet att delta i covid-19-test som avses i 16 b § 1 mom. eller 16 d § 1 mom. ska, om inte strängare straff för gärningen föreskrivs någon annanstans i lag, för *underlåtenhet att delta i covid-19-test* dömas till böter.

59 e §

Rätt att få information

Regionförvaltningsverket, de kommunala myndigheter som deltar i tillsynen enligt denna lag, Transport- och kommunikationsverket samt polisen har trots sekretessbestämmelserna rätt att få de upplysningar som är nödvändiga för tillsynen enligt 59 a–59 d § av den som är föremål för en skyldighet enligt 58 c, 58 e § eller 58 i § samt av den som med stöd av 58, 58 d, 58 f eller 58 g § är föremål för ett beslut. Upplysningarna ska lämnas utan dröjsmål och avgiftsfritt.

79 §

Statens deltagande i särskilda kostnader

Staten svarar för den merkostnad 16 a, 16 b, 16 d och 16 e § medför för kommuner och samkommuner.

87 a §

Underlåtenhet att delta i covid-19-test

En myndig person som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet försummar den skyldighet att delta i covid-19-test som avses i 16 b § 1 mom. eller 16 d § 1 mom. ska, om inte strängare straff för gärningen föreskrivs någon annanstans i lag, för *underlåtenhet att delta i covid-19-test* dömas till böter.

Gällande lydelse

89 §

Handräckning

Utöver det som föreskrivs någon annanstans i lag har Gränsbevakningsväsendet rätt att för utförande av handräckningsuppdrag

1) stoppa fordon och reglera trafiken med iakttagande av 38 § i gränsbevakningslagen (578/2005)

2) behandla hälsouppgifter som är nödvändiga för handräckningsuppdraget med iakttagande av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning), dataskyddslagen (1050/2018) och lagen om behandling av personuppgifter vid Gränsbevakningsväsendet (639/2019).

89 a §

Handräckning i samband med åtgärder som gäller covid-19

Utöver det som föreskrivs i 89 § har polisen *och Tullen* för utförande av ett handräckningsuppdrag rätt att

1) ge handräckning för att säkerställa att det förbud att lämna platsen som avses i 16 a § 4 mom. och 16 b § 3 mom. iakttas,

2) stoppa fordon och reglera trafiken för att säkerställa att de åtgärder som anges i 16 a och 16 b § kan utföras.

Gränsbevakningsväsendet har rätt att ge handräckning för att säkerställa att förbudet att lämna platsen enligt 16 a § 4 mom. och 16 b § 3 mom. iakttas.

Föreslagen lydelse

89 §

Handräckning

Utöver det som föreskrivs någon annanstans i lag har Gränsbevakningsväsendet *och Tullen* rätt att för utförande av handräckningsuppdrag

1) stoppa fordon och reglera trafiken med iakttagande av 38 § i gränsbevakningslagen (578/2005) och 12 § i tullagen (304/2016),

2) behandla hälsouppgifter som är nödvändiga för handräckningsuppdraget med iakttagande av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning), dataskyddslagen (1050/2018) och lagen om behandling av personuppgifter vid Gränsbevakningsväsendet (639/2019) *samt i lagen om behandling av personuppgifter inom Tullen (650/2019).*

89 a §

Handräckning i samband med åtgärder som gäller covid-19

Utöver det som föreskrivs i 89 § har polisen för utförande av ett handräckningsuppdrag rätt att

1) ge handräckning för att säkerställa att det förbud att lämna platsen som avses i 16 a § 4 mom. och 16 b § 3 mom. iakttas,

2) stoppa fordon och reglera trafiken för att säkerställa att de åtgärder som anges i 16 a och 16 b § kan utföras.

Gränsbevakningsväsendet *och Tullen* har rätt att ge handräckning för att säkerställa att förbudet att lämna platsen enligt 16 a § 4 mom. och 16 b § 3 mom. iakttas.

Denna lag träder i kraft den 20. 16 a–16 g §, 79 § 3 mom. samt 87 a och 89 a § träder dock i kraft först den 16 oktober 2021. 16 a–16 g, 58 i och 58 j §, 79 § 3 mom. samt 87 och 89 a § är i kraft till den 31 december 2021.

RP 131/2021 rd

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse
